

ISSN 1857-1565

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA
THE NATIONAL LIBRARY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

IMAGINEA REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE

L'IMAGE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA À L'ÉTRANGER

THE ABROAD IMAGE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Almanah / Almanach / Almanac

nr. 13

Chișinău, 2016

Director general: Elena PINTILEI

Elaborare: Aliona TOSTOGAN, Tatiana CAPRIANU

Coperta: Dragoș POPA MIU

Redactor: Raisa PLĂIEȘU

Procesare computerizată: Diana STOIAN

Imaginea Republicii Moldova în străinătate : Almanah, nr. 13 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; elab.: Aliona Tostogan, Tatiana Caprianu ; redactor : Raisa Plăieșu. – Chișinău : BNRM, 2013 (Imprimeria BNRM). 92 p.; 50 ex.

COLESNIC, IURIE. Alexe Rău, „paznic de far într-un ocean al cărții” // Biblioteca : Revistă de bibliologie și știința informării. – 2013. – Nr. 12. – P. 357-358.

Prin poemele și eseurile sale, prin ciclul de prelegeri „Galeria personalităților basarabene”, prin scenariile pentru filme, prin activitatea sa de editor, omul de litere Iurie Colesnic și-a înscris pe merit numele în lista celor mai destoinici „contribuabili” la trezirea și întărirea conștiinței de neam în Basarabia ultimelor decenii.

Ion Dron

Deși Iurie Colesnic și-a făcut studiile în domeniul tehnicii, important e că Domnia Sa și-a găsit vocația și trăiește pentru ea, afirmându-se pe tărâm literar, critic și memorialistic. El ne pune la îndemână cărți deosebite cu portrete ample ale unor personalități basarabene învăluite în umbra anonimului. Iurie Colesnic apără dreptul personalității ale celor care au făurit Istoria cu demnitate și curaj, animați, întâi de toate, de *Ideea națională*, adică a românismului.

Iurie Colesnic, istoric literar, poet, scriitor și scenarist de film s-a născut la 12 august 1955, satul Dereanu, raionul Călărași, Republica Moldova. Provenit dintr-o familie de învățători, după absolvirea școlii medii din localitatea natală, în anul 1972, este admis la Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic din Chișinău, pe care a absolvit-o în anul 1978 cu diplomă de inginer.

A activat ca pedagog în satul Buda, din raionul Călărași (1972-1973), a fost referent la Societatea „Știința” din Chișinău (1979-1980), profesor de tehnologii speciale la

STP-10 din Chișinău (1980-1983), corector și redactor tehnic la revista „Scânteia leninistă” (1985-1986), redactor șef și director artistic la studioul „Animafilm” (1986-1991), director al Centrului de Muzeografie „M. Kogălniceanu” (1991-1995), director al Editurii „Universitas” (1991-1993), al Editurii „Gh. Asachi” (1993-1995) și director al Editurii „Museum” (1995). Începând cu anul 1996 conduce Casa Cărții „Mitropolit Petru Movilă”. Totodată Iu. Colesnic este membru al Consiliului Cultural al Municipiului Chișinău, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988) și din anul 1997 este director al Complexului Muzeistic Chișinău. Ocupă funcția de redactor-șef la revista „Universul Credinței” pentru ca în 2001 să accedă la postul de redactor-șef la revista „Conștiința națională”.

Pe lângă activitatea literară, Iu. Colesnic s-a manifestat și ca scenarist și producător de film. Lui îi aparține scenariul filmului documentar *Binecuvântare*, care în anii 1989-1990 a constituit un suport strălucit pentru trezirea conștiinței naționale, precum și ecranizările *Stropul de ceară* (1990), *Buburuza* (1991), *Harap Alb* (1991), *Filozoful din Cubolta* (1997) etc. Pentru meritele și valoarea operelor sale, Iurie Colesnic a fost ales membru corespondent al Academiei Internaționale de Cadre din Kiev în anul 2000 și Doctor Honoris Causa al Universității Umanistice din Chișinău (2000). Pe lângă premiile și distincțiile deja prezentate, el a mai primit Premiul Republican „Mihai Eminescu” (1990), Premiul Salo-

nului Național de Carte de la Iași, Premiul Salonului Național pentru Copii, Premiul Asociației Bibliofililor din Moldova.

Activitatea memorialistică a lui Iu. Colesnic însumează peste 150 de biografii, pe lângă volumele de versuri pentru copii și articole cu caracter militar. Opera Domniei Sale este destul de bogată și variată:

Ediții enciclopedice: *Chișinău. Enciclopedie* (1997), *Sfatul Țării. Enciclopedie* (1998), *Femei din Moldova. Enciclopedie* (1998), *Patrimoniul Cultural al Republicii Moldova* (1999), *Dicționar - antologie de istorie și teorie literară* (2000), *Generația Unirii* (2004), *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia* (1812-2006), *Colegiul de Arte Plastice Alexandru Plămădeală* (2008).

Istorie și istoria literaturii: *Doina dorurilor noastre* (1990), *Basarabia necunoscută* (2007), *Scurtă istorie a Cărții Românești* (1994), *Gheorghe Bezviconi. Bibliografie* (1994), Constantin Stere, *Documentări politice* (2002), *Mi-i dor să vă spun* (2005), *Profetul nemuririi noastre. Constantin Stere* (2005), *Apostolul Unirii. Pan Halippa* (2006), *Enigma Petre Dragonov* (2006), *Note din Arca lui Noe* (2006), *Doina dorurilor noastre* (2007), *Timp și istorie. Autori de la Viața Basarabiei* (2011), *Chișinăul din amintire* (2011).

Versuri pentru copii: *Puiul îndrăzneț* (1980), *Țara cu luceferi* (1986), *Învăț să zbor* (1992), *Necazul ariciului* (1996), *Ce visează leul?* (2004).

Versuri pentru maturi: *Arta*

memoriei (1987), *Arheologii interioare* (1991), *Spirala lui Arhimeede* (1993).

Scenarii de film: *Binecuvântare* (1989), *Stropul de ceară* (1990), *Buburuza* (1991), *Filozoful din Cubolta* (1997), *Copiii GULAG-ului* (2010).

Iurie Colesnic publică articole despre personalități remarcante din domeniul culturii, istoriei, filozofiei și literaturii. Nu a trecut cu vederea și aniversarea filozofului, poetului, eseistului și bibliografului erudit, Domniei Sale - Alexe Rău, director general al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova.

În anul 2013 în ultimul număr (nr.12) al revistei de bibliologie și știința informării „Biblioteca”, ediție care apare de sub tipar la București, Doctorul Honoris Causa, Maestrul Literaturii, scriitorul Iurie Colesnic publică articolul „Alexe Rău, „paznic de far într-un ocean al cărții”. Vă invităm să lecturați textul integru în paginile Almanahului 2013:

”Personalitate polivalentă, Alexe Rău (23 decembrie 1953) ajunge în timp ceea ce s-ar numi pe adevăratele „paznic de far”.

Adică: devotament rar întâlnit pentru perpetuarea cărții. Filozof al universului cărții. Poet nativ cu un registru larg, de la poezia tradițională la cea de avangardă. Eseist cu un simț deosebit al detaliului și neobosit observator al fluxului vieții cotidiene. Erudit care fără rost nu-și etalează cunoștințele. Alcătuitor și tălmăcitor al legislației, căci bibliotecile din Republica Moldova activează în baza legii formulate de el.

Personalitate cu o voință de invi-

diat, la cincizeci și ceva de ani a învățat limba engleză ca să poată comunica nestingherit, deși cunoaște foarte bine limba franceză.

Venerează pe un singur om, pe Mama lui, care i-a fost povață, păvăză și model spiritual.

Om cum mai rar se întâlnește, contrast total cu numele pe care-l poartă.

Pornit la drum din fragedă adolescență, din Larga Bricenilor, pornit la drum din îndemnul inimii tinere de a căuta un rost pentru viitor, și-a găsit golful unde să ancoreze - pasiunea pentru lectură - și a gravitat toată viața sa în jurul cărții și în jurul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

A încercat să îmbine dragostea pentru carte cu impulsul firesc de a crea cartea, de a o concepe și a o scrie din pagină nouă.

Și aici a fost cheia devotamentului față de poezie.

Cele câteva plachete de versuri au venit mult mai târziu. Căci primele lui poezii le-a prezentat la 16 ani, la cenaclul ziarului „Tinerimea Moldovei”. Cărțile de poezie au venit târziu, în primul rând din cauza respectului deosebit, pioșeniei față de cuvântul scris. Căci așa era tendința acelor ani, așa o atitudine cultivau scriitorii deja afirmați. Să scrii cu inima, cu sufletul, cu mintea, dar nu din simpla pornire de a înșira niște cuvinte sau din simplul orgoliu de a-ți vedea numele tipărit într-o pagină de ziar sau revistă.

Dar poezia s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru multe dintre gândurile care-l frământau. Și aici a venit colacul de salvare al eseului. Gen literar flexibil și foarte democratic, căci poate îngloba în sine și pagini de jurnal și reflecții la marginea abstractului. Și cele câteva titluri de carte pe care le-a semnat conturează aria preocupărilor lui. Omul și sufletul lui. Lupta minții cu sufletul. Dragostea și ura. Și multe alte teme fundamentale care s-au înșirat firesc în aria frământă-

rilor lui Alexe Rău.

Însă nici eseul n-a putut satisface pasiunea lui pentru cunoașterea de sine. Căci acesta este poetul, eseistul, este omul care scrie cu sine și despre sine. Și atunci a venit aplicarea firească spre filozofie. Căci numai în ea, în compania marilor gânditori, puteai găsi răspunsuri certe la problemele care îl frământau, de la cele existențiale la cele universale. Platon și Kant s-au întâlnit pe paginile lui cu Ștefan Lupășcu sau chiar cu filozofi din ultima generație afirmată, ca cea a lui Mircea Eliade sau Emil Cioran. Lucrând împreună la ciclul de emisiuni „Univers Filozofic”, am rămas profund marcat observând cu câtă dibăcie se mișcă printre filozofii din diferite timpuri și cât de aproape și cunoscute îi sunt diversele epoci prin care a trecut omenirea în traectoria evoluției sale. Argumentele pe care le utilizează într-o discuție filozofică par să unească două poliuri - Trecut și Viitor.

O senzație de uimitoare legătură a temelor veșnice cu viața cotidiană. O discuție ca o traducere a unor sensuri pierdute ori chiar ascunse pentru cei neinițiați.

Și omul acesta, pentru care Socrate era un exemplu aproape viu, a făcut muncă de funcționar cercetând legislația altor țări ca să poată întocmi o Lege a bibliotecilor, o nouă structură pentru Biblioteca Națională, o altă oportunitate pentru bibliotecile municipale și publice așa încât bibliotecarul din cel mai modest sat să se simtă important și ocrotit. Este un efort enorm, dar care poate fi apreciat doar de cei care conștientizează ce sacrificiu solicită implementarea lui.

Zilnic rătăcește printre noi, iese în față și ne vorbește cu multă erudiție și convingere la vernisările unor expoziții sau la conferințele științifice, are siguranța unui om care în realitate este un „paznic de far în oceanul necuprins al Cărții... „La mulți ani!”

(T.C.)

Moldavie : un théâtre forum pour lutter contre la traite des êtres humains // Le Point. – 2013. – 8 oct.; Le Parisien. – 2013. – 17 oct.

Despre Moldova – țara noastră pe care o știm frumoasă și înfloritoare, cu locuri pitorești și pământuri roditoare, citim în publicațiile franceze *Le Point* și *Le Parisien*. Dar, constatăm cu regret, că presa străină ne prezintă Moldova prin prisma indicatorilor negativi ca pe o țară săracă cu un nivel scăzut de dezvoltare, de unde marea majoritate a populației e nevoită să plece peste hotare pentru a-și câștiga existența și, uneori, fiind supuși traficului de ființe umane.

„En Moldavie, pays le plus pauvre d'Europe, des milliers de jeunes rêvant d'émigration sont une proie pour les trafiquants d'êtres humains. Le théâtre forum, technique interactive née au Brésil, leur apprend à résister au chant des sirènes.” **Daniel Mihailescu**

Și totuși e îmbucurător faptul, că Europa ne susține în lupta cu acest flagel vicios al societății contemporane. Aderăm și noi la inițiativa europeană și în perioada 15-20 octombrie curent, Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane alături de Secretariatul permanent, autoritățile publice centrale și locale, organizațiile neguvernamentale și internaționale din Republica Moldova organizează „Săptămâna AntiTrafic”, menită să informeze și să sensibilizeze societatea despre riscurile, dar și despre consecințele traficului de ființe umane.

Această inițiativă este o dovadă a angajamentului Guvernului Republicii Moldova de a preveni și combate acest flagel, care subminează drepturile omului.

Guvernul Republicii Moldova a elaborat și a promovat un cadru normativ complex în domeniu, care vizează un set de prevederi strategice și acțiuni concrete, care țin să ghideze profesioniștii și să producă rezultate de impact cu privire la prevenirea TFU, combaterea infracțiunilor, protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale acestui fenomen.

În cadrul „Săptămânii Anti-Trafic” au fost realizate acțiuni pe întreg teritoriul țării. Astfel, prin intermediul Comisiilor teritoriale pentru combaterea TFU, la posturile naționale și locale de televiziune au fost difuzate 4 spoturi publicitare tematice, pentru prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane (TFU), de asemenea, au fost organizate lecții publice atât cu studenții instituțiilor universitare, cât și cu elevii din liceele și colegiile din țară.

Pe 18 octombrie, ora. 11.00, când este marcată „Ziua Europeană de luptă împotriva TFU”, la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, a fost lansată Expoziția foto cu genericul „aRtitudine împotriva traficului de ființe umane”, și în 20 octombrie în incinta Cinematografului Gaudeamus a derulat filmul „Calea rușinii”, film mut prezentat pe fundalul muzicii interpretate live - o formă atractivă pentru publicul tânăr. În acest context un grup de tineri voluntari din Republica Moldova a hotărât să lupte pentru prevenirea traficului de persoane, cu ajutorul unui „teatru forum”. Organizatorii speră că această metodă poate aduce o contribuție la combaterea fenomenului în Repu-

blica Moldova, țara care a devenit un centru global notoriu de trafic de ființe umane.

„Teatrul forum oferă șansa nu doar de a preveni, dar și de a contribui la situația în care s-a pomnit o persoană. Și astfel să reziste la situații dificile,” a declarat Oxana Buzovici, susținătorul campaniei antitrafic.

Guvernul Republicii Moldova a intensificat lupta împotriva traficului ilegal de persoane în ultimii ani, cu sancțiuni mai aspre aplicate traficantilor, campanii de conștientizare și sprijin pentru victime.

Totuși dintr-o populație de trei milioane și jumătate, peste 600 mii de moldoveni trăiesc în prezent în străinătate. Mulți alții visează să plece. Trupa teatrului forum speră că va reuși să-i convingă pe cei din urmă să evite o soartă tragică.

Această manifestație culturală a avut loc în săptămâna luptei împotriva traficului de persoane. Iată cum este apreciată această inițiativă: „În ceea ce privește metoda, ea este una originală și prin aceasta este interesantă pentru tineri. Permite nu doar să privești ci să vezi, auzi și să practici, ceea ce transformă procesul de învățare din unul pasiv în unul participativ.” Anna Sakovskaia

„Proiectul a fost unul de succes nu doar pentru noi, actorii, dar în special pentru tinerii care au urcat în scenă. Astfel ei au simțit provocările și lupta cu realitatea și vor avea curajul să spună NU, să se oprească atunci când va fi nevoie sau să ceară informație adițională.” Ana Ciornea

„Acest proiect a schimbat viețile a șase tineri (non-actori), care au legat prietenii unice, au creat legături emoționale puternice. Unul dintre acești tineri, sunt și eu. Aș zice

că sunt mezinul familiei. Un mezin care a avut parte de satisfacții, amintiri, emoții. Chiar o să îmi fie dor de veselia nebunatică care ne-a caracterizat pe întreg parcursul proiectului”, Alex Balan

Ediția franceză salută inițiativa tinerilor moldoveni în speranța de a avea un trai mai decent. Sceneta e jucată de un grup de tineri voluntari ai asociației “Tinerii pentru dreptul la Viață” din Bălți și specializată în lupta cu narcomania, traficul de ființe umane și violența.

Actorii Forumului Teatral își prezintă piesa pe scena unui teatru imaginar la o discotecă. Un tânăr Ion îi promite prietenei sale Anastasia plecare legală peste hotare și un salariu de 1.100 euro pe lună.

Tânăra rămasă cu bunica bolnavă nu dorește să devină profesoară la țară cu un salariu lunar de 150 euro.

La discotecă Anastasia acceptă oferta de a pleca în Italia.

Conform statisticii prezentate de Organizația Internațională a Migrațiilor circa 600.000 mii din cei 3,5 de moldoveni sunt plecați în străinătate.

O treime din ei pleacă ilegal, deoarece întâlnesc dificultăți la obținerea vizei.

Moldova e una din primele „țări surse” de femei, bărbați și copii supuși muncilor grele și prostituției.

Este imposibil de determinat numărul total de victime doar în perioada anilor 2000-2012 OIM a depistat mai mult de 3.000 de cazuri.

Țările de destinație unde se îndreaptă moldovenii sunt Rusia,

Ucraina, Emiratele Arabe Unite, Grecia, părțile de nord din Cipru, Turcia, Italia.

”L’Union européenne marque vendredi une journée de lutte contre la traite qui fait des centaines de milliers de victimes sur le Vieux continent. La scène de théâtre imaginée se joue dans une discothèque.” C’est une offre de travail à l’étranger. Tout est légal. Tu seras attendue à l’aéroport. Tu gagneras 1.100 euros par mois. En Moldavie, tu n’as aucune chance mais là-bas tout est ouvert”, promet Ion à son amie Anastasia.

Elevée par une grand-mère pauvre, Anastasia ne voit pas d’avenir dans son pays, majoritairement rural, où un professeur gagne moins de 150 euros par mois.

Plus de 600.000 Moldaves, sur 3,5 millions d’habitants, vivent à l’étranger, selon l’Organisation internationale pour les migrations (OIM).

Un tiers ont émigré illégalement en raison des difficultés à obtenir un visa pour l’UE.

Une aubaine pour les trafiquants qui leur promettent visas, permis de travail et un salaire suffisant pour aider leur famille.

La Moldavie est un des premiers „pays sources” de la traite en Europe, hommes, femmes et enfants étant soumis à la prostitution et de plus en plus au travail forcé.

Principaux pays de destination: Russie, Ukraine, Emirats arabes, Grèce, partie nord de Chypre, Turquie, mais aussi l’Italie, a indiqué à l’AFP Eduard Bulat, res-

ponsable du parquet général moldave en charge de la lutte contre le trafic d’êtres humains.

Impossible de déterminer le nombre total de victimes mais l’OIM en a aidé plus de 3.000 entre 2000 et 2012.

Dans la discothèque, Anastasia accepte l’offre. En Italie, un proxénète l’attend. Le piège se referme sur elle.

Cette scène est jouée par un groupe de jeunes volontaires de l’association „Les jeunes pour le droit de vivre” (TDV) basée dans la ville sinistrée de Balti (nord) et spécialisée dans l’aide aux toxicomanes, victimes de trafic et de violences. Mais elle a un effet puissant sur les 70 lycéens réunis dans une salle non chauffée à Drochia (nord). Tous rêvent de partir à l’étranger. Plus d’un quart connaissent une histoire de trafic dans leur entourage.

Alors, durant deux heures, ils commentent et rejouent des scènes, modifiant les choix d’Anastasia avec les encouragements d’Oxana Buzovici, spécialiste du théâtre forum. Créé par le Brésilien Augusto Boal dans les années 1970, cette technique dite aussi théâtre de l’opprimé permet aux „spect-acteurs” d’infléchir le cours d’une histoire.

Elle est utilisée dans le monde entier pour faire prendre conscience des problèmes sociaux.

„Cela permet de pratiquer certains comportements et de mieux réagir dans la vie réelle”, note Mme Buzovici.

Pour les lycéens, Anastasia aurait dû se renseigner davantage sur son employeur.

„Mais comment savoir si une entreprise existe quand sites internet et documents peuvent être falsifiés?”, s’interroge un élève.

Oxana donne le téléphone d’une ONG qui effectue des vérifications en cas de doute.

„Même moi qui ne veux pas émigrer, je pourrais être un jour vulnérable et accepter une offre. Cette expérience m’aidera, il faut

bien s'informer", confie Vlada Guila, 15 ans, après être montée sur scène.

Une victoire pour Anna Sakovskaia, 24 ans, assistante sociale et actrice du théâtre forum.

Approchée avec insistance par un trafiquant à la fin de ses études, quand elle cherchait désespérément un travail, elle sut détecter les failles d'une offre de garde d'enfants cachant de la prostitution.

„Les jeunes doivent se poser plus de questions. Qu'est ce qu'on me propose, est-ce sans danger?“, dit-elle.

Anna et TDV présentent ce théâtre forum dans des dizaines de foyers et lycées, soutenus par la

France et les autorités moldaves. Chisinau a fait „des efforts significatifs“ pour lutter contre la traite, renforçant la prévention, l'accueil des victimes et les poursuites, ont souligné les Etats-Unis en juin. Un constat partagé par les ONG. „La prévention représente un tiers des actions de lutte contre le trafic“, indique à l'AFP Ecaterina Berejan du Comité national de lutte contre la traite. Pour éviter que les futurs jeunes migrants „soient pris dans des histoires traumatisantes qui leur enlèvent leur joie de vivre“, dit Oxana”

Acest proiect a fost posibil datorită Convenției de parteneriat, semnată în contextual politicii de

cooperare regională cu privire la lupta contra traficului de ființe umane, dintre:

- Reprezentanța permanentă a Franței pe lângă oficiul Națiunilor Unite și organizațiilor internaționale la Viena, Ambasada Franței în România, Ambasada Franței în Republica Moldova,

- Alianța Franceză în Republica Moldova și Secretariatul Permanent al Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane (în continuare Secretariatul Permanent)

- Asociația „Tinerii pentru Dreptul la Viață”, Bălți.

(T.C.)

MORARU, PAVEL. **Relațiile internaționale în anii 1914-1947** / Pavel Moraru. – București : Editura RISOPRINT, 2013. – 291 p.

Istoria relațiilor internaționale înseamnă astăzi mai mult decât istoria relațiilor dintre statele-națiuni. Ea se ocupă nu numai cu afacerile dintre guverne ci și cu toate interacțiunile transfrontaliere (comerț, emigrație, mișcarea capitalurilor și a ideilor), cu acțiunile individuale și ale organizațiilor non-statale (companii internaționale, Crucea Roșie, Fondul Monetărilor Internațional etc).

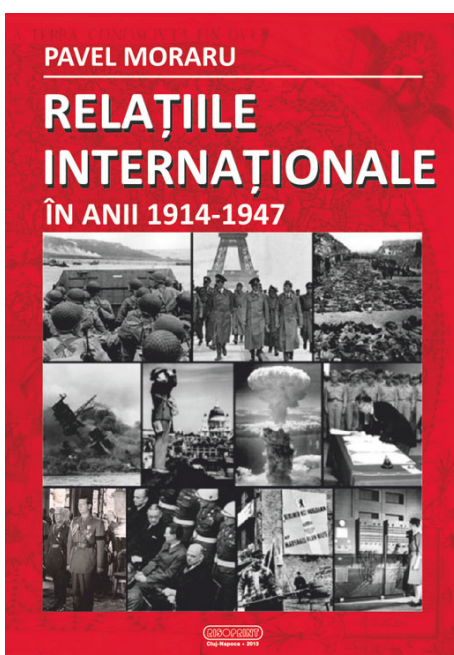
În același timp istoria relațiilor internaționale înseamnă și investigarea modului cum se realizează politica externă a unui actor de acest tip. Care sunt factorii de decizie? Ce rol joacă? Care sunt obiectivele și instrumentele folosite pentru atingerea acestora? Care sunt sursele interne și externe ale unui gest în politica internațională? Care sunt factorii economici, militari dar și culturali sau mentali care influențează decizia? În ce mod percepția factorilor de decizie asupra realității mediului internațional, sublimată fără îndoială din mentalul colectiv contemporan a determinat o anumită evoluție a evenimentelor pe scena internațională?

Toate aceste întrebări și multe altele încă provoacă în egală măsură cercetătorul și publicul larg să studieze istoria relațiilor internaționale.

Cunoașterea istoriei relațiilor internaționale din ultimele două-trei secole, este absolut necesară pentru înțelegerea și analiza evoluțiilor internaționale actuale. Multe dintre deciziile politice adoptate în perioadele precedente, mai sunt valabile și în prezent, precum și un șir de principii, doctrine, politici, etc.

Foarte important din acest punct de vedere este secolul XX, în care omenirea a cunoscut revoluții, războaie, crize economice, descoperiri tehnico-științifice.

De aceea este îmbucurător faptul, că la editura „Risoprint” (Cluj-Napoca), a ieșit de sub tipar cartea „*Relații internaționale în anii 1914-1947*” elaborată de către istoricul Pavel Moraru în baza cercetărilor autorilor consacrați din România, Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă, S.U.A., Franța, Marea Britanie, Germania, precum și informațiile obținute din unitățile arhivistice din țară și de peste hotare.

În acest volum cercetătorul a prezentat evoluția relațiilor internaționale din prima parte a secolului XX: transformările politice din aproape toate colțurile lumii, relații interstatale și politica externă a importanților actori globali, începând cu anul 1914 (începutul Primului Război Mondial) și până la anul 1947, anul semnării tratatelor de Pace la Paris, care a pus capăt celui de-al Doilea Război Mondial.

În acest studiu este prezentată politica externă a statelor și relațiile internaționale din Europa, Asia, Africa și America în prima jumătate a secolului XX, inclusiv conferințele internaționale, tratatele

bilaterale și multilaterale încheiate.

În istoria românilor sunt mai multe evenimente care au influențat totalmente soarta populației românești dintre Prut și Nistru, au dus la rășluirea teritorială a României și la instaurarea regimului de ocupație comunist al Uniunii Sovietice. Printre aceste evenimente, un loc aparte îl ocupă anexarea forțată a Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța din 28 iunie 1940. În jurul acestei probleme se duce o luptă politică, ideologică, națională și geostrategică. În perioada 1940-2014 s-au editat sute de lucrări, culegeri de documente, mai multe monografii, broșuri, articole, atât în România și Republica Moldova, cât și în Rusia, Ucraina, Germania, Polonia, SUA, Anglia, Franța, Țările Baltice. Toți istoricii ruși și cei rusificați, agentura de forță a Rusiei în Republica Moldova, au răspândit foarte multe minciuni și mituri inventate precum că, în vara anului 1940, URSS a „eliberat” Basarabia de sub dominația „boierilor români”, precum că aceste teritorii „s-au unit de bunăvoie” cu Imperiul Sovietic. În realitate, toate aceste afirmații nu corespund adevărului istoric. Toată istoriografia națională românească a fundamentat prin documente, fapte concrete, reale, că Stalin și Molotov au ocupat la 28 iunie 1940 Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutul Herța. Raptul Basarabiei s-a realizat în baza Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, care, în esență, prin punctul 3 al Protocolului adițional secret, prevedea ocuparea de mai târziu a Basarabiei de către Uniunea Sovietică.

Acest eveniment politic și strategic este ilucidat și explicat de Pavel Moraru în felul următor:

”După semnarea Pactului Molotov – Ribbentrop, Germania și-a desfășurat cu succes campania mi-

litară în Europa Occidentală. A reușit surprinzător de repede să cucerească și Franța, ceea ce a determinat U.R.S.S. să readucă în discuție "Problema Basarabiei". Alianța României – Franța – capitulase, așa era timpul potrivit pentru aplicarea punctului 3 din Pactul Molotov – Ribbentrop.

La 23 iunie 1940, a doua zi după capitularea Franței, V. Molotov i-a declarat ambasadorului Germaniei la Moscova, Friedrich-Werner von der Schilenburg că, „soluționarea chestiunii Basarabiei nu mai suferă nici o amânare. Guvernul sovietic caută deocamdată, să soluționeze chestiunea pe cale pașnică, dar are intenția să utilizeze forța, în caz că guvernul român va respinge acordul pașnic (...)”. Guvernul sovietic și-a declarat intenția și pentru anexarea Bucovinei la U.R.S.S., ceea ce nu făcea obiectul tranzacției Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939. La aceasta, Berlinul și-a exprimat nedumerirea, spunând că Bucovina niciodată nu a aparținut Rusiei, fiind sub Coroana Habsburgică. Atunci, Moscova și-a limitat pretențiile la partea de nord a provinciei, invocând faptul că, acolo majoritatea populației o formau ucrainenii și că din acest punct de vedere nordul Bucovinei era „ultima parte care mai lipsește dintr-o Ucraină unificată”. Într-un final, Berlinul a fost de acord și cu anexarea nordului Bucovinei la U.R.S.S.

La 26 iunie, 1940, guvernul sovietic i-a remis României o „notă ultimativă” în care, sub amenințarea intervenției militare, i-a cerut cedarea acelor teritorii. Răspunsul guvernului român la această „notă”, s-a axat pe argumentarea, în baza faptelor istorice, a apartenenței Basarabiei la România. Un asemenea răspuns a nemulțumit conducerea de la Kremlin, așa că, la 28 iunie 1940 a urmat a doua „notă ultimativă” sovietică. Guvernul de la București a decis cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei (în timpul înaintării trupelor sovietice, a fost

ocupat și ținutul Herța, care nu a făcut obiectul înțelegerii sovieto-germane și a ultimatumului sovietic), iar la 3 iulie 1940 noua frontieră româno-sovietică era deja fixată pe Prut. Retragerea autorităților românești din aceste teritorii, însoțită de evacuarea unei bune părți a populației basarabene și bucovinene în Vechiul Regat, a constituit o tragedie de proporții, iar pentru Armata română – o grea lovitură și un moment de dezonoare. În teritoriile anexate s-a instaurat regimul de ocupație sovietică, represiv și total străin populației locale.

Astfel, prima provincie românească care s-a unit în anul 1918 cu România și a declanșat procesul făuririi României Mari, era prima cedată în anul 1940, într-un context internațional nefavorabil. A urmat dictatul de la Viena (30 august 1940) – prin care România a pierdut Nord-Vestul Transilvaniei și convenția de la Craiova (7 septembrie 1940), în baza căreia a fost cedat Cadrilateralul (județele Durostor și Caliacra din sudul Dobrogei) Bulgariei.

Pierderile teritoriale, suferite de România în anul 1940, nu au avut la bază nici principiul etnic și nici principiul istoric. Acestea au fost dictate de interesul geopolitic al U.R.S.S. și al Germaniei, și în primul rând, de interesul față de petrolul românesc. România pe atunci era cel mai important furnizor european de petrol, care puneau în funcțiune, inclusiv, mașina militară germană. Sovieticii știau acest lucru, iar anexarea Basarabiei și a nordului Bucovinei a fost un pas sovietic spre petrolul de pe Valea Prahovei. Deși Berlinul a avizat ocuparea acestor teritorii românești, acțiunea sovietică i-a alarmat pe germani, așa că a urmat neîntârziat dictatul de la Viena din 30 august 1940 – incorporarea nord-vestului Transilvaniei la Ungaria -, care a însemnat pentru Germania, posibilitatea de a fi mai aproape de petrolul românesc, vital Wehrmachtului.

În legătură cu acest eveniment, directorul general al S.S.I. Eugen Cristescu, scria: „Aurul negru, cum i se mai spunea petrolului, o dăruire a naturii atât de bogată în foloase, a jucat de această dată un rol nefavorabil intereselor noastre”.

În afară de aceasta, prin dictatul de la Viena, Germania mai obținea loialitatea României (care, putea fi răsplătită cu retrocedarea teritoriului cedat Ungariei) și a Ungariei (care în schimbul unui larg concurs acordat Germaniei, putea spera la toată Transilvania).

În același context, Viktor Suverov consideră că, greșeala fatală a lui Stalin a fost că a ocupat numai Basarabia și nordul Bucovinei, trebuind să ocupe întreaga Românie, unde se afla unica sursă de petrol a Germaniei. Prin anexarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, Stalin a avut doar de pierdut, căci l-a forțat astfel pe Hitler să declanșeze peste un an, războiul împotriva U.R.S.S.” (p. 219-220)

Câtă jale, câte lacrimi au vărsat intelectualii, preoții, proprietarii, comercianții, profesorii, juriștii, primarii și notarii, oamenii de afaceri, țărani simpli care și-au pierdut în 1940 toată averea, familia, chiar și viața. Aceasta a fost fața reală a ocupanților sovietici.

Considerăm că istoria Basarabiei sub regimul de ocupație stalinist din 1940-1941 trebuie cercetată, oglindită și demascată esența anti-umană, xenofobă, colonială a imperialismului rusesc.

Scriitorul Nicolae Dabija a subliniat că istoricii trebuie să restabilească și să promoveze în știința contemporană valorile naționale românești. Sunt unii „critici” care numai „rup rândurile”, sau îi glorifică pe „eliberatori”. Ei neagă valorile istorice autohtone. Valorile umane se pot restabili numai prin adevărul istoric, deoarece, după cum afirmă Ion Ungureanu, „a spune adevărul e spre binele tuturor”.

(A.T. ; T.C.)

Republica Moldova din perspectivele integrării europene

Anul 2013 a fost un an istoric pentru Republica Moldova. Uniunea Europeană a parafat la 28 noiembrie 2013 Acordul de Asociere cu Republica Moldova, ce prevede, crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare, încurajând astfel integrarea economică a Republicii Moldova în UE. Acest lucru înseamnă închiderea negocierilor în vederea semnării documentului, care va avea loc cel mai probabil spre sfârșitul anului viitor. Parafarea Acordului reprezintă începerea unui parteneriat strategic pe termen lung cu Uniunea Europeană, care peste ani ar putea duce la integrarea efectivă a acestor țări în blocul comunitar.

Sprijinul oferit de UE în cadrul acestui parteneriat este atât bilateral, cât și multilateral. Parteneriatul promovează democrația și buna guvernare, crește siguranța energetică, promovează sectorul reformei și protecția mediului, încurajează colaborările între popoare, sprijină dezvoltarea economică și socială și oferă fonduri

suplimentare pentru proiecte destinate reducerii dezechilibrului socio-economic și crește stabilitatea.

Acordul de Asociere cu Republica Moldova reprezintă o modalitate concretă de exploatare a dinamicii pozitive a relațiilor cu această țară, concentrându-se pe sprijinul unor reforme de bază, pe redresarea economică, guvernare, sectorul cooperării și liberalizării comerțului R. Moldova cu UE.

În acest context prim-ministrul

Iurie Leancă s-a declarat mândru de țara sa și a spus că acum, după parafarea Acordului de Asociere cu UE, responsabilitatea față de europeni este și mai mare. „Am toate motivele să fiu fericit și mândru

de Republica Moldova. Trăiesc cu simțul datoriei, deoarece acum responsabilitatea față de europeni este și mai mare. Visul mare e integrarea noastră politică și economică în Uniunea Europeană. Acum trebuie să luăm decizii în parcursul nostru european, astfel ca cei tineri să prospere, iar cei bătrâni să trăiască mai frumos”, a menționat prim-ministrul. Iurie Leancă a mai declarat, că parafarea Acordului de Asociere la UE este un vis mare. „La o distanță de 20 de ani, R. Moldova obține o șansă de a se ancora în spațiul european. Moldova poate deveni o poveste de succes. Chiar dacă miracolele nu se întâmplă într-o zi și e nevoie de timp, încercările sunt foarte importante. Acest lucru se poate face cu voința politicienilor și a cetățenilor”.

Este un succes și o perspectivă bună pentru Republica Moldova, un eveniment ce nu poate fi neglijat de presa internațională. Astfel în periodicele străine au fost publicate o serie de articole despre acest eveniment politic.

(T.C.)

BRAN, MIREL. Les ambitions européennes de la Moldavie / Mirel Bran // LE MONDE. – 2013. – 25 noiembr. – Mode de acces : http://www.lemonde.fr/idees/article/2013/11/25/les-ambitions-europeennes-de-la-moldavie_3520063_3232.html

Ziarul francez *Le monde* se pronunță în susținerea Republicii Moldova pe calea semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, menționând, că: „Adesea se recurge la Syldavia lui Tintin, că ar fi inspirat Republica Moldova, o țară care este ca și suprafața Belgiei și e situată între România și Ucraina, la răscruce de drumuri spre Uniunea Europeană sau spațiul sovietic. Dar această țară mică, care se luptă pentru a găsi identitatea sa geostrategică are ambiții mari. Republica Moldova aspiră să se integreze în Uniunea Europeană pe cale de a semna un acord de asociere la summitul UE privind Parteneriatul estic, care va avea loc pe 28 și 29 noiembrie la Vilnius, capitala Lituaniei”.

În 2009, la Praga, UE a dat un impuls puternic pentru șase țări ex-sovietice: Ucraina, Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaidjan și Belarus de a începe un parteneriat estic cu Bruxelles. Provocarea acestui proiect ambițios a fost de a crea o zonă-tampon față de Moscova, care intenționează să păstreze cu orice preț sfera influenței. Parteneriatul de perspectivă cu UE ar trebui să conducă la un acord de liber schimb cu Bruxelles și redresarea economică a acestor țări.

Dar, până în prezent doar Repu-

blica Moldova a înregistrat progrese în direcția reformelor convenite în acord cu autoritățile bruxeliene.

Iată de ce Comisia Europeană a anunțat vineri, 15 noiembrie, propunerea legislativă de a elimina cerințele de viză pentru cetățenii moldoveni. Este o veste foarte bună pentru cetățenii moldoveni și un avantajos pas înainte spre o asociere politică cu Uniunea Europeană, a spus în aceeași zi Președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso.

„Souvent réduite à la Syldavie de Tintin, qu'elle aurait inspirée, la Moldavie, qui a la taille de la Belgique, est située entre la Roumanie et l'Ukraine, au carrefour de l'Union européenne et de l'ancien espace soviétique. Mais ce petit pays, qui peine à trouver son identité géostratégique, a de grandes ambitions. La Moldavie aspire à intégrer l'UE et s'apprête à signer un

accord d'association à l'occasion du sommet européen pour le partenariat oriental qui se tiendra les 28 et 29 novembre à Vilnius, la capitale lituanienne.

En 2009, à Praga, l'UE avait donné une forte impulsion à six anciens pays soviétiques – l'Ukraine, la Moldavie, la Géorgie, l'Arménie, l'Azerbaïdjan et la Biélorussie – en vue d'entamer un partenariat oriental avec Bruxelles. Le défi de ce projet ambitieux était de créer une zone tampon face à Moscou, qui entend conserver à tout prix sa sphère d'influence. La perspective d'un partenariat avec l'UE devait déboucher sur un accord de libre-échange avec Bruxelles et une relance économique de ces pays.

Mais, à ce jour, seule la Moldavie a avancé sur la voie des réformes convenues avec les instances bruxelloises. C'est pourquoi la Commission européenne a annoncé, vendredi 15 novembre, qu'une proposition législative serait faite visant à supprimer l'obligation de visa pour les ressortissants moldaves. «C'est une très bonne nouvelle pour les citoyens moldaves et une avancée concrète vers une association politique avec l'UE », a déclaré le même jour le président de la Commission européenne, José Manuel Barroso.”

(T.C.)

CHEBANA, MEHDI. „En Moldavie, l'UE est contestée” / Mendi Chebana // L'Humanite. – 2013. – 27 noiembr. – Mod de acces : <http://www.humanite.fr/monde/en-moldavie-l-ue-est-contestee-553953>

Ziarul francez *L'Humanite* informează cititorul despre un fenomen politic din Republica Moldova - manifestatia organizată de comunitățile din Moldova pentru a opune rezistență semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, și nu Uniunea vamală propusă de Moscova. În articol se menționează că potrivit mai multor sondaje doar o jumătate din populația Moldovei pledează pentru Acordul de la Vilnius, iar cealaltă jumătate preferă Uniunea Vamală propusă de Moscova. Afectată de sărăcie, de emigrarea în masă a populației și de problemele ridicate de regimul secesionist al Transnistriei, țara rămâne a fi blocată într-un nod de cale ferată.

Reproducem în continuare articolul din ziarul francez *L'Humanite*:

„Les communistes moldaves ont manifesté samedi contre le choix présenté à leur pays: signer les accords de libre-échange avec Bruxelles ou l'union douanière proposée par Moscou.

Chisinau (Moldavie), correspondance. La nuit tombe sur le poste frontière d'Ungheni, dans l'ouest de la Moldavie. Un train entre en gare. Une dizaine de mécaniciens s'affairent. Lampe fixée sur leur bonnet en laine, ils doivent répartir

les wagons sur plusieurs voies, les surélever et remplacer les essieux. De l'autre côté de la rivière Prout, frontière naturelle avec la Roumanie et l'Union européenne (UE), les chemins de fer sont en effet plus étroits que dans les anciens pays soviétiques. L'opération dure près de deux heures. « L'Occident, ça se mérite! » résume un passager quadragénaire.

À la fois ancrée à l'Est et tournée vers l'Ouest, la Moldavie s'appête à parapher les accords d'association et de libre-échange avec Bruxelles, étape préalable à une éventuelle signature à l'automne 2014. « C'est un moment important pour notre pays mais le marathon est loin d'être fini », a récemment prévenu le premier ministre libéral-démocrate Iurie Leanca. Affaiblie par un bilan médiocre, discréditée par plusieurs scandales de corruption, sa coalition au pouvoir depuis quatre ans peine à convaincre la population. Seule la moitié des Moldaves seraient favorables aux accords de Vilnius avec l'UE, les autres préférant l'union douanière proposée par Moscou, selon plusieurs sondages. Car si l'UE est aujourd'hui le principal partenaire commercial de la Moldavie, elle est talonnée de près par la Russie.

« Nous ne pouvons pas nous permettre d'abandonner un partenaire pour un autre », nous a confié le communiste Vladimir Voronine, chef de l'opposition et ancien président de la République (2001-2009), en marge d'une manifestation antigouvernementale organisée par son parti samedi à Chisinau. Plus de 15 000 personnes ont dénoncé les accords de Vilnius à cette occasion. « Cela va prendre une dizaine d'années avant que nos produits répondent aux normes européennes, alors que de l'autre côté, ils peuvent circuler sans problème », a souligné l'ancien chef d'État, qui avait initié le processus de rapprochement avec l'UE, harmonisant plus de 200 lois tout en gardant des relations privilégiées avec la Russie.

Aujourd'hui, la Moldavie est d'autant plus divisée que Bruxelles lui promet la libéralisation des visas dès l'an prochain tandis que Moscou boycotte depuis septembre l'un de ses principaux produits à l'exportation : le vin. Rongée par la pauvreté, l'émigration massive et les problèmes posés par la République sécessionniste de Transnistrie, elle se trouve comme coincée à un nœud ferroviaire”.

(T.C.)

MOLDAVIE: L'accord avec l'UE, c'est tout bénéf // Courrier international.–2013.–4 dec. – Mod de acces: <http://www.courrierinternational.com/article/2013/12/04/l-accord-avec-l-ue-c-est-tout-benef>

Publicația *Courrier international* se pronunță în plan afirmativ pentru Acordul de Asociere în Uniunea Europeană, semnat de Republica Moldova la Bruxelles.

După trei ani de discuții s-a acceptat Acordul de Asociere, în urma căruia Moldova în același timp are ocazia de a consolida relațiile cu țara vecină – România.

Parafând Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, la 29 noiembrie, la Vilnius Moldova, a demonstrat că este un elev model al Parteneriatului estic inițiat în 2009 de către UE. Ziarul francez face referire la presa moldovenească care a salutat evenimentul istoric important și l-a considerat drept un prilej de mândrie – „E sărbătoare în Chișinău” – subliniază cotidianul moldav *Ziarul Național*.

Clasificând evenimentul „Moldova, gratuit în Europa”, cotidianul relatează că, pentru a sărbători acest succes, țara nu s-a scumpit la mijloace: primarul capitalei Dorin Chirtoacă a ridicat drapelul Europei deasupra primăriei sale și pe bulevardele principale, orașul a fost iluminat de focuri de artificii în miezul nopții, în timp ce zeci de mii de moldoveni s-au alăturat la concertul în aer liber din Piața Marii Adunări Naționale.

Printre invitați, menționează cotidianul moldovenesc, a fost președintele țării vecine Traian Băsescu, care în timp ce se întorcea de la Vilnius a decis să treacă prin Chișinău pentru a participa la festivitățile organizate în prealabil de Ambasada României în capitala Republicii Moldova, pentru Ziua Națională a României (1 decembrie).

La București, cotidianul *Adevărul de zi cu zi* a scris că „pentru o sărbătoare națională, Chișinăul a

marcat evenimentul în stilul unei capitale a României”, într-un context social „care să conducă la ideile anterior lansate de Președintele României Traian Băsescu”, care a menționat pe 27 noiembrie despre posibilitatea reuniunii cu Moldova în cadrul Uniunii Europene. Într-adevăr 60% din moldoveni consideră că 1 decembrie este o zi de sărbătoare, după cum s-a menționat într-un studiu recent realizat de postul național de televiziune.

Propunem în continuare articolul vizat de presa franceză:

”En acceptant, après trois ans de pourparlers, l'accord d'association avec l'Union européenne, la Moldavie a par la même occasion renforcé ses liens avec la Roumanie voisine.

riat oriental initié en 2009 par l'UE. La presse moldave a salué ce qu'elle considère être „un motif de fierté”. „C'est la fête à Chisinau”, souligne le quotidien moldave Ziarul National.

En titrant en une „La Moldavie, libre en Europe !”, le quotidien explique que, afin de fêter dignement ce succès, le pays n'a pas lésiné sur les moyens : le maire de la capitale, Dorin Chirtoaca, a arboré le drapeau européen sur sa mairie et sur les principaux boulevards, la ville a été éclairée par des feux d'artifice tirés à minuit, tandis que des dizaines de milliers de Moldaves ont rejoint la grande place de l'Assemblée Nationale pour un concert en plein air.

La capitale Chisinau a fêté la signature de l'accord de Vilnius en invitant le président roumain, Traian Basescu.

En paraphant l'accord d'association avec l'Union européenne (UE) le 29 novembre à Vilnius, la Moldavie a montré encore une fois qu'elle était vraiment l'élève modèle du Partena-

Parmi les invités de marque, raconte ce quotidien moldave, se trouvait le président de la Roumanie voisine, Traian Basescu : en rentrant de Vilnius, il avait décidé de passer par Chisinau pour participer aux festivités organisées en avance par l'ambassade roumaine, dans la capitale moldave, pour la Journée

nationale de la Roumanie (le 1er décembre).

A Bucarest, le quotidien Adevărul écrit que „pour la fête nationale, Chisinau a marqué l'événement à la manière d'une capitale roumaine”, dans un contexte sociétal „propice aux idées lancées auparavant par le président roumain Traian Basescu”, celui-ci ayant parlé le 27 novembre de la possibilité de la réunion avec la Moldavie, dans le cadre de l'Union

européenne. En effet, pour 60 % des Moldaves, le 1er décembre „est un jour de fête”, comme le signale un récent sondage réalisé par la télévision nationale.

La capitale roumaine se réjouit, confirme Ziarul National, du fait que le président moldave, Nicolae Timofti, ait rejoint à son tour son homologue roumain pour le 1er décembre.

Enfin, le Premier ministre mol-

dave, Iurie Leancă, a affirmé à son retour du sommet de Vilnius que les Moldaves „ne vont pas geler en hiver”, comme l'avait prédit en automne le vice-Premier ministre russe, Dmitri Rogozine. Parce que „entre la Moldavie et la Russie se trouve un Etat, pas du tout petit [l'Ukraine], qui ne changera pas, je crois, sa politique externe, malgré les derniers événements... „.

(T.C.)

Partenariat oriental de l'UE : ce qui se joue au sommet de Vilnius // Le Monde – 2013. – 28 noiemb. – Mod de acces : <http://www.humanite.fr/monde/en-moldavie-l-ue-est-contestee-553953>

Interesul față de Summit-ul șefilor de stat și de guvern, care s-au întâlnit la Vilnius, joi 28 și vineri 29 noiembrie, este unul deosebit de mare. Ucraina a anunțat decizia de a nu semna Acordul de Asociere și de liber schimb, parteneri de tabără din Europa rămânând a fi trei țări: Georgia, Moldova și Armenia.

Iată ce se spune despre Moldova:

Această țară mică și săracă, având 3,5 milioane de locuitori, care a ales în anul 2009 în fruntea țării o formațiune din patru partide care militează pentru integrare europeană și pentru aderarea la Uniunea Europeană, în vederea reducerii deficitelor sale și redirectionare exporturilor către Europa, încadrându-se ca un bun elev în ochii celor

Douăzeci și Opt. Prim-ministrul Republicii Moldova, Iurie Leancă a menținut cursul spre Uniunea Europeană în ciuda presiunii din partea Moscovei, care în special a suspendat importurile vinurilor moldovenești din „motive de sănătate”, și în pofida deteriorării imaginii din Europa.

Populația este agitată și nehotărâtă: 70% din moldoveni, conform unui studiu efectuat recent, consideră că țara se orientează într-o „direcție greșită” și 50% care nu susțin calea europeană. Situația agriculturii și a mediului înconjurător, de asemenea sărăcia din zonele rurale sunt subiecte ce prezintă un interes deosebit pentru conducerea țării, care speră să le

remedieze datorită acordului care va fi semnat la Vilnius.

”Ce petit pays pauvre de 3,5 millions d’habitants, qui a élu à sa tête, en 2009, l’Alliance pour l’intégration européenne, une coalition de quatre formations militant pour l’adhésion à l’UE, a réduit ses déficits et réorienté ses exportations vers l’Europe, s’incarnant en bon élève aux yeux des Vingt-Huit. Le premier ministre, Iurie Leanca, a maintenu le cap malgré les pressions de Moscou, qui a notamment suspendu les importations de vin moldave pour « raisons sanitaires », et malgré la détérioration de l’image de l’Europe.

La population est inquiète : 70 % des Moldaves estiment, selon un récent sondage, que le pays s’oriente dans « la mauvaise direction » et 50 % qu’il ne faut pas emprunter la voie européenne. La situation de l’agriculture et de l’environnement ainsi que la pauvreté dans les campagnes sont des sujets de préoccupation auxquels le pouvoir espère remédier grâce à l’accord qui sera paraphé à Vilnius.”

(T.C.)

Radu, Tania. Summitul de la Vilnius - un semi-eșec / Tania Radu // România liberă. – 2013. – 2 dec. – Mod de acces: http://www.eoropalibera.org/content/article/2518_7460.html

Situația politică din Republica Moldova a fost și rămâne a fi o temă des abordată de presa străină, în special de cea din România. În articolul *Summitul de la Vilnius - un semi-eșec* se pune în discuție Acordul de asociere și liber schimb semnat de Moldova la Vilnius. Oferim cititorului articolul din publicația de peste Prut:

„La Vilnius, Republica Moldova a făcut un pas către integrarea sa economică în Europa. În schimb, integrarea politică e foarte departe, arată Cristian Câmpeanu într-un articol din **România liberă**. Însuși președintele Băsescu a recunoscut indirect acest fapt explicând la Chișinău cât de important este ca Moldova să fructifice rapid ceea ce oferă acordul de asociere și liber schimb, care nu promite integrarea automată. Este vorba despre circulația liberă a cetățenilor, a capitalurilor, a serviciilor și a mărfurilor. Comentatorul de la **România liberă** pomenește și exemplul folosit de Traian Băsescu în discursul de la Chișinău: la momentul semnării aceluiași tip de document, România exportă către Uniunea Europeană în valoare de 7 miliarde de dolari. În clipa de față, exporturile sunt cifrate la 50 de miliarde de euro. Articolul trece în revistă și reacțiile oficialilor moldoveni la ideea lansată recent de președintele

român: anume, că România ar trebui să facă din unirea cu Basarabia următorul său proiect de țară. Au fost reacții de nemulțumire, spune Câmpeanu, remarcând că ele au venit în aceeași nuanță inclusiv din partea coaliției aflate la putere.

Dan Dungaciu comentează în paginile **României libere** rezultatul summit-ului de la Vilnius, care, judecând după nonreacția Rusiei, arată așa cum era de așteptat. Dungaciu susține că Rusia s-a abținut să folosească adevăratele instrumente de presiune - de pildă atacul asupra emigrației moldovenești din Federația Rusă sau din Transnistria - și doar și-a arătat nițel mușchii prin ”focul de avertisment numit embargoul la vinuri sau retorica lui Dmitri Rogozin”. Vilnius a fost un semi-eșec comparabil cu cel al summit-ului NATO din 2008, de la București. Declarația finală a reuniunii de săptămâna trecută nu face nicio referire la perspectiva europeană pentru statele incluse în Parteneriatul Estic. Poate fi considerată, din acest motiv, mai arată Dungaciu, o victorie explicită a celor care construiseră de la bun început Parteneriatul pentru a ține statele membre afară. (...) Din perspectiva UE, ținta finală va fi doar un spațiu economic extins - „de la Vladivostok la Lisabona” -, dar care să nu fie un semnal de confruntare

cu Moscova, ci de cooperare”. ”Miza Moscovei a fost Ucraina (R. Moldova nu a contat), iar Summitul a relevat că relația dintre Kiev și Moscova nu poate fi ruptă de Bruxelles, mai ales când acționează singur, fără aliatul Washington” (am încheiat citatele). Dan Dungaciu discută de asemenea ideea unirii, relansată de președintele Băsescu: nu e realistă, dar va trece Prutul, va produce discuții, dezbateri, va câștiga astfel teren, pentru că cele două țări funcționează ca vasele comunicante. „România și Republica Moldova nu se vor uni. Cel puțin nu la orizontul generației noastre”, este de părere și Valentin Naumescu, care scrie pe contributors. De ce și-ar dori unirea politicienii moldoveni, când prin ea și-ar pierde posturile pe care le au în ierarhia de acolo? De ce ar vrea-o românii, care cu siguranță se vor gândi mereu că plătesc din propriul buzunar pentru decalajul de dezvoltare al Basarabiei.

Pentru Vlad Mixich, de la **Hotnews**, singura explicație decentă pentru lansarea acestei teme în ajunul Summitului de la Vilnius este că președintele Băsescu dorește să o lase moștenire viitorului șef al statului. În acest moment, n-ar fi făcut decât să testeze reacțiile partenerilor europeni.

(T.C.)

TIBRIGAN, NICOLAE. Union européenne. De nouvelles frontières à l'Est ? / Nicolae Tibrigan // Courrier international. – 2013. – 12 sept. – P. 30. – Mod de acces : http://issuu.com/saipm/docs/courrier_20130912_courrier_full_201

În ziarul *Currier international* a fost publicat un articol despre soluționarea conflictului între Chișinău și regiunea separatistă în contextul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova. În acest context Republica Moldova ar putea aduce în Transnistria un beneficiu economic dublu: fonduri UE și accesul la piețele occidentale. Nefiind recunoscută Transnistria pe plan internațional, exporturile transnistrene trec prin firmele înregistrate la Camera de Comerț Chișinău, beneficiind astfel de „preferințe comerciale autohtone”(PCA) acordate Republicii Moldova de către Uniunea Europeană. În cazul în care conducerea de la Tiraspol refuză să coopereze cu guvernul de la Chișinău privind punerea în aplicare a cerințelor acordului CAFTA, care urmează să fie semnat în luna noiembrie, în timpul Summit-ului Parteneriatului Estic de la Vilnius, agenții economici din Transnistria riscă să rămână în afara noului acord, iar Uniunea Europeană va aplica tarife de 17%.

În timp ce Republica Moldova speră să semneze acest celebru acord la Vilnius, Tiraspol amenință cu „legea cu privire la frontiera de stat”. Adoptată de către „Sovietul Suprem” de la Tiraspol, la 23 mai și aprobată la 10 iunie de Președintele Evghenii Șevciuc, această lege redesenează limitele teritoriului de pe Nistru aflate în suveranitatea Republicii Moldova.

Controlul migrației la frontiera administrativă pe Nistru este o

condiție pentru liberalizarea regiunii de vize cu UE, dar zona de securitate ocupă un teritoriu de 255 km, ceea ce ar putea complica punerea sa în aplicare. Apariția de posturi de tip Checkpoint Gharlie (post de control din Berlin în timpul Războiului Rece) de pe linia de trecere peste Nistru ar însemna pentru Tiraspol o înfrângere în fața UE și un refugiu pentru recunoașterea internațională.

Vă propunem să faceți cunoștință cu articolul integru din ziarul sus-numit:

”La Moldavie s’apprête à signer un accord d’association avec Bruxelles. Au grand dam de Moscou, l’Ukraine s’y prépare également. L’Arménie, elle, confirme son ancrage dans le sillage russe.

Tensions sur le Dniestr

La région sécessionniste de Transnistrie souhaite demeurer dans le giron russe. Les violences puoraient reprendre entre roumanophones et russophones.

“Attention ! You are leaving the European sector” [“Attention, vous quittez le secteur européen”], an-

noncent des panneaux à Varnita. Les récents mouvements de troupes dans ce village frontalier ont réveillé les craintes d’un nouveau conflit sur le Dniestr. N’oublions pas que la Transnistrie abrite, à Kolbasna, le plus grand dépôt d’armement conventionnel de l’Europe de l’Est*, et que les gazoducs russes qui alimentent la Roumanie et la Bulgarie passent par la Transnistrie. Ils sont gérés par Tiraspoltransgaz, société contrôlée par Gazprom.

A Chisinau, on parle en ce moment de la résolution du conflit avec la région sécessionniste dans le contexte du processus d’intégration européenne de la Moldavie. Sur la rive ouest du Dniestr, on semble considérer que cet objectif est idéal et que le chemin qui y mène devrait rendre Chisinau plus attractif sur la rive Est. De quel genre d’attrait peut-on réellement parler ?

La Moldavie pourrait apporter à la Transnistrie un double bénéfice économique : les fonds européens et l’accès aux marchés occidentaux. “La situation économique est précaire en Transnistrie. Tiraspol (la capitale) est intéressé par l’argent de l’UE, les fonds européens destinés à renforcer la confiance entre les parties y sont d’ores et déjà considérés comme une source de développement interne”, déclarait récemment un responsable de Bruxelles.

Les “dons étrangers” représentent 75 % du budget de la région, les exportations, 25 %. La région n’étant pas reconnue au niveau international, ses exportations passent par des entreprises enregistrées auprès

de la chambre de commerce de Chisinau – et bénéficient ainsi des “préférences commerciales autonomes” (PCA) accordées à la Moldavie par l’UE. Les PCA disparaîtront toutefois à la fin de cette année, lors de l’entrée en vigueur de la Zone de libre-échange approfondi et complet (Zleac) entre l’UE et la Moldavie.

Selon un rapport réalisé en 2012 par le centre d’analyses indépendant Expert Grup, près de 40 % des exportations de la Transdnestrrie (métaux et produits métallurgiques, énergie et produits de l’industrie légère) concernent l’UE – essentiellement la Roumanie, mais aussi l’Italie et l’Allemagne. La valeur totale des échanges entre la Roumanie et la région séparatiste avoisinerait les 31 millions d’euros par an. Si le gouvernement de Tiraspol refuse de coopérer avec Chisinau sur la mise en place des conditions requises par l’accord Zleac, dont la signature est prévue en novembre prochain, lors du sommet du Partenariat oriental à Vilnius, les agents économiques de Transdnestrrie risquent de rester en dehors de la nouvelle entente, et l’UE devra appliquer des droits de douane de 17 %.

Ces stimulants économiques peuvent-ils changer radicalement le comportement politique de cette région majoritairement russopho-

ne ? Alors que la Moldavie espère signer ce fameux accord de Vilnius, Tiraspol agite la menace de sa “loi sur la frontière d’Etat”. Adoptée par le “soviet suprême” de Tiraspol le 23 mai et approuvée le 10 juin par le président Evgueni Chevtchouk, elle redessine les limites du territoire sous la souveraineté de la République moldave du Dniestr. Tiraspol a donc annoncé – froissant Chisinau, l’OSCE, l’UE et le Conseil de l’Europe – la création de points de contrôle le long de la frontière, dans un délai de trois mois à partir de la promulgation.

Checkpoint Charlie. Varnita, une des localités que l’on trouve sur la nouvelle carte (à 17 kilomètres de Tiraspol et 65 de Chisinau), est actuellement sous la juridiction du gouvernement de Chisinau. Au printemps, les résidents se sont opposés à l’installation, effectuée de nuit à l’aide d’une grue, d’un poste de contrôle douanier par les autorités de Tiraspol. Dans ses rapports avec les deux autorités, le village de Varnita est divisé.

Sur les sept cents retraités qui y vivent, cinq cents perçoivent leur pension de Tiraspol, en roubles transdnestriens, les autres de Chisinau (en lei moldaves). Les premiers perçoivent l’équivalent de 123 euros, les seconds de 52 euros. Certains habitants ont renoncé à leur passe-

port moldave en faveur du passeport de Transdnestrrie [avec lequel on ne peut traverser les frontières internationales] pour pouvoir toucher un salaire plus élevé de 30 % à Tighina (Bender), malgré les deux postes de contrôle à franchir.

A leur tour, les autorités de Chisinau parlent depuis mars 2013 d’installer des postes-frontières avec la région sécessionniste. D’après la presse russophone locale, cela répond à la décision de ces autorités d’imposer un visa d’entrée aux résidents de Transdnestrrie détenteurs de passeports russes ou ukrainiens [la majorité de la population].

Le contrôle des migrations à la frontière administrative sur le Dniestr est une condition de la libéralisation du régime de visas avec l’UE, mais l’étendue de la zone de sécurité - 255 kilomètres - peut compliquer sa mise en place. Il est très possible que Tiraspol entrave la mise en œuvre des mesures exigées par l’UE sur le Dniestr. L’apparition de nouveaux postes de type Checkpoint Charlie [poste de contrôle berlinois pendant la guerre froide] sur la ligne du Dniestr sera perçue par Tiraspol comme une défaite face à l’Union européenne et comme un recul en matière de reconnaissance internationale.”

(T.C.)

„Crowdfunding-ul” în realizarea visului

Te poți considera cu adevărat împlinit și fericit atunci, când îți vezi realizat visul, spre care mergi cu insistență și încredere, că ceea ce faci e un lucru mare și se merită să încerci toate metodele și căile posibile pentru ați atinge scopul râvnit. Setea de cunoștințe a unei tinere basarabence dornice să-și continue studiile în străinătate a ajutat-o să

învingă lipsa banilor.

Olga Țurcanu, o studentă din Republica Moldova a apelat la serviciile specializate de „crowdfunding”, o metodă nouă de finanțare pe Internet. Astfel ea a adunat banii necesari pentru ași face teza de doctorat la Strasbourg. În teza sa tânăra și-a propus să scrie despre

întrebuințarea limbii franceze în țara sa de baștină. Inspirată de ideea de „crowdfunding”, Olga a înregistrat un filmuleț și în luna aprilie l-a plasat pe rețelele de socializare, în speranța de a-i convinge pe oamenii de bună credință să doneze bani pentru studiile ei. Nici nu s-a așteptat că în timp de mai puțin de două luni să colecteze 6800 de dolari, pentru ași achita studiile. Pe toți studenții, rudele, moldovenii care locuiesc în Franța, pensionarii francezi care au vizitat vreodată Chișinăul, pe toți oamenii cu inimă mare care au răspuns la apelul ei, Olga Țurcanu intenționează să-i mulțumească prin cărți poștale și cu ciocolate produse în Moldova.

Despre ideea originală și neobișnuită a studentei din Republica Moldova, actualmente doctorandă la Strasbourg, și despre succesul ei relatează ziarele franceze *Le Parisien*, *Le Figaro* și *L'Alsace*:

Olga finance ses études grâce aux dons sur Internet // Le Parisien. – 2013. – 13 mai. – Mod de acces : <http://www.leparisien.fr/espace-premium/air-du-temps/olga-finance-ses-etudes-grace-aux-dons-sur-internet-13-05-2013-2797839.php>

„Une étudiante strasbourgeoise a réuni les 6 800 € qui lui permettront d'achever sa thèse. Un nouveau créneau du «crowdfunding», le financement participatif.

Après Grégoire et son album, le film en préparation de Michèle Laroque, voici désormais Olga Turcan et... sa thèse en sciences du langage! Quel point commun entre ces trois exemples? Le financement participatif ou «crowdfunding» (levée de fonds en anglais). Un nouveau moyen de faire financer son projet grâce à l'argent des internautes qui misent sur vous. Le financement participatif a pris beaucoup d'essor en France depuis l'apparition du

site My Major Company en 2007.

On comprend l'intérêt de parier sur un disque, un film ou un bouquin, puisque les parieurs peuvent avoir un retour sur investissement en cas de succès. Mais une thèse? C'est justement ce qui a freiné l'étudiante strasbourgeoise de 32 ans dans un premier temps. Olga Turcan, moldave, poursuit ses études en France, où elle achève actuellement sa thèse, depuis 2007.

Comme pour beaucoup d'étudiants, les temps sont durs, à tel point qu'Olga évoque un soir avec ses amis l'idée d'abandonner la soutenance de sa thèse. Insensé pour un de ses copains, qui lui parle alors du « crowdfunding

» pour financer sa dernière année d'étude. Bonne idée, mais comment convaincre les internautes de parier sur « un projet pas très sexy et sans retour d'argent », selon les mots d'Olga ? Une seule solution : séduire et amuser.

Pendant deux mois, Olga et son « armée » mettent au point une machine de guerre : un blog, des messages sur les réseaux sociaux, et des vidéos décalées et humoristiques de présentation pour convaincre de futurs soutiens. « J'ai budgétisé mes besoins et j'ai estimé qu'il me fallait 4000 € pour finir ma thèse à Strasbourg. » Un budget qui comprend ses frais de logement et de déplacements, ses dépenses courantes... Résultat : le

mois dernier, les dons affluent. « J'ai reçu de 2 € jusqu'à 500 € pour les plus grands contributeurs. » A ce jour, la cagnotte d'Olga s'élève à plus de 6800 €, largement de quoi couvrir ses six derniers mois de thèse et lui permettre d'assurance sa soutenance en fin d'année.

« J'ai été très surprise par cet élan

de générosité. Parmi les donateurs, il y a évidemment des gens de mon entourage, mais surtout des anonymes. » Leurs motivations? « Il s'agit aussi bien de Moldaves qui vivent en France, que de retraités qui ont passé des vacances dans mon pays, ou d'anciens étudiants qui ont galéré comme moi.

» Grâce au « crowdfunding », Olga a

donc réussi à mener son projet à terme. Mais la jeune trentenaire insiste : « Sans mes amis, et sans le travail en amont de séduction, il m'aurait été très difficile de recueillir cette somme. » Un conseil à suivre pour tous ceux qui voudraient se lancer. »

RUDLER, MATHIAS. Elle finance sa thèse grâce à un appel aux dons / Mathias Rudler // Le Figaro – 2013. – 13 mai. – Mod de acces : <http://etudiant.lefigaro.fr/le-labeleducation/actualite/detail/article/elle-finance-sa-these-grace-a-un-appel-aux-dons-1838/>

» C'est grâce à ce plan de communication, que la collecte d'Olga a dépassé toutes ses espérances. Mais, « ça ne peut pas se généraliser » admet-elle. Car comme Olga Turcan, jeune doctorante à Strasbourg, a récolté 6800 dollars grâce au « crowdfunding », cette nouvelle méthode de financement sur internet. Des étudiants, des retraités, des cousins, se sont mobilisés pour qu'elle puisse se consacrer à ses études.

Vous n'avez pas de ressources pour financer votre projet? Le crowdfunding peut vous permettre de lever des fonds. Olga Turcan en a fait le pari. L'appel aux dons sur Internet s'est avéré payant pour cette étudiante moldave qui a récolté 6800 dollars en deux mois pour finir sa thèse. Jusqu'alors, la jeune femme de 32 ans répartissait sa vie entre ses études et des petits boulots. Aujourd'hui, la jeune femme peut se concentrer pleinement à ses recherches sur le français et la francophonie en Moldavie. Fini les emplois de vacataire à l'université ou de secrétaire. La chercheuse est épâtée

par le succès de sa démarche et se dit « touchée, étonnée et reconnaissante. ». Elle entend bien remercier ses 130 donateurs, qui ne reverront pas leur argent, par des cartes postales ou des chocolats moldaves (pour les plus généreux)...

Parmis ces mécènes, beaucoup « d'étudiants fauchés » qui se sont mobilisés, des membres de sa famille, des « moldaves installés en France » comme elle et « des retraités français » qui sont partis en vacances à Chisinau, a expliqué la jeune femme au Parisien .

Un cas atypique

La jeune chercheuse a lancé sa campagne de collecte de dons en avril via une page sur un site Internet spécialisé en crowdfunding, puis une vidéo où elle explique sa détresse, aidée par des amis spécialistes en relations de presse et informatique l'observe Marthes Cortet, chargée de recherche à la direction nationale de l'Unef, le premier syndicat étudiant en France, « la pérennité du système est faible ». Et le risque que ces donateurs puissent,

à terme, « imposer des conditions au déroulement de la thèse ou au résultat », inquiète le président de l'Université de Strasbourg, Alain Beretz, qui voit néanmoins le succès de cette collecte comme un « signal positif ». Et espère voir ainsi d'autres doctorants profiter de la générosité des internautes. Car à ce jour, quatre doctorants sur dix inscrits en première année de thèse ne bénéficient pas de financement en France (allocation, contrat doctoral...).

Une méthode en expansion?

Apparu aux débuts des années 2000, le crowdfunding, ce système de financement par dons sur Internet s'étend chaque jour à de nouveaux domaines: projets personnels, thèses, associations... D'abord utilisé pour lancer des groupes de rock ou des entreprises, ce genre d'initiative est en plein essor, ainsi, en Europe, 720 millions d'euros ont été récoltés grâce au crowdfunding. Des projets comme l'album du chanteur Grégoire, ou le futur film de Michèle Laroque ont bénéficié du procédé. »

Une étudiante finance sa thèse grâce à un appel aux dons sur internet // L'Alsace. – 2013. – 7 mai. – Mod de acces : <http://www.lalsace.fr/actualite/2013/05/07/elle-finance-sa-these-grace-a-un-appel-aux-dons-sur-internet>

”Faire appel aux dons sur internet pour financer une thèse sur la francophonie en Moldavie ? L'idée s'est révélée payante et a même dépassé les espérances d'Olga Turcan, doctorante à Strasbourg, qui va désormais renoncer aux petits boulots pour se consacrer pleinement à ses recherches.

«Touchée, étonnée et reconnaissante», la chercheuse d'origine moldave n'en revient pas. En lançant sa campagne le 31 mars elle craignait qu'une thèse ne soit pas un «produit vendeur sur le marché du crowdfunding», système de financement par dons sur internet, plus souvent utilisé pour lancer des groupes de rock ou des entreprises prometteuses.

Cette jeune femme brune de 32 ans avait estimé à 4000 euros la somme nécessaire pour couvrir les huit mois qui la séparaient de la fin de sa thèse, entre loyers et frais divers. Mais en un mois de collecte les internautes ont donné plus de 5200 euros pour financer ses recherches sur «le français et la francophonie en Moldavie».

Avec les fonds supplémentaires, Olga Turcan va notamment honorer les promesses faites aux donateurs: envoyer une carte postale «faite maison» et une vidéo où elle joue de l'accordéon à ceux qui ont déboursé 50 dollars, une boîte de chocolats moldaves pour 100 dollars...

Stéphanie Fischer, vice-présidente de DoXtra, l'association des doctorants en sciences humaines de l'Université de Strasbourg, salue le courage qu'a eu Olga Turcan

d'afficher sa «détresse» sur le net, d'autant que cette initiative révèle la réalité de nombreux doctorants.

En France à la rentrée 2011-2012, près de quatre doctorants inscrits en première année de thèse sur dix ne bénéficiaient pas de financement (allocation, contrat doctoral...), selon le ministère de l'Enseignement supérieur et de la recherche. Parmi eux la chercheuse moldave, qui n'a pas perçu de bourse et a dû occuper des emplois de vacataire à l'université ou de secrétaire parallèlement à ses études. Son travail de recherche a par conséquent été irrégulier et s'est étiré sur six ans, confie-t-elle. Mais pour la rédaction, «la sérénité compte, on ne peut plus se partager avec un petit boulot».

Elle a donc consacré deux mois à la préparation de son projet avec des amis et progressivement «la méfiance du début s'est transformée en étapes concrètes de mise en place, on n'est pas restés dans le rêve, mais on a vraiment travaillé». «ça ne peut pas se généraliser»

«Salut, moi c'est Olga, je travaille sur un sujet qui me passionne!». Entourée d'amis spécialistes de l'informatique et des relations presse, la chercheuse a monté une vidéo de présentation, une page sur un site de crowdfunding, et préparé un plan de communication qui lui a ouvert les portes de la presse locale. Plus de 130 donateurs ont été sensibles à la démarche de l'étudiante et à ses recherches sur le statut du français en Moldavie, où la langue de Molière est «enracinée». En 2010

par exemple, le français restait la première langue étrangère enseignée dans les écoles, collèges et lycées moldaves, dit-elle.

Pourtant «on ne peut pas dire à tout le monde de faire comme moi, ça ne peut pas se généraliser», admet-elle.

Car le problème de ce type d'initiative, c'est que «la pérennité du système est très faible», observe Marthes Cortet, chargée de recherche à la direction nationale de l'Unef, pour qui les problèmes de financement «précarisent le milieu de la recherche».

S'il reconnaît lui aussi un «signal positif» dans le succès de la collecte de la chercheuse le président de l'Université de Strasbourg, Alain Beretz, reste «vigilant» et s'inquiète du «risque que le financement interfère avec un point fondamental de la thèse: sa liberté».

«C'est valable pour tous les types de financement, mais est-ce que demain les donateurs mettront des conditions au déroulement de la thèse ou au résultat?», s'interroge-t-il.

L'an dernier en Europe, plus de 720 millions d'euros ont été investis grâce au crowdfunding, selon une étude publiée en avril par la société de recherche américaine Massolution”.

SUIVRE le projet d'Olga Turcan sur <http://www.olga-turcan.eu/index.php> ou <http://www.indiegogo.com/projects/moldova-mon-amour>

(A.T., T.C.)

Le Lycée agricole du Fresne s'ouvre à la Moldavie // Quest france. – 2013. – 25 dec. – Mod de acces : <http://www.ouest-france.fr/pays-de-la-loire/angers-49000/le-lycee-agricole-du-fresne-souvre-la-moldavie-1823059>

Un articol vizând Republica Moldova, găsim în publicația franceză *Quest france*. Este o noutate îmbucurătoare pentru țara noastră faptul că se extind legăturile de colaborare, schimb de experiențe și de studenți care își fac studiile peste hotare.

Astfel în articol se spune cum a început istoria rețelei de cooperare între Colegiul de învățământ general și tehnologii agricole *Le Fresne* din Franța și Republica Moldova. Colegiul *Le Freche* este situat la distanța de 4 km de Angers în comuna Sainte Gemmes din Loire, într-un parc enorm și superb.

În această instituție frumoasă a avut ocazia să-și facă studiile un tânăr originar din Republica Moldova, o țară situată la hotar cu România. Acest student pasionat de agricultură a absolvit prestigiosul colegiu cu brio și a obținut licența de manager întreprinzător în domeniul horticulturii și a peisajului.

Întorcându-se la baștină entuziasmat, tânărul eminent și-a continuat studiile în domeniul dat. El este doctorand și lucrează asupra tezei cu preocupări tematice despre nuc. Studiile acestui tânăr au stat la baza relațiilor de cooperare între facultatea horticolă Ghinon, care depinde de Universitatea Agricolă de Stat din Moldova și liceul Gemmois.

Mai mult ca atât profesorii Do-

minique Bouterin și Sylvie Double, ambii cointeresați și răspunzători de legăturile de cooperare în domeniul agriculturii, l-au găzduit la Colegiul agricol du Freche pe profesorul Valerian Balan, decanul Universității Agricole de Stat din Moldova. Această primă întâlnire a facilitat consolidarea legăturilor stabilite deja și a decis efectuarea schimbului de experiență între aceste două structuri mai devreme decât până în primăvara anului viitor.

Colegiul agricol du Freche a realizat deja relații de colaborare cu un colegiu agricol din Serbia, organizând mai multe stagii ale elevilor și studenților din țara vecină. În viitor Colegiul du Freche își exprimă dorința de a lărgi și a consolida legăturile de cooperare cu țările din Europa de Est.

„Tout a commencé par une histoire de réseau que le Lycée agricole du Fresne a établi avec la Moldavie. Un étudiant, issu de ce pays, situé aux confins de la Roumanie, était venu suivre avec brio une licence de Manager de l'entreprise d'horticulture et de paysage.

De retour au pays, ce brillant étudiant a poursuivi ses études. Il prépare actuellement un doctorat dont la thématique porte sur le Noyer. Des contacts ont alors été établis entre la faculté d'horticulture de Chinon, qui dépend de l'université

agricole de l'état de Moldavie et le lycée Gemmois.

Et c'est ainsi que Dominique Bouterin et Sylvie Doublé, tous deux enseignants chargés de coopération, ont accueilli au Fresne le professeur Valerian Balan, doyen de cette université. Cette première rencontre a permis de conforter les liens déjà établis et d'envisager des échanges entre les deux structures dès le printemps prochain.

Après de récents contacts avec un lycée agricole en Serbie et la réalisation de nombreux stages d'élèves dans des pays limitrophes, Le Fresne affirme sa volonté de conforter sa coopération avec les pays de l'Europe Orientale.”

(T.C.)

Five of the world's most unlikely winemakers // The New Zealand Harold. – 2013. – 9 dec.

Arta de a face vin din boboțe, locuitorii acestor meleaguri o posedă din vremuri stravechi. Popoarele tracice (Geto-Dacii) au cultivat dintotdeauna vița-de-vie, furnizând și altor popoare secretul preparării vinului.

La momentul actual, Republica Moldova are o industrie a vinului bine dezvoltată. Totuși e mult de lucrat în acest domeniu, căci producția vinului îmbunătățește economia țării. În acest context publicația neozelandeză „*The New Zealand Harold*” a realizat un clasament în care Moldova se numără printre cinci cele mai performante regiuni ale lumii în industria vinului.

În articolul publicat din 9 decembrie 2013 „*Five of the world's most unlikely winemakers*” se spune, că în prezent vinul este un produs din cele mai importante regiuni pentru această industrie, grație inovațiilor, economiei și condițiilor climatice.

Vinul este, probabil, singurul domeniu din economia celei mai sărace țări din Europa, care în acest moment se confruntă cu un obstacol: Rusia. Totuși Republica Moldova are o adaptare perseverentă: solul. Vița-de-vie este crescută într-un sol foarte fertil.

O altă carte de vizită viticolă a Republicii Moldova este Combinatul de Vinuri „Cricova” S.A., care stocază circa 1,3 milioane de sticle cu vin, având și unul dintre cele mai mari beciuri din lume. Combinatul de Vinuri „Cricova” S.A., își menține renumele câștigând Medalia

de argint în cadrul celei de-a XI-a competiție internațională a celor mai bune vinuri spumante „Eferescente du Monde 2013” din Franța, la care au participat 28 de țări. Vinul de struguri special eferescent spumant clasic de colecție brut alb „CRICOVA GRAND VINTAGE” este deținătorul trofeului de argint.

Printre celelalte țări care au intrat în listă se numără: Danemarca, Canada, insulele Reunion și Brazilia.

„Wine is being produced in some of the world's most unlikely places thanks to a combination of innovation, economics and changes in global temperatures. Here are five of the world's most unlikely wine producers:

Moldova

„Orheiul Vechi in Moldova

Wine is possibly the only economic bright spot for Europe's poorest nation but Moldova faces a hurdle: Russia.

In September Russia slapped a ban on the import the import of Moldovan wine as well as spirits.

According to Russia's consumer-protection agency, the ban is due

to traces of plastic contamination found in several barrels of devin - the Moldovan equivalent of cognac.

The ban is the second in 10 years and Russia remains Moldova's biggest export market at 28 per cent. However, analysts believe the ban is linked to Moscow's anger over Moldova signing a landmark EU trade agreement last month.

But Moldova holds an ace up its sleeve: soil. The nation's grapes are grown in a soil so fertile that it's almost jet black.

Moldova's other viticultural calling card is the state-owned Cricova Winery, which stores an estimated 1.3 million bottles - reputedly one of the largest wine cellars in the world.”

La 6 noiembrie 2013, Biroul pentru relații cu Diaspora a lansat Harta vinurilor moldovenești în lume, cu ajutorul căreia moldovenii aflați peste hotare vor putea găsi mai ușor localitățile unde se comercializează vinuri autohtone.

Cei care vor alege să cunoască republica prin intermediul Drumului Vinului nu vor regreta, ei vor putea aprecia la justa valoare diverse vinuri tinere, de consum curent, de calitate superioară, de colecție, spumante clasice, bauturi tari etc., conform preferințelor fiecăruia dintre Dumneavoastră.

Pentru a spori competitivitatea și performanțele de export al industriei viticole, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a lansat pe 17 decembrie brandul național al vinurilor moldovenești, care reprezintă un complex de inițiative strategice. „*Wine of Moldova*” ar putea contribui până la 2020 la creșterea exportului de vin până la 200 milioane de litri, cât și dublare vinului îmbuteliat pe piața locală.

Vinurile moldovenești sunt deja de mult timp pe rafturile Uniunii Europene, dar din 2014 ele nu vor fi supuse taxării speciale și din 1 ianuarie au cale deschisă pe piața europeană.

(T.C.)

COTTO, ANREW. A Restaurant in Brooklyn Offers the Food and Feeling of Moldova / Andrew Cotto // The New York Times. – 2013. – 25 octomb. – Mod de acces : http://www.nytimes.com/2013/10/27/nyregion/a-restaurant-in-brooklyn-offers-the-food-and-feeling-of-moldova.html?_r=0#

Un moldovean a dus faima tradițiilor culinare naționale peste ocean, iar povestea acestui succes a ajuns să fie promovată de publicația New York Times.

În inima bătrânului Brooklyn, printre magazine auto, firme de catering sau fast-food-uri, un restaurant le servește clienților săi, indiferent de naționalitate, mămăliga sau alte preparate românești. Așa au descris jurnaliștii prestigiosului cotidian american „New York Times” restaurantul „Moldova”, singurul cu specific moldovenesc amplasat într-una dintre cele mai aglomerate metropole de pe glob. Articolul apărut recent în publicația americană a transformat bucatele basarabene într-o atracție și pentru americanii curioși să încerce gustul mămăligii și al borșului. Localul desprins din peisajul balcanic s-a născut la inițiativa lui Radu Panfil, un basarabean în vârstă de 35 de ani, ajuns pe pământ american în 2005, unul dintre cei aproape 5.000 de cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în New York. Curajos și întreprinzător, bărbatul și-a abandonat magazinul cu telefoane mobile deschis la Chișinău pentru a clădi în State o casă unde să poposească frații de peste Prut și

românii care trăiesc cu dorul de casă.

Restaurantul „Moldova”, din cartierul newyorkez Brooklyn, este primul local cu specific românesc

din New York. Restaurantului „Moldova”, deschis în iulie 2012 are în meniul său bucate tradiționale moldovenești: supe consistente, pește proaspăt și afumat, carne la grătar și sarmale, mămăliga, servită ca garnitură la cârnați de casă sau cu mâncare de mazăre și cu ceapă. Radu Panfil, proprietarul în vârstă de 35 de ani al restaurantului, a emigrat din Chișinău în Statele Unite în 2005. La început, a fost chelner în mai multe restaurante din New York, apoi manager. A înființat restaurantul din dorința de a crea un loc special de întâlnire pentru compatrioții din New York și, nu în ultimul rând, pentru amatorii de mâncare bună. „Încă de la început, am hotărât că restaurantul avea să fie

un loc de întâlnire pentru oamenii din țara noastră, unde să se simtă ca acasă, unde să nu uite obiceiurile și tradițiile din țara noastră - și nici mirosul de mămăligă aburindă”, a declarat Radu Panfil pentru The New York Times. Jurnaliștii americani scriu că Republica Moldova este situată între România și Ucraina, fiind „un stat pitoresc din nord-estul Balcanilor”, o țară majoritar rurală din fosta Sovietică. Unul din zecile de mii de români care au emigrat în Statele Unite după căderea blocului sovietic a reușit să aducă spiritul Moldovei în New York. Acum mesele restaurantului sunt mereu pline de americani care adoră mâncarea sa moldovenească, pe care o cunoaștem atât de bine și noi. Pentru a construi o oglindă a pământului natal dintre Prut și Nistru, Panfil a adus din Moldova ulcioare, pahare din lut, covoare și tricolorul.

Ideea lui Radu Panfil de a crea un restaurant cu specific românesc s-a bucurat de succes. Atunci proprietarul a deschis un alt restaurant asemănător în Philadelphia, în luna august a anului trecut, iar planurile de extindere continuă.

”In the heart of old Brooklyn, on a prosaic stretch of Coney Island Avenue that runs through Midwood, among auto body shops and fast-food joints and commerce catering to Orthodox Jews, you will find what looks like a village house in the old country, with a forest in back and a quaint monastery in the dista.

To many Americans, such a presence may evoke Romania or Poland or some other Eastern European location. Those from the tiny Republic of Moldova would know better. It is a restaurant, succinctly named *Moldova*; it is the only one dedicated to Moldovan cuisine in New York, and one of only a few outside the Moldovan homeland itself.

Moldova, nestled between Romania and Ukraine, is a landlocked state in the northeast Balkans. It is a picturesque, largely rural nation once known as the garden of the Soviet Union. It also is considered the poorest country in Europe and has one of the highest emigration rates in the world, particularly since the collapse of the Soviet Union in the early 1990s.

Of the tens of thousands of Moldovans who have arrived in the United States since then, relatively few have ended up in New York. One immigration organization estimates that there are around 5,000 Moldovans in the city; Radu Panfil is one.

Mr. Panfil, 35, immigrated

from Moldova in 2005, leaving his cellphone store in Chisinau, the capital city, for better opportunities in America. He began working in various New York restaurants — first as a waiter, then as a manager — and a dream developed. While there is a sense of community among expatriate Moldovans in Brooklyn, there was no authentically Moldovan place for them to gather. Thus the restaurant *Moldova* was born.

“From the beginning,” Mr. Panfil said, “it was set that it is going to be the place where people from our country get together, to feel that they are at home, not to forget the customs and traditions from our country — and the smell of hot mamaliga.”

With the help of many fellow Moldovans, Mr. Panfil opened *Moldova* in July 2012. As you enter from the busy avenue, the convivial feel of the old country is immediate. Inside the “casa mare” — a Moldovan concept roughly translated as “big room” — are plaster walls of wedding-cake white juxtaposed with dark floors and roof beams; intricate rugs hang alongside indigenous artifacts and curios. The waiters and waitresses wear traditional hand-stitched shirts; jaunty folk music pipes through the sound system. On holidays and during banquet events, musicians perform in the elaborate back room, canopied by lush vegetation to resemble a Moldovan fo-

rest. A 240-square-foot mural of the country’s famous monastery, *Tipova*, covers the back wall.

The menu at *Moldova* is a tribute to Balkan staples: hearty soups, smoked and fresh fish, grilled and braised meat, stuffed cabbages. Cornmeal appears often, most treasured in the side dish known as, yes, *mamaliga*, a distinctly Eastern European take on polenta, served alongside grilled house-made sausages, peas and onions.

The restaurant has drawn local Eastern Europeans, culture hawks and curious foodies from Brooklyn and beyond, and, naturally, fellow Moldovans.

Galina Frunz, 25, left *Moldova* in 2008 but still misses her homeland. While spending time in Coney Island, she saw a sign for the *Moldova* restaurant. “I got so excited,” Ms. Frunz recalled. “I had told my friends all about our culture and cuisine, and this was a chance for them to see for themselves. Me and all of my friends fell in love with this place.”

Intent to capitalize on what seems a potent desire for Moldovans to eat *mamaliga* among their compatriots, Mr. Panfil opened a sister restaurant last August in Philadelphia, where there is a large expatriate and Eastern European population. Not to mention a majority of Americans unfamiliar with the tiny Republic of *Moldova*.”

(A.T., T.C.)

Basarabeanul care cântă dumnezeiește – Alexandru Bublîțchi

Așa se spune despre compatriotul nostru Alexandru Bublîțchi, vioarist în formația celebrului cantautor canadian Leonard Cohen, stabilit de peste zece ani la Barcelona, Spania. A fost membru al mai multor orchestre simfonice europene și a participat la diverse proiecte culturale de valoare, dar în cele din urmă a ales să evolueze în brandul internațional cu muzicieni din șase țări a lui Leonard Cohen – idolul mai multor generații de melomani, vestit cantautor canadian, cunoscut și în calitate de poet și romancier.

Atunci când celebrul scriitor, icoana și idolul muzicii moderne – Leonard Cohen, laureat al valoroaselor premii – Grammy, Crystal Glob ș. a. își lansează concertele, de obicei începe cu melodia „Danseză-mă până la capătul iubirii: ”danseză-mă către frumusețea ta cu o vioară în flăcări...”, în acest moment inimile și rădăcinile noastre tresaltă de mândrie și bucurie, căci această vioară arzândă, cântând dumnezeiește vine de la Chișinău și sunetele acestea miraculoase prind viață în mâinile virtuosului basarabean Alexandru Bublîțchi. A fost apreciat drept „rege al viorii” de însuși prințul melancoliei și al cântecelor de inimă albastră – Leonard Cohen, din formația internațională

a căruia face parte. Destinul a fost generos cu pământeanul nostru, el ajungând să devină parte unghiulară a echipei lui Leonard Cohen.

Este un virtuoz în ceea ce privește interpretarea la vioară, însă declară cu modestie că mai are încă destule de învățat.

S-a născut la 5 mai 1980 la Chișinău în familia artiștilor Alexandra și Victor Bublîțchi. Când a împlinit vârsta de șase ani a început să studieze vioara cu Alla Gusev „o profesoară de zile mari” – așa a

apreciat-o Alexandru.

La 12 ani, fiind deja elev al Liceului de Muzică „Ciprian Porumbescu”, devine Laureat al Concursului republican de tinere talente. Își continuă studiile la Institutul de Arte sub tutela lui Boris Dubosarschi, care s-a cunoscut în anii de liceu. În perioada anilor 1998-2002 s-a aflat în peregrinaj în Germania, Elveția, Austria, Ungaria, România, Franța și Spania în componența a numeroase orchestre simfonice. Iar mai bine de un deceniu s-a stabilit la Barcelona, unde a făcut studii post graduale la Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC).

Între 2005 și 2008 îl aflăm concertmaistru în orchestră la Academia del Grand Teatre del Liceu. Concomitent colaborează cu colegul și prietenul său Mario Mas în diferite proiecte muzicale.

”Alexandru Bublîțchi was born on 5 May 1980 in Chisinau to a family of artists. At the age of six he began his first steps into the world of music from the hand of his first violin teacher Ala Guseva. At the age of seven he started to study at the musical high school Ciprian Porumbescu Chisinau. In 1992 he won first prize in the national competition for young talents (R. Moldova) (junior category). In 1998 he graduated high school and went to study at the University of Arts in Chisinau under the tutelage of Professor Boris Dubosarsky. Between 1998 and 2002 he toured, Germany, Switzerland, Austria, Hungary, Romania, France and Spain as a member of various symphony orchestras. In 2003 he began his post-graduate studies at the Escuela Superior de Música de Catalunya in Barcelona where he finally established. From 2005 to 2008, he was Concertmaster of the orchestra L’Academia del Grand Teatre del Liceu. Under the musical direction of Javier Mas, Alexandru Bublitchi was involved in the tribute project to Leonard Cohen in Spain. Currently he is a member of several chamber music groups and works with Orquestra Grand Teatre del Liceu, Orquestra Sinfonica de Castilla y Leon, Orquestra de la Comunitat Valenciana (Palau de Les Arts).”

Alexandru Publitchi – OLD IDEAS WORLD TOUR

[http://www.leonardcohen.com/us/tour/band/alexandru-publitchi- %E2%80%93-old-ideas-world-tour\)](http://www.leonardcohen.com/us/tour/band/alexandru-publitchi-%E2%80%93-old-ideas-world-tour)

Din 2 mai 2012 temerarul și chipeșul viorist chișinăuian Alexandru Publitchi este unul din muzicienii lui Leonard Cohen, integrându-se perfect echipei ce interpretează cu măiestrie metaforele blues, country, jazz și rock.

Însăși Leonard Cohen a remarcat pentru Alexandru că de vreme ce „ai venit tu și nivelul grupului s-a ridicat. Pentru că ai adus școala pe care o ai și toată lumea încearcă ca să cânte mai bine, să ajungă nivelul pe care îl ai tu.”

Astfel despre existența micuței și puțin cunoscutei noastre țărișoare – Moldova lumea întreagă ajunge să afle și din concertele lui Leonard Cohen.

Din dorul pentru plaiurile natale ascultă mereu la radio muzică moldovenească, pe care o apreciază ca fiind în dezvoltare continuă. Alexandru spune, că talentele noi din scena moldovenească știu să îmbine cu succes diferite stiluri de muzică într-un mod inedit și foarte creativ. El consideră că Republica Moldova are muzicieni foarte buni și talentați, cântăreți și instrumentiști care pot concura la cel mai înalt nivel internațional. De aici,

din Basarabia, și-au luat zborul figuri care au devenit celebre în lumea întreagă...

Virtuosul violonist le dorește talentelor din Moldova mult noroc, căci susține el „...nu strică nicodată și contează mult în profesia noastră”. În același moment e de părerea că destinul fiecărui artist este munca. Munca asupra perfecționării actului creativ este singura rețetă pentru succesul unui artist.

Când în anul 2012 formația lui Leonardo Cohen a evoluat la București în presă s-a menționat că: **„Organizatorii estimează că peste 15.000 de persoane au luat parte la cel de al treilea concert al lui Leonard Cohen la București.”**

Artistul de 77 de ani, supranumit „trubadurul canadian”, a oferit un regal al muzicii bune, într-un spectacol sobru și impresionant. Potrivit unui comunicat al organizatorilor, scena pe care a cântat Leonard Cohen a fost concepută astfel încât să corespundă dorințelor artistului și a necesitat patru zile și 100 de specialiști pentru amenajare. *Concertul a început punctual, la ora 20.00, cu „Dance Me to the End of Love” și a continuat timp de trei ore*

cu cele mai frumoase cântece semnate (versuri și muzică, nu doar inconfundabila voce) de Leonard Cohen: „The Future”, „Everybody Knows”, „In My Secret Life”, „Waiting for the Miracle”, „Tower of Song”, „Suzanne”, „Democracy”, „Coming Back to You”, „I’m Your Man”, „Hallelujah”, „Take This Waltz”.

Spre deosebire de alte concerte ale altor artiști, la Cohen piesele mai puțin cunoscute de public au produs aceeași vibrație printre spectatori ca și cele legendare: „Gypsy Wife”, „Partisan”. Pe întreaga durată a spectacolului, artistul a avut grijă atât să comunice cu publicul, cât și să-i evidențieze pe muzicienii care îi asigură acompaniamentul. Două dintre piesele sale de suflet au fost interpretate în acest turneu de surorile Webb, respectiv de Sharon Robinson, care altfel fac backing vocals. **Deși interpretarea lor a fost fără cusur, iar Cohen însuși le-a urmărit prestația cu pălăria în dreptul inimii, în semn de respect, totuși preferatul publicului a fost violonistul din Republica Moldova Alexandru Publitchi, cu câteva solo-uri magice.**

Bucureștiul a fost singurul oraș din Europa de Est onorat de vizita lui Leonard Cohen în turneul „Old Ideas”. Cerințele artistului și ale echipei sale au stat sub semnul modestiei rafinate. Leonard Cohen, artiștii care îl acompaniază și echipa sa tehnică au avut la dispoziție opt încăperi, dintre care una dedicată exclusiv artistului, în care s-a retras înainte de concert, pentru a se pregăti, dar și în pauza de 20 de minute de la jumătatea concertului.

Evenimentul s-a bucurat de sprijinul Primăriei Municipiului București și al Consiliului Local al Municipiului București, și este organizat de East European Events și Marcel Avram, în colaborare cu D&D East Entertainment.”

DANIELA, MIRONOV BANUȚA. Leonard Cohen, trei bis-uri și 15 000 de spectatori / Mironov Banuța Daniela // Incomemagazine.ro . – 2012. – 23 sept. – Mod de acces: <http://incomemagazine.ro/autori/olivia-vereha>; http://www.revistafelicia.ro/articol_1011039/leonard_cohen_trei_bisuri_i_15_000_de_spectatori.html?action=print)

”Alexandru Bublîțchi (vioara) – este din Republica Moldova și fiecare solo de vioară interpretat de el sâmbătă seara pe scena din Piața Constituției a fost primit cu urale și cu aplauze puternice de publicul din România”.

BUCIUTA, ALICE NASTASE. Leonard Cohen la București – seară de toamnă cu lună, stele, aplauze și Old Ideas / Alise Nastase Buciuta // Revista tango.ro. – 2013. – 23 sept. – Mod de acces : <http://www.revistatango.ro/la-zi/life/leonard-cohen-la-bucuresti-seara-de-toamna-cu-luna-stele-aplauze-si-old-ideas-5654.html>

”Leonard Cohen, poetul, cântărețul, s-a întors în România. Și a transformat o banală seară de sâmbătă într-o seară de poveste, cu muzică nobilă și versuri tandre. Pentru mai bine de trei ore, Piața Constituției din București ne-a fost tuturor domiciliu, pentru mai bine de trei ore, vocea gravă a artistului canadian ne-a îngânat elegant sentimentele, dorurile, tristetea.

Ce m-a impresionat? Totul. Nu e un clișeu, nu e un fel banal de a spune cât a fost de frumos și de onorant să-l ascult pe Leonard Cohen cântând și recitând, vorbind cu publicul și așezându-se în genunchi pe scenă. Spectacolul a început la ora 20, fără nici un fel de întârziere, chiar dacă pe unele bilete era anunțată ora 20.30. Trista și nemeritata greșală! La ora când se auzeau deja acordurile superbe piese ”Dance me to the end of love”, prima din concert, mulți, nepermis de mulți spectatori încă nu se așezaseră la locurile lor, ci își căutau rândul, zona și așa mai departe, cu pahare de suc sau de bere în mâini, cu câte un hot-dog îndesat în șervețele, uitând, parcă, pentru ce veniseră în Piața

Constituției. Bănuiesc că nu pentru mâncare și nici pentru băutură, ci pentru Leonard Cohen, care și-a început extraordinarul recital fără să țină cont de agitația din public, de cei care pășeau buimaci prin semi-întuneric. După ce alergătura după locuri s-a încheiat, noaptea care se așternea discret peste privirile noastre a adâncit emoția și ne-a permis tuturor să intrăm în atmosferă, să ne dăm seama cât de norocoși suntem pentru că ne cântă un mare, incredibil de mare artist.

Mă uitam în jur, mai ales în partea a doua a concertului (la un moment dat s-a anunțat o scurtă pauză), și aveam senzația că am ajuns în alta lume, într-o lume în care Leonard Cohen, prin vocea sa eternă, prin versurile lui sensibile, are grijă de noi, de cei mai puțin norocoși, mă uitam în jur și-mi venea să plâng de emoție, pentru că mii de oameni aplaudau în picioare zece artiști excepționali. Abia când am ajuns acasă am priceput de ce violonistul a fost în permanență aplaudat cu mult entuziasm, aproape după fiecare intervenție. Nu numai pentru

uriașul său talent, ci și pentru că e moldovean de peste Prut, deci e, cum se spune, de-al nostru.

Aș fi stat să-l ascult pe Leonard Cohen încă o oră, încă cinci ore, încă o viață. Mă ustureau palmele de la atât de multe aplauze, nu-mi mai era nici frig, nici somn, nici frică de lumea tristă în care trăim. Pentru trei ore și jumătate (atât a durat concertul susținut, fără nici un fel de artificii tehnice, de un om care tocmai a împlinit frumoasa vârstă de 78 de ani), am uitat de politică, de tragediile sociale, de problemele personale și de dorul de trecut. Pentru trei ore și jumătate, am avut impresia, pentru prima oară după mult timp, că și prezentul poate să ne aducă liniște, siguranță și lacrimi de bucurie, indiferent dacă între noi și cei mai dragi stau continente, lumi sau doar cațiva pași. Încă mă urmărește entuziasmul mulțimii. Încă-l aud pe Leonard Cohen recitând. Încă îl am în minte, cu pălăria pe cap și cu ambele mâini pe microfon, cântând și împărțind cu noi lumina pe care o poartă pe chip și eternitatea pe care o duce în glas...”

PĂUNESCU, ANA-MARIA. Contemporani cu Leonard Cohen / Ana-Maria Păunescu // Jurnalul Național (România). – 2013. – 23 sept. – Mod de acces : <http://blogul-maresaluluicrai.blogspot.com/2012/09/contemporani-cu-leonard-cohen-de-ana.htm> ; Art-Emis. – 2013. – 29 sept. – Mod de acces : <http://www.art-emis.ro/cronica/cronica-de-arta/1859-contemporani-cu-leonard-cohen.html>

La concertul prezentat în România, pe Piața Constituției, violonistul de 32 de ani din Republica Moldova Alexandru Bublîțchi a fost primit cu urale și cu aplauze puternice. 15.000 de inimi de români erau încercate de un sentiment de

mândrie cu fiecare solo al tânărului muzician. Vioara în flăcări continuă să extadieze și să înduioșeze. Ce bine ar fi să răsunе acordurile ei și la Chișinău!? Ca un manual pentru a trăi înfrângerea, un strigăt în suferință... cum zice un refren din

cântecele lui Leonardo Cohen:

He wants to write a love song

An anthem of forgiving

a manual for living with defeat...

(T.C.)

École de musique. À l'heure de la Moldavie // Le Tele-gramme. – 2013. – 27 mart.

40 de muzicieni, dintre care zece vannetais, au participat în weekend-ul din 27 martie 2013 în patru jumătate de zi a etapei de formare și stagiune inițiată de Frédéric Miossec, animatorul unui atelier de muzică a lumii din școala de muzică Communauté de comune.

Acest atelier propune muzicienilor instruire în domeniul muzicii tradiționale și se ocupă în special de cea moldovenească, considerând că acest gen este o alegere dificilă pentru urechile muzicale ale europenilor, „o muzică deloc ușoară”.

Reuniunea dintre Frederic Miossec și clarinetistul Adrian Receanu din Republica Moldova a început în timpul concursului internațional al clarinetiștilor populari din Glomel, unde a suferit un eșec neașteptat. Însă cei doi muzicieni dezvoltă în continuare acest proiect axat în jurul a patru teme muzicale

și a unei proiecții video cu o fabulă curentă despre călătoria muzicii în timp și în spațiu. Profesorii școlii de muzică și stagierii aderenți împreună cu o mulțime de entuziaști ai acestui proiect utilizează cunoștințele sale bine stabilite în domeniul muzicii.

Cele patru jumătăți de zile studioase intercalate cu momente de prietenie foarte apreciate de toți participanții au condus la un concert public organizat de stagierii proiectului pentru restabilirea acquis-ului nu mai puțin surprinzător.

Publicul fermecat și încântat a aplaudat, și lăudat activitatea, și munca stagierilor vizibil fericiți că împărtășesc asemenea momente.

”40 musiciens ont participé au stage durant ce 40 musiciens, dont dix vannetais, ont participé, ce week-

end, à quatre demi-journées de stage initiées par Frédéric Miossec, animateur d'un atelier de musiques du monde, à l'école de musique de la communauté de communes. Cet atelier, qui propose à ses musiciens l'apprentissage d'airs traditionnels, s'est notamment tourné vers la musique moldave, un choix difficile pour les oreilles musicales des Européens, «une musique pas facile».

Musique à travers le temps et l'espace

La rencontre de Frédéric Miossec et du clarinetiste moldave Adrian Receanu, lors du concours international de clarinette populaire à Glomel, tombe à pic. Les deux hommes sympathisent et élaborent ce projet articulé autour de quatre thèmes musicaux et d'une projection vidéo d'une fable actuelle sur le voyage d'une musique à travers le temps et l'espace. Professeurs de l'école de musique et stagiaires adhèrent avec beaucoup d'enthousiasme à ce projet qui fait appel à des connaissances musicales bien établies. Les quatre demi-journées studieuses, entrecoupées de moments conviviaux fort appréciés de tous, ont conduit les élèves à un concert public de restitution des acquis pour le moins surprenant. Le public, tombé sous le charme, a salué le travail de stagiaires visiblement heureux de partager un tel moment.”

(T.C.)

GEELLEN, MARCELINE. Talent Andrew Rayel / Marceline Geelen // DJ Magazin. – 2013. – 28 oct. – Mod de acces: <http://www.djmag.nl/features/10282013-1231/talent-andrew-rayel>

Producătorul și DJ-ul moldovean, Andrew Rayel, cunoscut ca Andrei Rață, un tânăr de 21 ani cucerește lumea sunetului, înregistrând cea mai spectaculoasă creștere în TOP-ul celor mai buni din acest an. A reușit să-și croiască o carieră spectaculoasă într-un sector în care și dificultățile sunt la fel de impresionante.

Potrivit informațiilor prezentate de renumita revistă britanică "DJ-Mag", acesta a urcat în clasament de pe locul 77 pe 28. Moldoveanul a ajuns în top pentru prima dată în 2012, iar în 2013 a reușit să urce spectaculos 49 de poziții, înregistrând cea mai mare creștere.

Cariera muzicală a început-o în anul 2005. De atunci DJ-ul încearcă să ofere ascultătorilor ceva cu adevărat nou și fierbinte de fiecare dată. Cei mai buni DJ și producători ai lumii folosesc piesele și remixurile de Andrew Rayel în set-uri, emisiuni radio și spectacole live: *Armin van Buuren*, *Tiesto*, *Rank 1*, *Roger Shah*, *Bobina*, *George Acosta*, *DJ Feel*, *Angel Ace*. În toate seturile sale Rayel știe să îmbine armonios frumusețea și energia muzicii.

Andrew declara anterior că muzica clasică este una dintre principalele inspirații pentru melodiile sale. Iată de ce folosește de multe ori instrumente clasice în piesele sale, cum ar fi pianul și coardele, pentru a ajuta la crearea unei atmosfere euforice. Combinația între sunete acustice și melodii clasice aduce ceva inovator, iar armonia clasică este ceea ce vrea să împărtășească cu ascultătorii săi.

Deși foarte mult contează pe sprijinul țării sale de origine, Rayel a reușit să intre în TOP 100 după ce talentul său a fost recunoscut de liderul clasamentului din acest an, Armin van Buuren. „Este persoana

care m-a ajutat cel mai mult și datorită lui am ajuns în acest top”, – a spus Andrew. El spune că vrea să ajungă pe primele poziții din acest top și ca să-i ajute și pe alți începători.

Andrew mărturisește, că totul a început la nivel de producător, abia mai târziu a încercat să mixeze: „La început cream melodii, practic pot să spun că eram producător, după asta m-am gândit că ar fi bine să prezint compozițiile mele lumii ca DJ.”

Andrew a început să frecventeze orele de muzică de la vârsta de 13 ani, fiind ghidat de părinții săi, care îl sprijină în toate. În perioada studiilor a înțeles că muzica pentru el reprezintă ceva mai mult decât un hobby. Andrew Rayel nu a trecut nici o școală specială, fiind autodidact. A absolvit Școala Muzicală de Arte din Călărași, a făcut șapte ani de pian, ce îl ajută mult la crearea pieselor.

El este cel mai tânăr DJ din Mol-

dova care a ajuns să aibă un renume internațional, înainte să fie cunoscut acasă. Andrew este DJ-ul care, pe lângă mixaj, mai și compune, iar muzica sa, lucrată în studioul de la Călărași ține ritmurile celor mai mari evenimente de trance electronic de pe mapamond. Andrei consideră că calitatea muzicii nu depinde de țară, ci de persoana care o produce. Se inspiră de la artiștii mari: compozitorul german Hans Zimmer, care produce muzică pentru multe filme de la Hollywood și combină perfect clasicul cu muzica electronică, de la DJ Tiesto, Dash Berlin, Armin van Buuren.

Lucrează cu cea mai mare companie de muzică electronică din lume, *Armada Music* – o casă de discuri care aparține DJ-ului Armin, de cinci ori cel mai bun DJ din lume. Toți din acest domeniu vor acolo, la aceasta spera și Andrew Rayel, și a reușit cu o piesă promovată ca melodia săptămânii în Radio Show-ul săptămânii, datorită cărei a intrat în topul 100 cei mai buni DJ ai lumii. Recunoaște că a avut noroc să fie remarcat de Armin, nu la toți DJ, chiar și talentații le reușește această performanță.

În prezent, acesta colaborează cu casa de discuri *Electronic Dance Music*, deținut de legendarul Armin van Buuren. Andrew Rayel este producătorul muzical, care fără îndoială, va uimi și în continuare publicul din țară și de peste hotare.

Revista *DJ Magazin* cu articolul lui Marceline Geelen, *Talent Andrew Rayel*, publicat în 28 octombrie 2013 ne face cunoscuți cu talentul tânărului artist. Citind acest articol vă veți convinge de înalta apreciere pe care o face revista britanică Dj-ului moldovean Andrew Rayel:

”Een technoliefhebber kan heus sparren met een trance wonderkind. Mijn gesprek met rijzende ster en protegé van Armin van Buuren, de Moldavische Andrew Rayel (21), is hier het levende bewijs van. Vorig jaar nummer 77 in de DjMag Top 100, dit jaar 28. Een rising star. Hoe lang zal deze gedoodverfde ‘prince of trance’ nodig hebben om de absolute nummer 1 te worden? Aan gedrevenheid ontbreekt het deze aimabele jongeman zeker niet.

Wie zijn of haar topografie een beetje beheerst, denkt bij Moldavië waarschijnlijk aan een donkere, grauwe deelrepubliek van de voormalige Sovjet Unie. Het land, grenzend aan Iran en Roemenië, staat in ieder geval bekend om grote armoede en een veelvuldig aanwezig alcoholisme. De frisse, typisch ietwat Oost-Europees bleke aanblik van Andrew Rayel, artiestennaam voor Andrei Rata, laat dit stereotype beeld al snel verdwijnen. Zijn ouders waren zeker niet rijk, benadrukt hij, ‘maar wat ik nodig had, was er’. Ze onderkenden zijn muzikaal talent en in den beginne stimuleerden ze dit door hem vanaf zijn negende op pianoles te doen. Dus toog hij eenmaal per week naar de plaatselijke muziekschool. “Ik zal altijd met mijn vingers op tafel te trommelen, vandaar het piano-idee”.

Held

Internet was er nog niet en tot lange tijd daarna slechts zeer traag, dus speelde Andrei computergames

met zijn vrienden en zijn broer Pavel. Hierdoor pikte hij een stukje produceervaardigheid op. Daarnaast zaten Pavel en hij aan de radio gekluisterd. Tussen de rock en pop door, kon er sporadisch op het station HitFM een track van Armin van Buuren zijn te horen. Zijn oorspronkelijke inspirator is klassiek componist Chopin. Dwepend: “Die man was een genie! Zijn muziek is zo sterk, harmonieus en powerful.” Op zijn dertiende kreeg hij zijn eerste ‘basic computer’. Een producer was geboren. “Ik had geen studio-monitoren en speelde een beetje met fruity loops.” De techniek haalde de tijd in en toen deze simpele apparatuur echt niet meer aan zijn creatieve behoefte voldeed – hij was toen 17 – leenden zijn ouders geld om hun getalenteerde zoon het noodzakelijke studiomateriaal te geven. Ze geloofden heilig in de jonge Andrei. “Kon ik eindelijk aan de slag met twee goede monitoren en een geluidskaart.” De grote doorbraak kwam toen zijn persoonlijke held Armin de tracks van de Moldavische nieuwkomer ‘onder oren kreeg’. Ze kregen een prominente rol in diens door miljoenen beluisterde internetradioshow ‘A State of Trance’ en een ster was geboren.

Visum

Inmiddels reist Andrew Rayel, ‘omdat die naam internationaal wat lekkerder bekt dan Andrei Rata’, de hele wereld rond. Overal treedt hij op, van Azië tot Canada -

behalve in de Verenigde Staten. “En in december debuteer ik op Stereophonic in Australië”. Al maanden wordt aan een visum voor Amerika gewerkt en hij hoopt dat het nog dit jaar rond komt. Hij heeft namelijk grootse dromen van een show in de lijn van Armin Only. Elke week op een andere locatie draaien; komt hij nog ooit aan zijn universitaire studie Economie toe? “Ik zit in mijn derde jaar en het gaat prima. Ik plan ook wel eens een week vrij hoor. Van alleen maar reizen, raak je afgestompt.” Eenmaal terug in Moldavië is er tijd voor zijn vriendin, met wie hij sowieso dagelijks skypet, zijn familie en soms ook vrienden.

Verveeld

Maar uiteindelijk, en daar komt de aap uit de mouw, lonkt de studio waar hij zijn grote passie beoefent, nauwelijks aanspreekbaar voor een ander, helemaal gefocust op zijn doel: “Ik wil telkens nieuwe nummers maken; op den duur raak ik verveeld van steeds hetzelfde. Dan gaat het kriebelen en verlang ik naar mijn studio.” Overigens was dat sowieso ooit de insteek: “Ik had geen intentie dj te worden. Ik produceerde liever, tot ik op een dag bedacht dat ik mijn muziek ook wel zelf wilde laten horen vanaf een podium. Meestal gaat het andersom: gaat een dj op den duur zelf platen produceren omdat hij niet meer tevreden is met wat er al is gemaakt.” Zijn liefde voor het produceren reikt zo ver dat hij soms de studio uit moet worden getrokken, anders zou hij zijn vrienden nooit meer zien. Bovendien komt de zelfverkozen eenzame opsluiting niet altijd ten goede van zijn scheppingsdrang. “Op een gegeven moment verandert mijn perceptie van het geluid als ik te lang in de studio zit. Dan moet ik er even uit!” Van je vrienden moet je het wel hebben, beaamt hij volmondig. Hij legt ze zijn nieuwe creaties allemaal voor. “Ik heb niets aan meepraters. Natuurlijk vind ik mijn nieuwe tracks altijd juweeltjes die helemaal perfect zijn, maar

het is goed om open te staan voor opbouwende, eerlijke kritiek.”

Piano

De piano waar het ooit allemaal mee begon, vormt tot op de dag van vandaag een rode draad in zijn composities. “Ik gebruik in 99 procent van mijn tracks een piano.” Inmiddels produceert hij nummers samen met andere trance-artisten als Bobina en Alexandre Bergheau. Het geld stroomt binnen, hij mag persoonlijk en muzikaal groeien en zich onder de liefdevolle vleugels van Armada ontwikkelen, hij ziet de hele aardkloot en de vrouwen

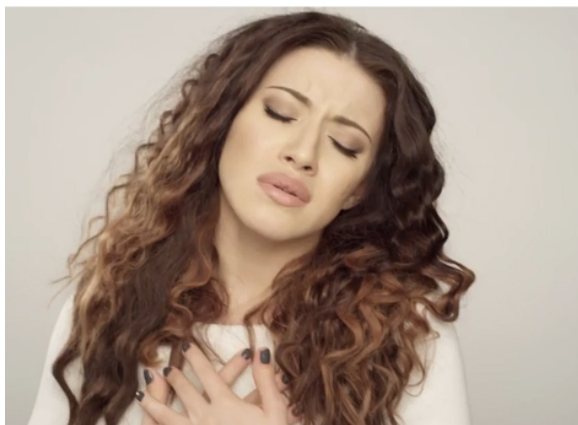
liggen aan zijn voeten, geeft hij inderdaad besmuikt toe. En dat met slechts 21 jaar op de teller. Wat blijft er nog te wensen over? Waar veel producers/dj's dromen van het maken van een soundtrack van een grote Hollywoodfilm heeft deze muzikale carrièreprinter dat doel al bereikt. Oké, het scheelt een lettertje en een continent, maar hij kan de filmmuziek van de Indiase rolprent *Drapchi* al op zijn conto schrijven. “De regisseur hoorde de track op youtube en vond het een ‘cool melody’, bijzonder geschikt voor zijn film.” Dus toog Andrew naar Bollywood en bezocht de set. Om nog een

soundtrack te maken, staat nu niet heel hoog meer op zijn bucket list. “Misschien als ik oud ben”, spreekt zijn jeugdigheid.

Op afzienbaardere termijn ziet hij allereerst zijn droom van een themashow in vervulling gaan. Dan is hij pas 22 jaar. Een andere wens is vast ook nog haalbaar: met een groot symfonieorkest optreden, wellicht een crossover met muziek van zijn klassiek inspirator, Chopin. Dat hij er alles aan zal doen om dit te bereiken, lijdt geen twijfel. Andrew Rayer, gepassioneerd hemelbestormer”.

(T.C.)

Moldoveanca Nicoleta Nucă – interpreta care a cucerit Italia

tru Semifinală. Tot aici au fost nominalizați câte cinci participanți pentru categoriile „Cel mai bun look”, „Cea mai bună înregistrare în Studioul Discografic” și „Cea mai bună performanță live”.

Ne putem mândri cu Nicoleta care este deținătoarea premiilor „Cel mai bun look feminin” și „Cea mai bună performanță live feminină”. Pe 26 iulie au avut loc Semifinala și Finala în Auditorium-ul Santa Chiara din Trento. Pentru Finala concursului au fost selecționați doar zece concurenți din cei 20.

În calitate de învingătoare a concursului Nicoleta Nucă a primit Trofeul și un premiu bănesc. A doua zi după concurs, drept câștigătoare, a avut onoarea să cânte la Inaugurarea Muzeului de Știință din Trento (MUSE), care a fost proiectat de Renzo Piano, arhitectul clădirii New York Timesului. A fost un eveniment de amploare și cred că a fost pentru prima dată când a cântat în fața unui public din 10.000 de oameni...

Are multe propuneri, idei pe plan muzical, dar îi este destul de dificil să facă alegerea cea mai bună, convenabilă și cu perspectivă pe viitor. Trebuie să calculeze atent fiecare pas, ca să nu dea greș, fiind conștientă că drumul unui artist constă atât din succese cât și din eșecuri.

Interpreta Nicoleta Nucă s-a născut la **26 ianuarie** 1994 la **Chișinău**, Republica Moldova. Ea este fiica consulului General al R. Moldova la Bologna, Italia, Nicolae Nucă.

La vârsta de 5 ani s-a mutat, împreună cu părinții cu traiul în Italia. A făcut ore de canto cu o profesoară de la Roma. În anul 2007 revine în Republica Moldova.

În prezent Nicoleta își face studiile la Colegiul tehnico-comercial de la Bologna, Italia. Colaborează

cu mulți compozitori și interpreți de muzică ușoară din Republica Moldova. Revine în țară pentru a participa la diverse festivaluri, concursuri, concerte, emisiuni radio și TV, dar și pentru a înregistra piese noi. Când are posibilitate, se întoarce cu mare drag pe plaiurile natale din dorul de ași revedea patria.

A început să cânte la o vârstă fragedă, pe atunci fiind audiată de bunici, părinți și copiii din anturajul său, iar acum vocea de aur a basarabencei noastre e îndrăgită de publicul italian. Nu provine dintr-o familie de muzicieni, însă pentru că mereu fredona melodii, părinții au hotărât să o ducă la un profesor de muzică. Prima sa apariție în scenă a avut-o la șase ani. Apoi părinții au înscris-o la studioul regretatului Anatol Roșcovan. Primul succes nu s-a lăsat mult așteptat și la vârsta de opt ani obține Premiul Mare la concursul „Steluțele Elatului”. Acesta a fost un început de bun augur, apoi au urmat multiple concursuri naționale și internaționale. Când Nicoleta a împlinit zece ani, tatăl ei a fost trimis în Italia cu o misiune diplomatică și familia ei a trecut cu traiul la Roma. Au rămas să locuiască la Milano, unde Nicoleta își face studiile la o instituție privată de muzică, continuând să participe la diverse concursuri. A învățat la perfecție italiana, ceea ce este un avantaj benefic pentru cariera ei de artist. A început totul de la zero, într-o țară străină, într-o societate nouă, cu oameni ce au mentalități diferite. Aici și-a creat un cerc de prieteni și persoane de încredere, ca mai apoi să reînceapă lecțiile de canto cu un profesor nou, Gloria Bonaveri. Este o fire perfecționistă și îi place ca totul să fie la nivel: fie concert sau concurs nimic nu trebuie să-i scape de sub control, deaceia are emoții de fiecare dată când iese în scenă. Nu ascunde și nu se rușinează să recunoască că e din Republica Moldova, susținând că se mândrește cu țara noastră mică, dar „cu multe valori, cât nu au multe țări luate împreună”.

Țara noastră, Moldova, este mică și nu prea cunoscută, însă cu mulți oameni talentați, creativi și perseverenți. Își doresc mult să se afirme în lume și să încânte publicul din străinătate. Putem spune aceasta și despre Nicoleta Nucă, o șarmantă basarabencă ce-i cucerește pe italieni cu melodiile și talentul cu care a înzestrat-o Dumnezeu, având la cei 20 de ani ai săi numeroase premii și trofee. Cântăreața i-a uimit pe toți prin frumusețe și talent. Nicoleta Nucă, o tânără interpretă originară din Moldova și stabilită de mai mult timp în Italia, a obținut un nou trofeu în cariera sa muzicală. Recent, Nicoleta a devenit învingătoarea concursului de talente „VarTalent”.

VarTalent este un „talent show”, de fapt, unde concurenții sunt examinați în cadrul mai multor probe. Totul începe de la „Casting”-uri, la care Nicoleta nu a luat parte, deoarece a primit „Wild Card”. Organizatorii și juriul o oferă celor care sunt considerați cei mai buni, după audiția unui video live. Următoarea probă este „Registrazione in Studio Discografico”, unde fiecare concurent merge în studio și înregistrează o piesă în timp ce juriul, inginerul de sunet ascultă și analizează capacitățile fiecărui participant.

A treia probă este „Live Performance”, organizată în Piazza Cesare Battisti din centrul orașului Trento, unde au evoluat 40 de participanți, dintre care au fost selecționați 20 de concurenți pen-

Nucă, Nicoleta. [Interviu cu Nicoleta Nucă, studentă la Bologna, Italia] [resursă electronică] : consemnare de Veronica Povar // http://moldinit.com/publ/vocea_basara-bencei_care_a_cucerit_bologna_interviu/4-1-0-2699

– ”Deși ești la început de drum, cariera ta e una promițătoare. Cine și ce te-a ajutat să-ți faci cunoscut talentul?”

– Sunt doi factori care au făcut că talentul meu să fie cunoscut și apreciat. Primul se numește „mama”. Ea a fost cea care a atras atenția la vocea mea atunci când cântam în gura mare toate piesele „in vogă” pe vremea când eram mică. Ea m-a luat de mână și m-a dus mai întâi la un studiu muzical, apoi la altul, ea s-a informat despre toți profesorii de canto și, respectiv, ea m-a înscris la toate concursurile de muzică la care am participat până acum. Al doilea factor este munca depusă și atitudinea mea față de ceea ce fac. La un moment dat mi-am dat seama că în copilărie nu prea m-am jucat cu păpușile, prietenele sau vecinele care locuiau pe aceeași stradă cu mine, ci am dedicat timpul meu liber muzicii.

– **Faptul ca ești stabilită de mai mulți ani în Italia te avantajează în vreun fel?**

– Să fiu sinceră, e o întrebare pe care mi-o pun și eu des. În Italia, la Roma, prima dată am venit când aveam 10 ani. Mi-a fost destul de greu să mă încadrez într-o societate și o școală nouă, să învăț o limbă nouă. Toate acestea m-au maturizat foarte mult, m-au ajutat să înțeleg că, de fapt, nu e atât de ușor să-ți menții locul în societate și că trebuie să lupți pentru asta. Mai mult de atât, am realizat că trebuie să muncești foarte mult și să fii ambițios, să ai niște priorități dacă vrei să obții ceea ce ți-ai propus. Am revenit în Italia peste 4 ani, de data asta deja la Bologna, un oraș nou pentru mine și unicul avantaj era că cunoșteam deja limba. Repet, e foarte greu să spun dacă e un avantaj sau un dezavantaj aflarea

mea aici, fiindcă, numai starea mea de spirit e unicul factor care influențează direcția indicatorului spre una sau spre cealaltă. Pot spune că e un avantaj să locuiești în Europa, în special într-o țară atât de frumoasă și bogată în istorie precum Italia. Cred că e una din puținele țări a cărei istorie o poți citi călătorind pe străzi, pe pereții clădirilor, pe chipurile și în gesturile oamenilor. Arhitectura, timpul frumos, căldura oamenilor, felurile mâncăruri și aromele de cafea, dulciuri, flori și fructe completează tabloul specific al țării și, mai mult de atât, îți oferă un rol în viața cotidiană a Italiei. Îmi place mult Italia, dar pe plan profesional a trebuit să încep totul de la zero. Am căutat și găsit un profesor de canto extraordinar, cu care timp de 2 ani am făcut lecții private de „belcanto”, pentru a putea cânta și opere lirice... Dar, dragostea față de muzica de estradă a câștigat și, în paralel, m-am înscris la un studiu muzical unde lucrez asupra tehnicii vocale de estradă. Cred că în canto nu există perfecțiune, e o artă pe care o înveți pe parcursul vieții.

– **Care sunt ultimele tale realizări și ce ar trebui să aștepte de la tine în viitorul apropiat cei care te cunosc și apreciază ceea ce faci?** Nu știu dacă ceea ce am reușit să fac în acest timp pot fi numite „realizări”. Mi-am dat seama că viața e mult mai grea decât îmi imaginam și mai ales realizarea viselor, că trebuie să mai învăț multe, să muncesc și să continui să lupt pentru ceea ce îmi doresc cel mai mult. În acești doi ani am avut ocazia să plec în Moldova de mai multe ori și, folosindu-mă de posibilitatea asta, înregistram câte 1-2 cover-uri, participam în concerte și emisiuni televizate. Probabil cea mai mare realizare la moment este înregistrarea unei piese

noi compusă pentru mine de către Eugen Doibani, care este și autorul versurilor. Lansarea piesei va fi săptămâna aceasta prin intermediul internetului, punctul de plecare va fi de la site-ul Moldova.org. Între timp voi înregistra la Milano două piese compuse de doi compozitori italieni, care sper să-mi reușească bine și să placă publicului.

– **Care este stilul muzical care te reprezintă cel mai bine?**

– După multe căutări și încercări să mă regăsesc într-un anumit stil de muzică, am ajuns la concluzia că muzica care îmi descrie cel mai bine personalitatea este muzica Soul, dar asta nu mă împiedică să ascult orice gen de muzică și să cânt, la fel, tot ce se numește „muzică bună”.

– **Cum reușești să menții echilibrul între muzică și studii?**

– Am să fiu foarte sinceră și am să recunosc că am destul de des momente când îmi displace școala. Nu fiindcă nu știu să învăț, ba din contra, tot timpul m-am străduit să mențin un nivel destul de înalt la studii. Nu-mi place școala, în primul rând, fiindcă niciodată nu am învățat obiecte care să-mi trezească vre-un interes sau să-mi aducă vre-o satisfacție, și apoi fiindcă școala îmi ia prea mult timp, iar cel care îmi rămâne trebuie să-l repartizez ca să-mi ajungă pentru temele de acasă, muzică, sală de forță și foarte puțin pentru micile plăceri personale. La fel din cauza școlii, nu pot să reiau lecțiile de pian.

– **Care sunt atuurile pe care știi că le ai?**

– Cred, vocea și intelectul...

– **Cum se vede din afara țării showbiz-ul din Moldova?**

– Inexistent sau, poate, slab dezvoltat, deși în ultimul timp sunt în-

cercări pe unde mai bune, pe unde mai rele de a crea un fel de „show-bussines”, dar, în principiu, nu cred că sunt persoana potrivită și nu stă în competența mea să critic industria muzicală autohtonă.

– Ai fi tentată să ajungi pe scena Eurovisionului?

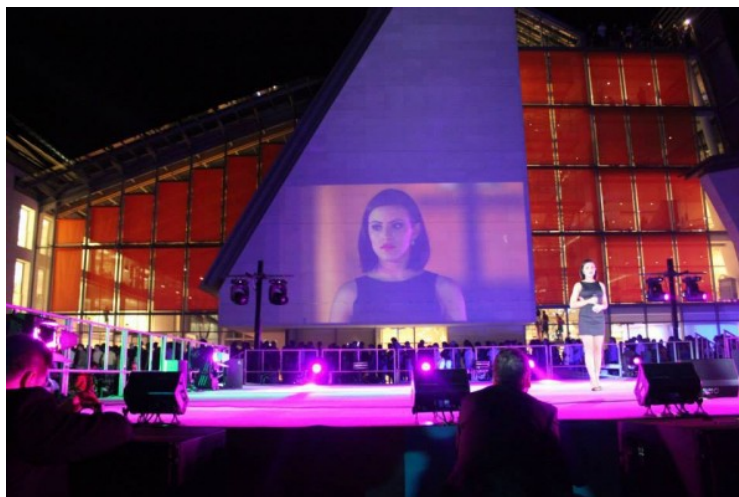
– Cred că scena Eurovision-ului pentru multe țări europene, inclusiv Moldova, este o pistă bună

de lansare, ca să reprezinți țara la Eurovision este un prestigiu pentru orice artist. Bineînțeles, asta cere și o pregătire pe măsură și foarte multă muncă asiduă. Eurovision este un „song contest”, cel mai important factor este „piesă”, care nu are nici un format, dar care trebuie să aiba priză la urechea publicului și, să fie promovată în toate țările care participă în concurs. Apoi contează mult vocea, înfăți-

șarea artistului, look-ul original și, nu în ultimul rând, susținerea din partea populației și statului. **Un gând bun pentru cei care urmăresc activitatea ta artistică.**

Le mulțumesc mult pentru susținere, asta mă ajută să muncesc și mai asiduă pentru realizarea visului meu!”

Sursa: <http://diaspora.moldova.org/news/vocea-basarabencei-care-a-cucerit-bologna-interviu-230809-rom.html>

Opéra de Paris mobilisé pour les enfants de Moldavie // Le Parisien. – 2013. – 18 iul.

Ziarul francez *Le Parisien* din 18.07.2013 ne informează despre un eveniment cultural care s-a desfășurat în capitala Franței, orașul Paris. Prima ediție a avut loc anul trecut, dar datorită bunăvoinței, talentului și entuziasmului artiștilor și a multor voluntari a fost posibilă o repetare a seriei de Opéra de Quat' Sous din 2012 în 2013.

Aici e cazul să cunoaștem că „Moldavenir” este o asociație tânără a solidarității internaționale. A fost fondată la 22 ianuarie 2007 și își propune ca obiectiv participarea la eradicarea sărăciei și la dezvoltarea francofoniei în Moldova. Ea este rezultatul bunăvoinței studenților și profesorilor de limbă franceză din Moldova care vor prosperitatea țării și consolidarea relațiilor de prietenie între Franța și Moldova, relații constituite deja timp de mai mult de zece ani.

Moldavenir își propune ca scop să contribuie la prosperarea populației din mediul rural, pentru a permite oamenilor să ducă un mod de viață demn de eforturile lor întreprinse în diferite sate din Moldova, sub formă de mici activități concrete.

Concursul din vara anului 2013 a fost unul de succes, proiectele în sprijinul copiilor din Republica Moldova continuând să crească. Iată din care cauză în iulie 2013 Asociația „Moldavenir” face tot posibilul pentru a organiza patru noi seri frumoase de concerte.

Marti, 16 iulie 2013 – o noapte de Operă la Biserica Etripily;

Cinci artiști, cântăreți și muziceni, au cântat în aer liber printre cele mai renumite voci de operă. Mereu o încântare...

Miercuri, 17 iulie 2013 – aperitiv Concert la Sala de Frasy-ro-Multi-en;

Ca și în anul trecut, în această seară au fost onorați tinerii muziceni și artiști talentați acompaniați de diferite instrumente.

Joi, 18 iulie 2013 – recital muzical la pian – vioară la Biserica Marcilly;

În acest an, pianul a fost într-o îmbinare muzicală cu Karin Ato – vioară. Aceste îmbinări muzicale ne-au adus momente frumoase.

Sâmbătă, 20 iulie 2013 – o noapte la Viena, la Castelul Kit;

Un splendid cadru și un timp de vară ideal pentru o petrecere de închidere în grădinile Castelului Kit. Apoi trupa companiei GALA ne-a condus în acest an la Viena pentru o operetă din nou fermecătoare. Desigur valsul nu a fost uitat!

Nu întâmplător autorul articolului menționează că în momentul când muzica devine solidară atunci Asociația Moldavenir împreună cu interpreții și muzicienii Operei Naționale din Paris organizează un festival numit Opera Quat' Lieux. „Scopul acestui festival este, de asemenea, de a contribui la evidențierea și sublinierea frumuseții naturale a regiunii” – spune cu vocea sa de tenor Alain Marmorat, directorul artistic al evenimentului

În articol se evidențiază ca subtitlu:

Valsuri vieneze sâmbătă la Kit

Apoi urmează descrierea festivalului: Marți seara, în timpul petrecerii de deschidere mare la Biserica Etepillly, soprane și baritoni au cântat foarte faimos arii de operă. Iar în ultima noapte tinere talente din anturaj au participat la un concert aperitiv servit în sală de minunatul Frocy-en-Multien. Biserica de Marcilly a salutat o „conversație pian-vioară” cu doi soliști din orchestra Operei din Paris. În cele din urmă săptămâna se încheie ca în basm, când o operetă transferă publicul într-un vârtej de valsuri vieneze.

Alain Marmorat a fost fulgerător frapat de această bijuterie a patrimoniului amplasată pe dealurile din oraș. „Când am venit aici pentru prima dată, mi-am spus că trebuie neapărat să organizez un spectacol de operă în acest loc magic.”

Provocările reluate în acest an permit Asociației Moldavenir să continue acțiunile sale de caritate și

în Republica Moldova. Grație acestei ediții și a celei precedente copiii din Casa Providenței, un orfelinat din capitala Moldovei vor beneficia de un sprijin material. E o faptă nobilă ce merită a fi apreciată.

În cele ce urmează reproducem articolul la care ne-am referit:

„Etepillly, mardi. Lors de la soirée d'ouverture du festival à l'église, des sopranos et des barytons ont chanté des grands airs d'opéra. | (LP/P.B.)

„Quand la musique devient solidaire, cela donne l'Opéra de Quat' Lieux, un festival organisé par l'association Moldavenir avec les chanteurs et les musiciens de l'Opéra national de Paris. Après le succès de la première édition l'an passé, les artistes et les bénévoles locaux ont décidé de renouveler l'aventure. «Le but de ce festival c'est aussi que les habitants des environs contribuent à mettre en valeur la beauté des sites de leur région », affirme de sa voix de ténor Alain Marmorat, directeur artistique de la manifestation. **Valses viennoises samedi au château de la Trousse.**

Mardi soir, au cours de la gran-

de soirée d'ouverture à l'église d'Etepillly, sopranos et barytons ont chanté des airs d'opéra très célèbres. Hier soir, de jeunes talents des environs ont participé à un apéritif-concert servi sous la jolie halle de Trocy-en-Multien. Et l'église de Marcilly accueille aujourd'hui une « Conver-

sation piano-violon » avec deux solistes de l'orchestre de l'Opéra de Paris. Enfin, pour clôturer la semaine en beauté, une opérette emportera le public dans un tourbillon de valses et de musique viennoises, samedi soir au château de la Trousse, à Ocquerre.

Alain Marmorat a eu le coup de foudre pour ce joyau patrimonial niché sur les hauteurs de la commune : «Quand je suis venu ici pour la première fois, je me suis dit : Il faut absolument qu'on fasse un spectacle d'opéra dans ce lieu magique», raconte-t-il avec enthousiasme. Pari relevé. Cette année encore, les bénévoles permettront à Moldavenir de poursuivre les actions qu'elle mène en Moldavie. Grâce à l'édition précédente, elle a pu aider les enfants de la Casa Providentei, un orfelinat de la capitale Chisinau”.

(T.C.)

CIREȘ, TUDOR. Omul zilei : Petru Hadârcă, regizor / Tudor Cireș // Jurnal Național. – 2013. – 11 noiembr. – Mod de acces : <http://jurnalul.ro/calendar/omul-zilei-petru-hadarca-regizor-655134.html>

Ziua de 11 noiembrie rămâne a fi una remarcabilă și însemnată în biografia regizorului și actorului moldovean Petru Hadârcă, el fiind desemnat drept *Omul zilei* de către Jurnalul Național din România. A obținut această performanță grație premierei din seria „Biografii și memorii”, care a urcat în această zi pe scena Teatrului Radiofonic la Clubul Ramada-Majestic. Aici necesită să menționăm că anul 2013 în Moldova este declarat „Anul Teatrului Radiofonic” pentru reînvierea acestui gen de spectacole. *„E un teatru fără frontieră, fără ambiții și aspirații, fără concurență. Un teatru unde trăiești cu adevărat ceea ce spui, pentru că altfel devii fals și ascultătorii nu o să te creadă”*, a spus actorul Gheorghe Zorilă.

Scenariul spectacolului este realizat de Magda Duțu și Raisa Radu după cartea „20 de ani în Siberia” și povestește, pe baza mărturiilor scrise, despre lupta pentru supraviețuire a unei femei simple cu trei copii Anița Nandriș, deportată de sovietici, timp de 20 de ani, în Siberia. Sunt scene dramatice care redau atmosfera satului românesc în contrast cu pustiul siberian unde țăranul bucovinean își păstrează statura demnă. Regizorul Petru Hadârcă a arătat, că nu s-au frânt acei oameni care în timpul regimurilor totalitare și-au putut păstra independența sufletească.

Director al Teatrului Național din Republica Moldova și autor al unor roluri memorabile din dramaturgia română, Petru Hadârcă continuă, prin această premieră, seria gesturilor artistice cu valoare de document, mărturisind calvarul românilor de la răsărit de Prut. Provenit el însuși dintr-o familie de deportați, Petru Hadârcă nu odată

a revenit la tema dramei sfâșietoare a înstrăinării țăranului bucovinean.

Petru Hadârcă s-a născut pe 8 mai 1963, în orașelul Sângerei. A absolvit Institutul de Teatru „B. V. Șciukin” din Moscova.

A fost actor la teatrele „Luceafărul” și „M. Eminescu” din Chișinău, precum și la Teatrul „Ion Creangă” din București. În perioada 1995-1997 este angajat prin colaborare la Teatrul „Nottara” din București. Timp de mai mulți ani a fost director artistic al Studioului de creație „Apropon” din Chișinău, al Teatrului muzical „Ginta Latină”, precum și al Teatrului Național „M. Eminescu”. A realizat roluri principale în peste 50 de spectacole de teatru, filme televizate și artistice.

Petru Hadârcă este un artist în-născut care pe data de 02.12.2013 a fost decernat cu premiul UNITEM pentru regie la Gala Premiilor Uniunii Teatrale.

Distinsul actor este cunoscut pentru mai multe spectacole montate în diverse teatre de pe ambele maluri ale Prutului: „Conu’ Leonida față cu reacțiunea” și „O noapte furtunoasă” de I. L. Caragiale; „O afacere sentimentală” de Cl. Magnier; „Două săgeți” de A. Volodin; „Noroc și sănătate, domnule!” de Pierre Chesnot; „Puricele în ureche” de Georges Feydeau ș.a. .

În octombrie, pe scena Teatrului „A.P.Cehov” a montat, pentru prima dată la Chișinău, vestita lucrare „Inimă de câine” de M. Bulgakov, pentru care a și luat recent Premiul UNITEM.

Este bine cunoscut faptul că Petru Hadârcă e îndrăgostit de operele marelui clasic I. L. Caragiale pe care l-a citat pe de rost de multe ori pe parcursul comunicării cu publicul.

Mai mult decât atât, primul spectacol realizat la începutul carierei a fost „O noapte furtunoasă”(sic!), după care au urmat un șir de alte spectacole minunate.

La momentul actual lucrează la spectacolul „Douăsprezece scaune” de Ilf și Petrov, care i se pare destul de actual. În spectacol este antrenată aproape toată trupa teatrului „M. Eminescu” și orchestra teatrului. Muzica pentru spectacol e compusă de compozitorul Valy Boghean.

Petru Hadârcă nu deține titluri onorifice, fiind în același timp laureat al mai multor festivaluri din România și Moldova. Îl caracterizează modestia și este mândru „de cel mai onorific titlu dat de părinți – Petru Hadârcă”. Nu se imaginează fără scenă și spectatori, spunând: „Destinul unui artist este scena. Așa cum un om are nevoie de apă și mâncare, așa și un actor are nevoie de spectatori. Ei sunt cei care te încurajează, ei sunt cei cu care comunică.”

Despre teatru, actorul relatează că orice rol îi dă posibilitatea să pătrundă în intimitatea istoricului și este un bun exercițiu pentru a intra iar și iar în scenă ...” Iar primordial pentru Domnia Sa este de a fi actor și apoi regizor.

„Destinul tulburător al unei femei din Bucovina, Anița Nandriș, urcă, astăzi (11 noiembrie, ora 11, la Clubul Ramada-Majestic), pe scena Teatrului Radiofonic, într-o premieră din seria „Biografii, Memorii”. Scenariul spectacolului este realizat de Magda Dușu și Raisa Radu după cartea „20 de ani în Siberia”; el povestește, pe baza mărturiilor scrise, lupta pentru supraviețuire a unei femei simple cu trei copii, deportată de sovietici, timp de 20 de ani, în Siberia. Din distribuție fac parte: Rodica Mandache, Annemary Ziegler, Monica Ghiuță, Mihai Bica, Mircea Con-

stantinescu, Dorin Andone, Alexandru Nedelcu, Silviu Oltean, Sorin Șaguna, Emilia Dobrin, ș.a. Statura demnă a țărânului bucovinean, atmosfera satului românesc în contrast cu pustiul siberian, drama sfâșietoare a înstrăinării sunt teme pe care regizorul Petru Hadârcă, provenit el însuși dintr-o familie de deportați, le-a urmărit cu obstinație creativă. Director al Teatrului Național din Republica Moldova și autor al unor roluri memorabile din dramaturgia română, el continuă, prin această premieră, seria gesturilor artistice cu valoare de document, mărturisind calvarul românilor de

la răsărit de Prut. Pentru acest demers, Jurnalul Național îl consacără drept OMUL ZILEI.”

(T.C.)

BALAȘA, GABRIEL. Simboluri basarabene la Primăria municipiului Botoșani/ Gabriel Balașa // Informatorul. – 2013. – 17 noiembr.

Ziua de 14 noiembrie 2013 va rămâne una istorică și cu adânci semnificații național-patriotice pentru o parte a municipalității botoșănene și pentru mediul cultural al Botoșanilor. Grație implicării minunatului patriot botoșănean Ștefan Dodiță – președintele Fundației Nicoară, două personalități incontestabile ale culturii basarabene au ajuns la Botoșani pentru a le fi conferite titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Botoșani. La propunerea temeinic argumentată a lui Ștefan Dodiță, consilierii municipali botoșăneni au aprobat acordarea onorantului titlu pentru academicienii Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, două simboluri basarabene care militează continuu pentru păstrarea identității naționale și pentru limba română.

Profund emoționat, primul a vorbit academicianul, criticul și istoricul literar, eminescologul, Mihai Cimpoi, Membru de Onoare al Academiei Române, membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei și al Organizației Mondiale a Scriitorilor a relatat în comunicarea sa: „În primul rând doresc să mulțumesc Botoșanilor pentru acordarea acestui titlu cu adânci semnificații istorice, acordat înaintea importantului Summit de la Vilnius când sper că se va parafa o apropiere a Republicii Moldova față de Uniunea Europeană și de România. Acest gest

de onoare înseamnă pentru mine un moment sentimental, rădăcinile mele fiind din județul Botoșani. Mai mult, evenimentul are loc în spațiul cultural românesc, iar așa cum spunea marele George Călinescu, „nu avem două limbi ci două literaturi”. Lucrând la *Dicționarul Enciclopedic Mihai Eminescu* mi-am dat seama că marele poet ne unește pe toți sub marea sa cultură universală... Încă odată sincere mulțumiri conducerii Primăriei Botoșani și minunatului om Ștefan Dodiță”. După care a luat cuvântul scriitorul, istoricul literar și poetul Nicolae Dabija, membru al Academiei de Științe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române și directorul săptămânalului de cultură „Literatura și Arta”. Autor a peste 50 de cărți, manuale școlare și beletristică, ultimele lucrări scrise după 2010 fiind romanul *Tema pentru acasă*, colecția de nuvele *Nu vă îndrăgostiți primăvara* și volumul de poeme *Poesia e amore* tradus și în limba italiană. Nicolae Dabija avea să spună în luarea sa de cuvânt la Botoșani: „Aici, la dvs, mă simt așa cum se simțea pruncul Mihail când a fost botezat la Biserica Uspenia. Am venit la Botoșani, așa, ca să ne mai mângâiem alături de botoșănenii noștri dragi față de care nu suntem frați, ci aceiași... Prin intermediul lui Eminescu noi basarabeni am descoperit limba românească și am supraviețuit prin Luceafăr pentru că am descoperit alfabetul latin. Lucrarea dlui Mihai Cimpoi, *Dicționarul Enciclopedic Mihai Eminescu*, este un eveniment uriaș în spațiul culturii române și universale. Sper ca la Vilnius Republica Moldova să semneze parteneriatul pentru integrarea în Uniunea Europeană pentru a fi mai aproape de România... Un crater de pe planeta Mercur a fost botezat de americani cu numele

lui Mihai Eminescu. Argumentul? A fost acela că marele poet a anticipat prin creația sa, cu jumătate de secol mai devreme, Teoria relativității formulată de Albert Einstein. Vă mulțumesc pentru titlul de Cetățean de Onoare al orașului Botoșani care îl completează pe cel acordat de către conducerea comunei Mihai Eminescu”. Alături de cele două personalități basarabene s-au aflat și profesorii universitari Ion Constantin din România și Ion Negrei din Republica Moldova, cei doi fiind autorii lucrării *Pantelimon Halippa – Apostol al Basarabiei*, carte lansată într-un moment festiv la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, tot în istorica zilei de 14 noiembrie 2013.

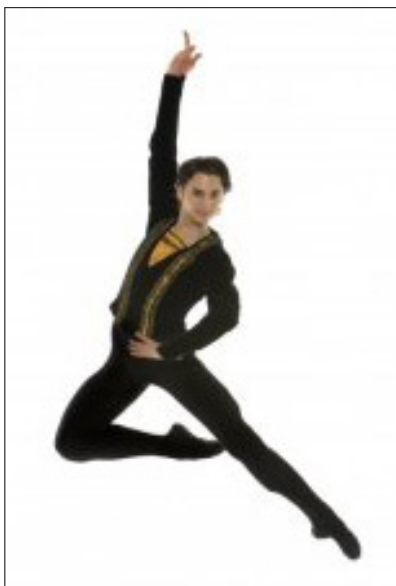
Accentuăm faptul, că Domniile Sale, Nicolae Dabija și Mihai Cimpoi, sunt două personalități de o vastă și incontestabilă importanță în literatura basarabească, care însumează pe parcursul timpului dimensiunile spirituale ale unui neam luptător pentru dreptate și adevăr. Atunci, când literatura din spațiul basarabean era la o cumplită răscruce de destin: sau revenea la normalitatea limbii române literare și estetice, sau dispărea definitiv, ștearsă fiind de ideologia comunistă, acești doi intelectuali basarabeni au stat la straja literaturii române ca niște oameni ai cetății de o rezistență și un eroism firesc pentru cultură și neam.

Ei au fost și rămân a fi înalt apreciați și menționați ca activi apărători ai limbii române în arealul unde se vorbește despre ea, ca niște voci de mare autoritate, care au contribuit enorm la menținerea unității acestei valori naționale.

(T.C.)

RAABE, VON MATHIAS. *Auszeichnung Der Lieb- stänzer wird Berliner/ Von Mathias Raabe // Berlin Zei- tung.* – 2013. – 14 febr.

Nu o dată s-a menționat că fiind o țară mică Republica Moldova a dat naștere la mulți oameni talentați și creativi, care ajung să ne ducă faima în lume. Printre ei se numără și balerinul Dinu Tamazlăcaru, originar din Chișinău, care a devenit unul dintre cei mai buni dansatori din Germania. Numele său este foarte cunoscut în lumea baletului, este invitat să evolueze în spectacole în multe țări ale lumii și are programul deja stabilit pentru un an înainte. A dansat pe scene mari ale lumii, mai puțin la Chișinău, orașul său de baștină, unde a absolvit liceul de coregrafie și a învățat primii pași de dans.

Talentul presupune demnitate, verticalitate, curaj, muncă, dăruire și dragoste pentru genul de artă pe care îl profesezi. Prin muncă asiduă, presărată cu sudoare și lacrimi, Dinu Tamazlăcaru a ajuns să facă parte deja de 13 ani din familia Operei de Stat din Berlin, timp de șapte ani fiind chiar prim-solist al acesteia, lucru care înseamnă pentru el, în primul rând, o responsabilitate enormă. Este un artist adevărat, care își trăiește viața într-un ritm amețitor, greu de susținut pentru alții. Este deținător a

numeroase premii internaționale, în anul 2012 fiindu-i decernat *Premiul Daphne*, unul din cele mai importante și râvnite distincții pentru oamenii de artă din Germania. De acest premiu pe parcursul anilor 1984-2012 s-au învrednicit doar patru balerini. Printre cei prezenți la premierele talentatului dansator s-au numărat cancelarul Angela Merkel, primarul capitalei Michael Müller, dar și alte persoane publice.

De altfel nu este singurul balerin din familie: și fratele lui mai mic Radu a urmat o școală de dans, iar astăzi dansează pe scena Operei de Stat din Viena, Austria. Doi artiști, frumoși la suflet, cu mult bun-simț și cumsecădenie, care își urmează pasiunea lor – dansul – cu multă responsabilitate.

Fiind fecior ai interpretei de muzică populară moldovenească Ileana Osoianu, mama își dorea ca fiul, să facă o carieră artistică muzicală. Astfel Dinu a studiat clarinetul la o școală de muzică din capitală, iar puțin mai târziu, concomitent cu muzica, a practicat și baletul. Pasiunea pentru balet s-a dovedit a fi mai puternică.

Dinu Tamazlăcaru a studiat baletul la Chișinău până la vârsta de 16 ani, după care au urmat alți doi la Conservatorul din Viena. În perioada 2001-2002 a participat la mai multe concursuri internaționale. La Lausanne (Elveția), a obținut Marele Premiu, la Perm (Rusia) locul I etc. Apoi a aplicat pentru ABT, pentru Compania Americană de Teatru, avea mai multe spectacole... Între timp, președintele companiei de balet din Berlin l-a invitat în Germania. Avea atunci 17-18 ani și își dorea să rămână în Europa. Așa că din 2002 este la Berlin. Într-un fel, acolo este "baza" și casa sa. SUA era prea departe. Este foarte mulțumit că a rămas la Berlin și se simte bine în Germania.

Balerinul afirmă că funcționarii din Germania, în special cei de la Ministerul Culturii, au un respect deosebit pentru oamenii de artă, cărora li se oferă condiții pentru a profesa. La Berlin, se întâmplă multe în cultură. Baletul este foarte apreciat. Sunt spectacole interesante, premiere multe, iar sălile sunt întotdeauna arhipline.

La cei 30 de ani împliniți, Dinu Tamazlăcaru a reușit să-și realizeze visele mari. El este deținător a numeroase premii internaționale, a devenit prim-solist al Operei din Berlin, a evoluat în spectacole importante jucate pe scenele din Japonia, Rusia, Italia, America, România și altele. A lucrat cu cei mai renumiți coreografi și a jucat toate rolurile din operele clasice și foarte multe roluri moderne. Crede că "toată viața avem câte ceva de învățat. Nu poți să spui că ești perfect, pentru că dacă te oprești, dai în jos. Ca să te menții, în balet, este nevoie de talent, foarte multă muncă, dar și să înveți de la alții". Dinu Tamazlăcaru este pregătit să muncească oricât de greu și obositor nu i-ar fi, căci îi place enorm de mult ceea ce face, e viața lui.

Despre succesele talentatului balerin originar din Chișinău relatează ziarul german *Berlin Zeitung*:

"Glücklich in der Hauptstadt: Dinu Tamazlăcaru hat die „Daphne“ bekommen. Der Preis wird von der Theatergemeinde Berlin verliehen. Foto: Davids/Gregor Fischer

Der neue Star des Staatsballets Dinu Tamazlăcaru erhält den Zuschauerpreis Daphne. Der gebürtige Moldawier erhält schon begeisterten Applaus, wenn er nur schon die Bühne betritt. Zur Preisverleihung war eigens seine Mutter aus der Heimat angereist.

Der Mann bekommt schon Beifall, wenn er einfach nur auf die Bühne

kommt. Dinu Tamazlacaru heißt der neue Star des Staatsballetts. Und dessen Fan-Gemeinde hatte sich am Dienstagabend in der Deutschen Oper in der Bismarckstraße versammelt. Dort tanzte der 28-Jährige den Prinzen Siegfried in „Schwanensee“. Und was Tamazlacaru da zeigte, riss das Publikum immer wieder zu Beifallsstürmen hin. Kein Wunder also, dass der gebürtige Moldawier nach der Vorstellung den Daphne-Preis für das Jahr 2012 bekam.

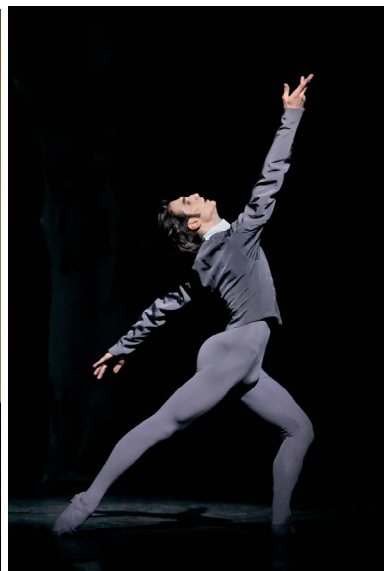
Den stiftet seit 1976 die Theatergemeinde Berlin für junge Talente. Traute Grandke, Chefin der 13 000 Mitglieder der Gemeinde, lobte den ausdrucksstarken Tanz von Tamazlacaru. Der hat in Berlin eine Bilderbuchkarriere hingelegt. 2002 wechselte er von Wien in die Ha-

uptstadt, an die Staatsoper Unter den Linden. 2007 wurde er vom Chef des Staatsballetts, Vladimir Malakhov, zum Solotänzer ernannt, und seit Beginn der Spielzeit 2012/13 ist er der erste Solotänzer der Tanzgruppe. Tamazlacaru zeigte sich bei der Preisverleihung – die Figur stammt von dem Bildhauer Karl-Heinz Krause – überwältigt.

„Ich bin jetzt aufgeregter als vor der Vorstellung“, sagte er und bedankte sich bei seiner Mutter, die ihn mit neun Jahren erstmals zum Tanzunterricht geschickt hatte, und seinem ersten Ballettlehrer. Die beiden waren extra zur Preisverleihung in die Deutsche Oper gekommen. Und natürlich bedankte der Tänzer sich bei seinen Fans: „Der Preis ist mir besonders wichtig, denn er

kommt ja von Ihnen, den Zuschauern.“ Der 28-Jährige teilte noch mit, dass er in Kürze die deutsche Staatsbürgerschaft erhalten wird und sich dann dauerhaft in Berlin niederlassen will – das löste prompt den nächsten Beifallssturm aus.

Dann erschien Ballett-Chef Malakhov auf der Bühne, um seinem Schüler persönlich zu gratulieren. Tamazlacaru versicherte ihm, künftig pünktlicher zu den Proben zu erscheinen. Viel Zeit, das zu überprüfen, hat der 45-jährige Ballett-Chef allerdings nicht mehr. Malakhov verlässt seine Tanztruppe überraschend zum Ende der Spielzeit 2013/14. Sein Nachfolger wird der Spanier Nacho Duato“.

ARDELEA, ADRIAN. Aliona Munteanu, cea mai bună actriță la Festivalul Trebas / Adrian Ardelean // Pagini românești. – 2013. – 1 febr. – Mod de acces : <http://www.paginiromanesti.ca/2013/02/01/aliona-munteanu-cea-mai-buna-actrita-la-festivalul-trebas/>

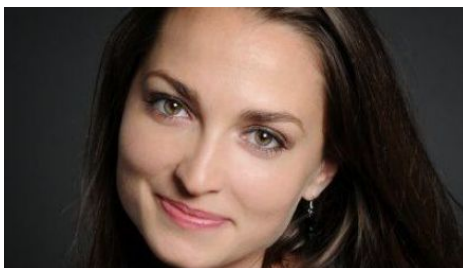
Basarabia este numită pe bună dreptate „pământ al făgăduinței” de unde își iau originea personalități talentate cu o dorință enormă de a se face renumiți în întreaga lume. Din dragostea pentru artă și frumos tinerii originari din Republica Moldova muncesc mult și asiduu însă nu renunță la scopul pe care și l-au luat drept călăuză a vieții și ajung a deveni celebri. Cu certitudine putem spune așa și despre frumoasa basarabeancă Aliona Munteanu, care își clădește o carieră faimoasă în Canada.

Despre succesele ei a menționat Adrian Ardelean în *Pagini românești*. Iată cum o prezintă autorul pe încântătoarea noastră conațională:

”Artista Aliona Munteanu (originară din Chișinău) a obținut premiul pentru cea mai bună actriță la cea de-a patra ediție a Festivalului internațional de film de scurt-

metraj Trebas. Protagonistă a trei din cele șase scurtmetraje selectate pentru festival (“Obsession”, “Angels and humans” și “The walls can hear”), Aliona a fost desemnată cea mai bună actriță. Celelalte premii acordate au fost pentru cel mai bun film, cel mai bun regizor, cel mai bun director de imagine, cel mai bun montaj, cel mai bun sunet, cel mai bun actor principal.

Festivalul Trebas, desfășurat la institutul cu același nume, a avut încă două prezențe românești pe afiș: Adrian Căleanu și Călin Dărbuș, organizatorii evenimentului.

Cunoscută în România pentru rolul din filmul “Schimb valutar” (nominalizare 2009 pentru Premiul Gopo), Aliona Munteanu s-a făcut remarcată prin talent și muncă și după stabilirea în Canada. Ea joacă momentan în trei piese (“Le loup et les petits chevreux”, adaptare după “Capra cu trei iezi” a lui Ion Creangă, “Cenușăreasa”, spectacol de mare succes, montat împreună cu ansamblul coregrafic “La Fantaisie” și “Qui est ce Ionesco?”, un experiment dramatic inspirat din piesele lui Eugen Ionescu, spectacol care a ajuns la aproape 70 de repre-

zentății, inclusiv în România). Ea a prins și un rol în serialul TV “Toute la Vérité” și se află în repetiții cu spectacolul “Cinderella”, regizat de Mina Vladimir.

Mai mult, Aliona și-a făcut timp și pentru acțiuni comunitare, cum ar fi “Ora poveștilor”, eveniment organizat de Grande Bibliothèque din Montréal în 2012 și care va reveni în actualitate în duminicile lunii aprilie 2013.

Un ultim cuvânt, venit chiar din partea proaspetei laureate: “Sper să văd cât mai mulți români la spectacolele în care joc. Muncesc 7 zile din 7, cel puțin 12 ore pe zi, așa că ar fi păcat ca lumea să nu ajungă la teatru. Munca mea este răsplătită doar atunci când publicul vine la spectacol, iar zâmbetele lor și aprecierea unui spectacol de calitate este cea mai mare răsplătită pentru mine și cel mai scump dar.”

Se zice că talentul i-a foc dintr-o mică scânteie sacră, care protejată și încurajată, mai târziu poate deveni o lumină a genealității. Cine a fost înzestrat cu acest har dumnezeiesc nu are dreptul să-și risipească talentul înzadar, ci poartă pe umerii săi datoria de a munci în permanență, de a căuta și a crea ca să poată dărui omenirii din acea lumină sacră pe care a primit-o în dar la nașterea sa – talentul. E ceea ce o caracterizează nemijlocit și pe actrița Aliona Munteanu, originară din Republica Moldova, născută la 20 februarie 1984, sub semnul zodiacal - pești. Este fiica lui Nicolae și Nina Munteanu. Tatal Alionei, Nicolae, fiind muzician, mama Nina, director de bibliotecă și bibliotecară.

Aliona a studiat 8 ani în România, 1999-2003 : Liceul „Ștefan Pro-

copiu” Vaslui, 2003-2004: Facultatea „George Enescu” Iasi, 2004-2007: Facultatea „I.L.Caragiale” UNATC Bucuresti.

Protagonista a jucat pe scena Teatrului Bulandra în „Richard al III-lea nu se mai face” piesă scrisă de Matei Vișniec, regia Cătălinei Buzoianu. În 2006 se face cunoscută participând la emisiunea „Dansez pentru tine”, unde a dansat pentru o proteză pentru tatăl ei. Tot în 2006 s-a filmat în „Tinerete fără tinerete” regia Francis Ford Coppola, și a jucat în filmul „Crucea Copiilor”, regia Martin Papirowski.

În 2007 are loc castingul pentru filmul „Schimb Valutar”, film în care Aliona a jucat rolul principal și pe care l-am putut urmări pe marele ecrane începând cu 17 octombrie 2008, când a avut loc premiera filmului la Cinema Studio. În prezent filmul „Schimb Valutar” în regia lui Nicolae Mărgineanu participă la diferite Festivaluri de Film din întreaga lume.

Aliona Munteanu locuiește acum în Canada unde timp de 10 luni a fost prezentatoare tv la televiziunea Omni 1, Canalul 4 din Toronto. Aliona a participat în multe spectacole de teatru atât în Toronto, Hamilton cât și în Montréal. Pe lângă faptul că este actriță, Aliona are o înclinație deosebită spre dans și muzică, de aceea, în toamna anului 2013 a avut loc lansarea primului album de muzică „În Lumea Mea”, lansare care a avut loc în Canada, SUA și Europa.

La cele spuse mai sus putem adăuga, că Aliona este foarte talentată: joacă teatru, se filmează în filme, scrie poezii, proză, dansează, iar în timpul ce-i mai rămâne cochetează cu marionetele, însuflându-le și copiilor dragostea pentru teatru. A știut de mică, copilă fiind pe ulițele satului Zaim, r-nul Căușeni, că va deveni actriță. A avut o copilărie foarte interesantă și frumoasă, dar în același timp și educativă. Mama Alionei e bibliotecară și fiica ei a crescut printre cărți, printre poezii

și teatru, pe care l-a îndrăgit de la scriitorul Ion Găină. Studiile le-a făcut în România la o facultate de teatru.

Aliona Munteanu ajunge să cucerească publicul prin talentul său și prin căldură sufletească.

În Canada, Aliona Munteanu s-a făcut remarcată și îndrăgită pentru activitatea actricească și organizatorică: participarea la spectacolele de păpuși „Capra cu trei iezi”, la muzicalul „Cenușăreasa”, pentru seria de povești românești prezentate publicului de la Montréal la bibliotecile publice. Prestația sa plină de umor și rafinament în spectacolul „Qui est ce Eugen Ionesco” de Richard Letendre, jucat în compania unor actori talentați și apreciați de public precum Lori Hazine Poisson și Richard Letendre, a fost remarcată cu mult entuziasm de către spectatorul canadian.

Ea spune, că se consideră o

artistă împlinită, iar toate acestea se datorează ambiției sale de a realiza ceva în viață, dar și dragostei față de teatru. „De la o vârstă fragedă am știut ce vreau să fac în viață. Am mers la studii ca să mă perfecționez în calitate de actriță și am reușit. Da, sunt împlinită ca artistă, făcând spectacole de marionete pentru copii, piese de teatru și filme pentru toate vârstele”.

Iată ce scrie Alina Mândru pe blogul Comunității Moldovenilor din Québec

(<http://www.moldovaquebec.ca/index.php>) :

”Aliona Munteanu, cea mai bună actriță a Festivalului de Film „Treas”, Canada, 2013”

”Duminică, 20 Ianuarie, 2013, 21:20.

Institutul Trebas, este o școală de cinema, concepții sonore și gestiune de artiști, fondată la Montreal în 1979. În cei peste 30 de ani de activitate, discipolii săi au înregistrat succese remarcabile în industria filmului.

Festivalul anual de Film „Treas” este o tradiție mai nouă și vine să scoată în evidență talentele studenților instituției, viitori actori, regizori de film și sunet, directori și producători.

Festivalul de Film „Treas”, din 2013 a fost organizat de către doi tineri talentați de origine română, Calin Darabut și Adrian Căleanu.

În cadrul festivalului au fost vizualizate 6 filme de scurt metraj. Juriul format din profesori cu renume a oferit premii pentru cel mai bun film, cel mai bun regizor, cel mai bun director de imagine, cel mai bun montaj, cel mai bun sunet, cel mai bun actor principal și cea mai bună actriță principală.

Aliona Munteanu, talentata tânără din Chișinău, care a jucat în trei din cele 6 filme prezentate, a primit premiul „Cea mai bună actriță principală”.

Amintim că Aliona Munteanu este cunoscută publicului româ-

nesc prin participarea sa culminantă la finala ediției 2006 a emisiunii „Dansez pentru tine” și prin rolul său plin de colorit din filmul regizorului Nicolae Mărgineanu, „Schimb valutar”, pentru care a fost nominalizată la titlul de cea mai bună actriță la premiile „Gopo” din România, 2009.

În Canada Aliona Munteanu s-a făcut remarcată și îndrăgită pentru

activitatea actricească și organizatorică: participarea la spectacolele de păpuși „Capra cu trei iezi”, la muzicalul „Cenușăreasa”, pentru seria de povești românești prezentate publicului montreal la bibliotecile publice. Prestația sa plină de umor și rafinament în spectacolul „Qui est ce Eugen Ionesco” de Richard Letendre, jucat în compania unor actori talentați și apreciați de

publicul montreal, Lori Hazine Poisson și Richard Letendre, a fost remarcată cu mult entuziasm de către spectatorul canadian.

Oricine o cunoaște pe Aliona Munteanu personal, ajunge să fie cucerit de talentul său, simplitatea și căldura sufletească.

Montréal, Canada

În fotografie: Aliona Munteanu (în dreapta) alături de actrița Thérèse Perreault, cu Diploma „Cea mai buna actriță principală”, Festivalul „Trebass”, Montréal, Canada, 2013

RÎPEANU, BUJOR T. **Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri** / Bujor T. Rîpeanu. – București : Meronia, 2013. – 629 p.

Filmul românesc cunoaște o istorie de peste un secol. Dacă apellăm la nota care a fost scrisă în ziarul „L'Indépendance Roumaine” (publicație în limba franceză) din 4 iunie 1896, vedem că prima reprezentație a „minunii secolului” a avut loc la 27 mai 1896, la sediul ziarului din Calea Victoriei.

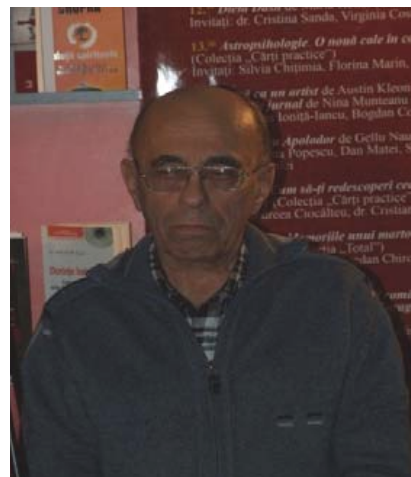
Filmul a fost multă vreme socotit ca un amuzament de bălci, tratat cu dispreț de oamenii serioși. Mulți din cei care au contribuit la temelia acestei noi forme de exprimare, și-au început activitate exploatând câte un *nickel odeon* (în traducere liberă *templu al artei de doi bani*), cinematograful de mai târziu.

Cartea pe care am luat-o în

discuție, *Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri*, a fost scoasă de sub tipar la Editura Meronia în anul 2013 și este una care se impune prin volum și prin conținut. Este o lucrare de avertură, o panoramă seducătoare a lumii cinematografiei naționale. Așa cum o arată și titlul, lucrarea de față își propune să prezinte succint despre cei 2345 de cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut tangențe cu cinematograful din România sau care sunt de origine română.

Autorul acestui ghid biofilmografic este criticul și istoricul de film român, arhivistul, producătorul de cinema TV-video – Bujor T. Rîpeanu, născut la 12 ianuarie 1938 la Silistra. Să trecem în revistă datele biografice ale autorului:

Este absolvent al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” - secția teatrologie (promoția 1958). Face publicistică (teatru și film), începând din 1956, în revistele Teatrul, Film, Cinema, Contempo-

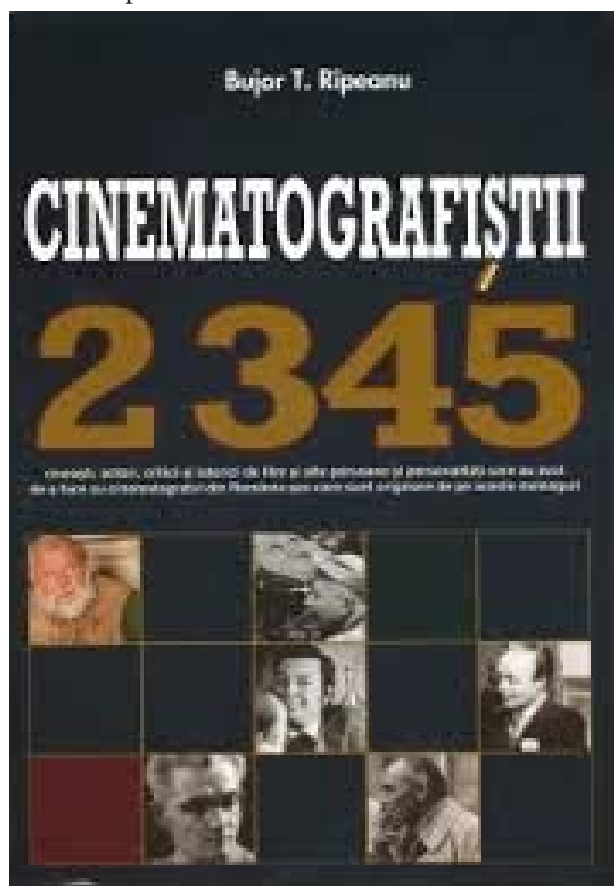

ranul, România literară, Flacăra, Astra, la radio și la televiziune.

La începutul anilor '60, este regizor la Teatrul de păpuși (Brașov). Din 1965 până în 1981, este documentarist, redactor, cercetător la Arhiva Națională de Filme, iar în perioada 1969-1972 colaborează cu Institutul de Istoria Artei. Începând din 1966 realizează emisiuni TV pe teme despre istoria cinematografului („Pagini din istoria cinematografului românesc”, „Document cinematografic”, „Filmul românesc - proba timpului”).

Are o bogată activitate arhivistică, cinematografică, de documentare, catalogare și cercetare în domeniul istoriei filmului.

Preocupat cu precădere de istoria cinematografului românesc, este autorul unor studii și articole publicate în reviste de specialitate: „Revue Roumaine d'Histoire de l'Art”, „Studii și cercetări de istoria artei”, „Caiet de documentare cinematografică”, „Film”, „Secolul XX”, „Cinema - Journal”, „Filmwissenschaftliche Mitteilungen” (1957), precum și în diferite volume colective: „Anthologie des

ecrits theoriques sur l'art en Roumanie" (1972); „Contribuții la istoria cinematografului în România” (1972), „Probleme actuale ale arhivisticii” (1972), „Cinematograful românesc contemporan” (1976).

Începând din 1966 realizează serii de emisiuni TV pe teme de istoria cinematografului („Pagini din istoria cinematografului românesc”, „Document cinematic”, „Filmul românesc - proba timpului”).

Bujor T. Rîpeanu este autorul volumelor ce țin de istoria cinematografului românesc: „Dicționar cinematic” (1974) – în colaborare cu Cornel Cristian; „Secolul cinematografului” (1989, Premiul Uniunii Cineaștilor din România pentru critică de film); „1234 Cineaști români” (1996); „Dicționar de cinema” (1997); „Cinema – un secol și ceva” (2002), „Lumea filmului” (2005) – toate în colaborare cu Cristina Corciovescu. „Filmul în România – filmul de ficțiune”, vol. I: 1911-1969 (2004, premiul Asociației Criticilor de Film din România); vol. II: 1970-1979 (2005). „Filmul în România – filmul documentar: 1897-1948” (2008, Premiul Uniunii Cineaștilor din România).

Revenind la volumul în cauză, menționăm că lucrarea se înscrie unui demers de cercetare inițiat de autor, acela de a crea instrumentele de lucru pentru o Istorie a cinematografului din România.

Numele a circa 10 000 de persoane care au avut de-a face cu cinematograful din România, au constituit bogăția, tezaurul bazei de date create de autor, care va fi deschisă publicului. Această bază de date cuprinde „nu numai numele înscrise pe genericele miilor de filme de toate genurile produse în România sau peste hotarele României de către români, ci și alte multe nume: pionieri ai cinematografului, tehnicieni, critici și istorici de film, oameni de artă și cultură interesați de cinema, producători, distribuitori, activiști culturali și politici implicați

în cinematografie etc., cât și cineaști originari din spațiul românesc care și-au făcut drum în cinematografie mondială”. (p. 7)

În prezentul ghid biofilmografic au fost selectate 2345 persoane, care prin activitatea lor, s-au impus atenției opiniei publice cinematografice și culturale. Acest volum vine cu o completare cantitativă a volumului „1234 cineaști români”, realizat cu ani în urmă. „Din punct de vedere calitativ și fără a avea pretenția exhaustivității, lucrarea de față prezintă o evidentă adâncire și extindere față de cea din 1996 de la caracterul pur informativ general la reliefaarea unor aspecte de conținut privind opera unor personalități de marcă, consemnare afirmării unor tinere speranțe, ale căror prime apariții prefigurează o posibilă spectaculoasă evoluție ulterioară”. (p. 7)

E de remarcat faptul, că impozantul (628 p.) și elegantul volum cuprinde între copertile sale prezentarea a mai mult de 100 de cinematografiști basarabeni. În paginile cărții se regăsesc așa personalități ca: Romulus Zaharia, Vasile Zubcu-Codreanu, Victor Voinicescu-Soțchi, Mihai Volontir, Gheorghe Vodă, Larisa Ungureanu, Eugeniu Ureche, Olga Ulițkaia, Svetlana Toma, Ion Aldea Teodorovici, Tudor Tătaru, Ion Sandri Șcurea ș.a.

„**ANDON, Victor.** Filmolog, scenarist din Republica Moldova (Hrușca, Camenca, 12.04.1929). Studii: VGİK – filmologie, Moscova (1964). Doctorat. Activitate didactică universitară. Volume dedicate istoriei cinematografului din Moldova: „Moldova Film”. 1952-1962” (1962); „Puteșestvie na „Moldova Film” (1968); „Aktiori moldavskogo kino” (1974;1979); „Rojdenie moldavskogo kino” (1986); „100 de ani ai cinematografiei în Moldova” (1997); „Istoria întipărită de camera de cinema” (2001); „Cineaștii secolului al XX-lea” (2005). Scenarist a 10 filme documentare”. (p. 26)

„**BĂDICEANU, Mihail.** Actor de

teatru și film din Republica Moldova (Chișinău, 15.10.1919 – Chișinău, 02.04.1998). Studii: Academia de Artă Dramatică, București. Activitate teatrală (Maria Filotti, București; Reazan, Bălți). Film: 1996 – Poienile roșii (r. Emil Loteanu); Gustul pâinii (r. Valeriu Găgiu, Vadim Lîsenko); 1969 – Zece ierni pentru o vară (r. Valeriu Găgiu); 1970 – Explozie cu efect întârziat (r. Valeriu Găgiu); 1978 – Suspectul (r., int.); 1982 – La hotarul lunii iunie (r. Valeriu Găgiu); Cum poți deveni celebru (r. Ion Scutelnic); 1986 – Luceafărul (r. Emil Loteanu); 1988 – Disidentul (r. Valeriu Jereghi); 1991 – Strada feli-narelor stinse (r. Valeriu Găgiu).” (p. 49)

„**CARACAȘ, Sidonia.** Director de producție (Chișinău, 24.10.1928 – București, 1.02.2006). Din 1950 la SCB; din 1956 șef și apoi director de producție (Despre o anume fericire; Din nou împreună; Gloria nu cântă; Iarba verde de acasă; Ilustrate cu flori de câmp; Între oglinzi paralele; Păcală; Pentru că se iubesc; Apoi s-a născut legenda; Cerul începe la etajul 8; Tată de duminică; Ringul; Ciuleandra).” (p. 99)

„**DRUC, Vlad.** Regizor și scenarist de film documentar din Republica Moldova (Pociumbăuți, Edineț, 17.10.1948). Studii: VGİK, Moscova (1972). Activitate didactică universitară. Din 1973 la studiourile „Moldova Film”; din 2005, la Studioul „Media 50B”; peste 60 de scurt și lung-metraje de nonficțiune. Film: 1971 – Arta; 1973 – Ion Creangă; 1978 – Tatăl; Goblenul; 1980 – Ciobanii; 1982 – Găgăuzii; 1984 – Nefârșită luna căușului (f) (colab.); 1986 – Jocurile copilăriei noastre; 1988 – Vai sârmana tur-turică; 1989 – Vive la femme!; Goli-ciune; Plai de dor; Chiamă-i Doamne înapoi!; 1990 – Ștefan cel Mare; 1991 – Que vadis, popule?; 1992 – Frontiere; 1993 – Lică Sainciuc; 1998 – Nea Costache; 1999 – Rapsodia; Primarul; 2001 – Bucuria de a trăi; 2005 – Arta”. (p. 193)

„**ȘCUREA, Ion Sandri.** Actor de teatru și film din Republica Moldo-

va (*Vadu lui Isac, Cahul*, 14.11.1935 – 12.08.2005). Studii: *Școala Teatrală "B. Șciukin"*, Moscova (1960). Interpret în filme de Emil Loteanu (*Așteptați-ne în zori*, 1963; *Șatra*, 1976; *Ana Pavlova*, 1083; *Nimeni în afară de tine*, 1097; *Cetatea*, 1979). Alte filme: *Ultima noapte în rai* (r. Alexandry Gordon, 1964); *Insula Vulturilor* (r. Mihail Izrailev, 1966); *Se caută un paznic* (r. Gheorghe Vodă, 1967)".(p. 546)

"**ZAHARIA, Romulus**. Scriitor, publicist, scenarist de film docu-

mentar (*Chișinău*, 15.02.1930 – *Făget, Timiș*, 28.06.2006). Studii: *Facultatea de Limbă și Literatură Română, Universitatea din Bicurești* (1968). Debutează în 1946 la ziarul "Lupta Ardealului". Din 1949, ofițer, repartizat la serviciul de presă din cadrul Direcției Politice a MAI, publicist la revista "Pentru patrie"; în 1953 în rezervă; din 1958 la "Luceafărul"; în 1966, șef serviciu presă la DDF; din 1967, inspector general CNC; 1972-1984 – instructor principal la CCES; 1984-1986 – redactor la Editura Științifică. Sce-

narii de film documentar. În 1988 emigrează în SUA, de unde revine în 2003. Film: 1972 – *Zestrea* (r. David reu) (d); 1974 – *Un comunist ca atâția alții* (r. Elefterie Voiculescu); 1976 – *Diplome maramureșene* (r. Paul Orza); 1977 – *Tărie, eroism, încredere* (r. Paul Orza); 1978 – *Aripi românești* (r. Alexandru Gaspar); 1979 – *Investigații sociologice* (r. Mircea Popescu); *Vasile Goldiș, luptător pentru Unire* (r. Paul Orza) (sm.d)." (p. 612)

(A.T.)

Radu Albot – cel mai bun tenisist din Republica Moldova

Radu Albot, sportivul moldovean de 24 de ani a fost desemnat, pentru a treia oară consecutiv, cel mai bun tenisman al anului, fiind numit „regele sportului alb”. Sportivul a ajuns în 2013 la cea mai bună clasare în topul mondial din cariera sa – locul 169.

Radu Albot este un jucător de tenis profesionist din Republica Moldova. Tenismanul a câștigat un turneu de tip Challenger în Fergana, fiind primul moldovean care câștigă un turneu de tenis din această serie, un nou erou al Moldovei; 12 turnee de simplu și 6 turnee de dublu de tip Futures. De asemenea, el este membru permanent al echipei

Moldovei de Davis Cup.

Pentru merite în dezvoltarea și propagarea culturii fizice și sportului, și succesele obținute în cadrul unor competiții internaționale, Radu Albot a fost decorat de către președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti cu medalia „Meritul Civic”.

Tânărul sportiv a început să practice tenisul la vârsta de 6 ani. Cheia succesului său în sport este munca asiduă. Susține că învață din greșelile produse pe teren și se bucură pentru fiecare punct câștigat. Consideră că independența nu poate să aducă decât beneficii în dezvoltarea unei personalități puternice.

Хельсинки. Радуг Албот переиграл Бьорна Фау на старте соревнований. – 2013. – 12 ноябр. – Mod de acces : http://www.gotennis.ru/read/news/helsinki__radu_albot_pereigrat_borna_fau_na_starte_sorevnovaniji.html

”Молдавский теннисист Радуг Албот с победы начал своё выступление на турнире категории „Челленджер” в Хельсинки (Финляндия) 24-летний молдавский спортсмен, занимающий 171-е место в рейтинге АТР, обыграл 307-ю ракетку мира, 34-летнего немца Бьорна Фау - 6/2, 6/4.

Албот пять раз брал подачу соперника, в то время как Фау дважды делал брейк. На счету Радуг два эйса и четыре двойные

ошибки, а Бьорн пять раз подавал навывлет и одиннадцать раз ошибался на подаче. Первая в истории встреча этих игроков продолжалась 1 час 14 минут.

Во втором раунде соревнований Алботу предстоит сыграть против швейцарца Генри Лааксонена, который накануне со счётом 7/6(4), 5/7, 6/1 переиграл другого представителя Германии - Дастина Брауна.”

BAȘTOVOI, SAVATIE. Carte de despărțire / Savatie Baștovoii. – București : Cathisma, 2013. – 80 p.

Aș vrea să-ți spun ce nu se poate spune
 Și-aș vrea să-ți dau ce nu se poate da.
 Este o stare-a inimii anume
 Ce-aș vrea s-o-mpartășesc cu dumneata.
 Aș vrea să-ți scriu cu mâna mea aceasta,
 Pe care a zidit-o Ziditorul
 Cuvinte pentru veșnicia noastră,
 Pe care le-nțelege numai dorul.
 Aș vrea să te ating cum te-ar atinge
 Pe patul cel de moarte cineva
 Când nu mai poți nici spune și nici plânge
 Să simți inima mea ca pe a ta...

(Savatie Baștovoii, "Aș vrea")

Ieromonahul Savatie, pe numele său de mirean Ștefan Baștovoii, este o personalitate cunoscută în mediile bisericești și în cele intelectuale ca poet, prozator, publicist și editor.

S-a născut pe 4 august 1976, în Chișinău, tatăl Valentin fiind profesor de logică la Universitatea „Ion Creangă”, iar mama Claudia, absolventă a Institutului de Arte, secția regie. Savatie Baștovoii are studii de pictură, filozofie și teologie.

Ieromonahul Savatie Baștovoii este printre cele mai surprinzătoare și problematice prezențe ale spiritualității românești. Formal, aparține comunității monahale de la Mănăstirea Noul-Neamț, factice – este printre noi, mirenii. Prin cărți, conferințe, cântări, poezie și atitudine!

Ciclul de poezii *Un diazepam pentru Dumnezeu* l-a consacrat ca poet. Ulterior, a obținut premiile revistelor *Convorbiri literare*, *Timpul*, *Dacia literară*. Începând cu 1993, a publicat poezie, povestiri, fragmente de roman, eseuri și articole în cele mai importante reviste literare din România și Basarabia. Între anii 1996-1998 a fost student la Facultatea de Filozofie a Universității de Vest din Timișoara, pe care a abandonat-o. În 1999 a fost tuns în monahism, primind numele de Savatie.

La 28 octombrie 2000 a fost hirotonit ierodiacon, iar pe 4 august 2002 ieromonah. Astăzi viețuiește la Mănăstirea „Noul Neamț” din satul Chițcani, situat între Tiraspol și Bender, Transnistria (parte desprinsă din cadrul Republicii Moldova). A condus revista de spiritualitate ortodoxă *Ekklesia* și a predat iconografia la Seminarul Teologic din Chișinău, cu sediul în Mă-

năstirea Noul-Neamț. Este fondatorul editurii *Cathisma* din București. Iată ce afirmă ieromonahul Savatie Baștovoii despre această editură: „Cu editura *Cathisma* mi-am propus să „hrănesc” spiritual tocmai segmentul acesta al tinerilor și, în general, al oamenilor mai mult sau mai puțin zbuciumați, nemulțumiți, pe undeva revoltați, și care nu acceptă imediat o explicație, ci preferă să ajungă singuri la niște concluzii. *Cathisma* este pauza de ședere în timpul slujbei din biserică, în timpul citirii psalmilor, când rugătorii, osteniți de atâta stat în picioare, au dreptul să se așeze și să asculte cuvintele sfinte într-o stare de odihnă. Cele peste douăzeci de titluri editate, care au avut cel puțin câte două ediții, mă conving că am reușit să facem o legătură de suflet cu cititorii, iar asta e un semn că setea de spiritualitate e vie în România și că doar trebuie alese bine vasele pentru a o servi”.

O vreme a fost consilier cultural al Arhiepiscopiei Tomisului, unde a fost ridicat în rangul de protosinghel (egumen) de arhiepiscopul Teodosie al Tomisului. În 2005 a făcut parte din Comisia pentru validarea textelor liturgice de pe lângă Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, unde a contribuit la scrierea slujbelor pentru doi sfinți români: Grigorie Dascălul și Gheorghe de la Cernica.

Pentru activitatea prodigioasă în domeniul teologiei este deținătorul Premiului pentru Poezie al Uniunii Scriitorilor din Moldova, volumul *Elefantul promis* (1996) – pentru același volum a mai obținut Premiul Salonului Național de Carte de la Iași și Premiul pentru Debut al Fundației Soros. În 2007 a obținut Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru Eseu, pentru volumul „*Ortodoxia pentru*

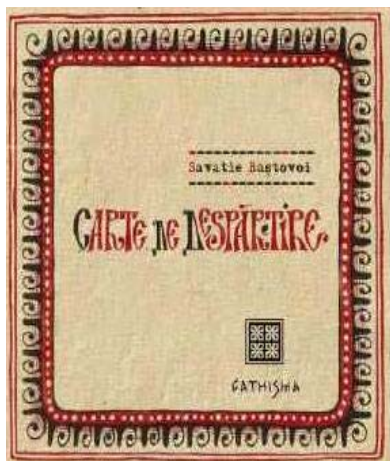
postmoderniști” (Cathisma, 2007).

În 2008 două volume, romanul „Nebunul” și, respectiv, „Când pietrele vorbesc” (eseu) au obținut premiul Salonului Internațional de Carte de la Chișinău oferit de Consiliul Europei, prin reprezentanții săi în teritoriu. Ca poet, este prezent în diverse antologii din SUA, Franța și Germania. Savatie Baștovoii este unul dintre cei mai citați autori de limbă română, tirajul cumulată al cărților vândute în perioada 2001-2008 fiind de circa 200.000 de exemplare.

Este autorul a mai multor cărți: „Elefantul promis” : poezii, ed. „Arc” (1996), „Cartea războiului” : poeme (1997), „Peștele pescar” : poeme (1998), „Casa timpului” : poeme (1999), „Idol sau iconă” (2000), „În căutarea aproapelui pierdut” (2002), „Curaj și libertate în Ortodoxie” (2002), „Dragostea care ne smintește” (2003), „Iepurii nu mor” : roman, ed. „Aula” 2001; ed. „Polirrom” 2007, tradus în limba franceză la editura „Jaqueline Shambon”, grup Actes Sud), „Nebunul” : roman, ed. „Cathisma” 2006, (tradus în rusește), „Ortodoxia pentru postmoderniști” : eseu, publicistică, interviu, ed. II, adăugită, (2009), „Între Freud și Hristos” : eseu (2001, ed. II, 2002; ed. III, 2005; ed. IV, 2006; ed. V, 2010, tradus în macedoniană cu sprijinul Ministerului Culturii al Republicii Macedonia), „A iubi înseamnă a ierta” : eseu (2006), „Pietrele vorbesc - mic tratat despre predică” (2008; ed. II, 2011), „Audiență la un demon mut” : roman (2009), „Diavolul este politic corect” : roman (2010), „Cronici incomode” (2011), „Fuga spre câmpul cu ciori” – amintiri dintr-o copilărie ateistă : roman (2012).

Printre ultimele sale apariții editoriale care a fost așteptată timp de 15 ani poate fi numit volumul de poezii și aforisme, intitulată „Carte de Despărțire” și semnată de Savatie Baștovoii, apărută la Editura Cathisma în anul 2013.

Dincolo de interiorul care aduna texte scrise în diferite perioade, cartea s-a dorit a fi un obiect frumos. Coperta trasă pe carton special cu iz de papirus, iar în interior s-a ales o hârtie specială galbenă, totul împodobit cu ornamente și litere ca cele de odinioară, cu desene interioare bizantine, făcute de Adrian Adochiței.

Marele merit pe care trebuie să îl recunoaștem din punct de vedere literar este acela, că Savatie Baștovoii scrie simplu, dar nu simplist, că reușește să descopere cuvintele cele mai potrivite intențiilor sale – apoi, comunică tuturor adevăruri valabile pentru gândirea creștină. Găsește măsura potrivită: lirica sa nu se adapă din limbajul specializat al teologiei, nu poartă cuvinte înalte deși realitățile pe care le “conjugă” indică un drum către Dumnezeu. Puterea iubirii stă la baza întregului edificiu, iubirea devenind în fapt un substantiv-temă ce nu abstractizează discursul. Cuvintele sale aduc aminte de sfaturile oferite de părinți – formulate direct, neutilizând fraze largi, fac apel la metaforă, alegorie, la simbol, pentru a pune “început bun”.

*”Dacă lumina s-ar stinge și dragostea s-ar împușina,
Noaptea ar cădea peste lume pentru totdeauna
Și frigul și-ar întinde pletele subțiri
Ca o văduvă tânără care-și plânge iubitul.*

*Nimic nu este mai rău decât minciuna
Când se așterne la picioare ca o pasăre frumoasă,
Aripile și le întinde ca și cum ți s-ar supune
Până când te îngroapă cu totul în penele-i colorate.*

*Ia seama ca mâna ta să nu se întindă spre ce nu e al tău
Și sufletul tău să nu tresalte ca o gheață care crapă,
Căci îndată va țâșni de acolo o pasăre
Și te va duce în înalțuri ca pe un miel beteag.*

*Există două feluri de tristețe care se abat asupra sufletului:
Una cu fața albă și alta cu fața întunecată.
Una vine ca o pasăre rănită prăbușindu-se la picioare,
Cealaltă e ca lumina dimineții care te ridică la cer”.*

(Dacă lumina s-ar stinge și dragostea s-ar împușina, p. 15)

Devine clar că toate grijile aparțin lumii acesteia, aspectelor materiale. Cartea este scrisă din perspectiva morții, cea care dă reflecțiilor, raporturilor noastre și gusturilor subiective, o anume obiectivitate asupra oricărui amănunt de existență petrecut sau nepetrecut. Ușor paradoxal, cu o altă voință de putere luăm aminte că “Într-o zi mă voi goli de orice dorință”, pentru a fi parte integrantă a misterului dintâi.

*”Există lucruri care nu se vor întâmpla niciodată.
Ele adorm în inima ta și par atât de calde...
Obrazul ți-l lipești de frăgezimea gândurilor
Și adorm cu nădejdea că mâine totul se va sfârși.*

*Cine a făcut gândurile și cine a lăsat cuvintele
Să se furișeze în suflet ca o zăpadă la rădăcina copacilor?
Dimineața când te vei trezi
Vei fi cu o zi mai departe de dorința ta.*

*Bunul Dumnezeu, care a făcut cerul și pământul,
A lăsat gândurile omului să umble slobode.
Oamenii le-au umplut cu putere
Și se rănesc unul pe altul în jocurile lor.*

Într-o zi mă voi goli de orice dorință.
Atunci mă vei vedea la capătul gândurilor
Privindu-te
Ca și cum nu aș fi plecat niciodată”.

(**La capătul gândurilor**, p. 7)

Dumnezeu a lăsat gândurile omului să umble slobode: ele vor naște fie frică, suferință, ducând treptat la alinare, fie se vor împărtăși de energiile necreate, vor cunoaște adevărata Lumină. Metafora cunoașterii străbate până la urmă tot volumul, iar falsitatea unor idealuri, contrastul dintre aparență și esență sunt dimpreună îndepărtate odată cu suferința ce îngăduie pocăința:

“Suferința e ca bruma care cade dimineața pe iarbă și pe tufe:

Înălbește sufletul și îl îmbracă într-o cămașă rece.
Dacă atingi cu mâna catifeaua albă a durerii
O floare roșie se topește ca o urmă de pasăre.

Să nu te sperii când suferința trăiește în copaci și în iarbă,
Și când te strigă dimineața când te trezești cu gândul la cei dragi.

Atunci ea este o pasăre nebună care nu știe să zboare
Și se lovește cu aripile-i murdare în fereastra inimii.

Niciodată durerea nu a fost mai puternică decât dragostea,
Iar suferința nu este decât o brumă care cade uneori peste suflet.

Fața ta trebuie să fie ca palmele ridicat ale unui copil
Care înșfacă aerul ca pe o cămașă albă”.

(**Suferința e ca bruma...**, p. 12)

Timpul este una din temele de forță ale volumului. Pe de o parte, timpul macină realitatea colectivă, dar oferă Persoanei șansa de a se reîntoarce în chipul fiului risipitor:

“Vine vremea când sufletul caută să se ascundă
Ca o cerboaică în adâncul pădurii când își fată puiul
Sau ca un elefant abătut înainte de a se prăbuși pentru totdeauna.

Atunci sufletul este subțire ca un strigăt de pasăre.

Atunci pieptul se apasă ușor înăuntru
Ca o palmă de copil sprijinită în zăpadă
Și tot ce ai avut mai drag
Începe într-o strălucire de ochi spulberată de aerul rece.

Acolo unde ziua se împreunează cu noaptea
Și puiul de cerb își înalță botul umed spre lumină.
Acolo liniștea este ca o pasăre mare
Așezată pe cuvintele care nu s-au spus încă”.

(**Vine vremea când sufletul caută să se ascundă**, p. 10)

Păstrând aceeași notă, în partea a doua a cărții – “Cântece”, Savatie Baștovoi ne mai descoperă cu precizia unui chirurg și câte ceva despre suflet și gândurile omului, despre falsitatea relațiilor interumane, despre lauda fără temei, despre frumusețe și lipsa de pudoare, despre înțelepciune ori despre spovedanie și puterea

acesteia.

”Ce a fost rău și ce-a fost bun
Nu o să știu vreodată.
Aș vrea să tac și-aș vrea să spun:
Mi-i dor de tine, tată!

Mi-i dor de dealul înflorit
Ce l-ai călcat desculț,
Și păsul meu cel nevorbit
Aș vrea să mi-l ascuți.

Aș vrea să vezi cum între timp
M-a smuls din mine viața
Și n-am nici lacrimi și nici nimb,
Și slabă mi-i speranța.

E prea târziu, dar vreau să-ți spun:
Mi-i dor de tine, tată!
Și ce-a fost rău și n-a fost bun
Te rog de mi le iartă!” (**Tata**, p. 26)

Volumul continuă cu un micropoem – “Cerbul” – metaforă a puterii și întrevederii duhovnicești:

”Odată am hrănit cu lapte
un pui de iepure de câmp
și mi-am petrecut ziua lângă el,
și noaptea l-am culcat
într-o ladă cu cârpe,
și l-am ferit de ochii lacomi ai pisicilor.
Am petrecut și a doua zi,
și a treia zi tot cu el.
Și îmi cheltuiam dragostea
mea copilărească
până când, într-una din zile,
a murit.

Tatăl meu îl adusese,
zicând ca l-a găsit sub o tufă.
Altădată mi-a adus acasă
un pui de căprioară
și, iarăși, mi-am lipit
sufletul de ea,
și am petrecut împreună
zile întregi,
deși știam că va muri.
Și a murit.

Atât de mult mă fascinau,
fiind copil, jivinele sălbatice,
încât, de multe ori,
plecam în căutarea lor
pe dealuri și prin păduri.
Și, uneori, mi se-ntâmpla
să le și văd.

Atunci mă întorceam acasă
ca un cuceritor.

Odată, îmi amintesc,
venise tatăl meu acasă
și-mi zise că a văzut un cerb

cu coarne mari.

Iar eu, se înțelege, l-am crezut,
deși nu i-am cerut nici o dovadă.
Iar mai târziu, tot el,
mi-a zis ca nu există Dumnezeu
și l-am crezut.
În viață am hoinărit
umblând printre oameni
ca printre copaci,
cu gândul tot după animale rare,
ca și copilul de altă dată,
deși acum nici eu nu mai știam ce căutam.
Atunci Te-am văzut,
o, Dumnezeule,
o, cerbule de foc
care m-ai doborât în goană cu copitele!
De atunci mă cobor
în fiecare seară din pădurea mea
ca un soldat rănit
și-l caut pe tatăl meu
ca să-i povestesc despre Tine.
Poate că așa zice:
"așa este Dumnezeu
ca și cerbul despre care
mi-ai povestit că l-ai văzut
pe cand eram copil
și, deși nu mi l-ai adus
să mi-l arăți, eu te-am crezut".
Dar satul meu s-a făcut de acum
ca o pasăre care se mută mereu
de pe un deal pe altul
și-i duce pe toți
tot mai departe și mai departe. (p. 33-35)

Apoi capitolul patru, "Ivirile lui Dumnezeu", vine să propună adevăruri sub forma jocului, având la bază drept figură de stil comparația:

"Dumnezeu se ivește
ca un iepuraș de lumină
în ochiul unui copil.

Dumnezeu se ivește
ca un cuib de rândunică
într-o casă nouă.

Dumnezeu se ivește
ca o rană dureroasă
pe un trup neprihănit.

Dumnezeu se ivește
de pretutindeni
în fiecare". (p. 39)

"...Sufletul care a cunoscut
pe Dumnezeu
e ca prima ninsoare
când cade într-o poiană
neumblată,

Ca o clipă
de care se sprijină
două tâmpile

Și ca un cuvânt
pe care îl poți duce
cu mâna.

Sufletul care a cunoscut pe
Dumnezeu
e ca un strigăt de bucurie
care se poartă deasupra văilor.

Morții și cei din vechime
se adună la el ca ciutele
și se uită, și, bucurându-se,
beau.

O, el este ca o mână de
țărână
pe care o arunci
peste omul iubit!" (p. 42-43)

Cartea în discuție se încheie prin câteva "Cuvinte pentru deșertăciunea căutărilor omenesti și pentru aducere aminte de moarte", unde cititorul va afla că iubirea fără de preț stă dincolo de nefericita iubire trupească:

"Toată pofta și dragostea trupească sunt ca un foc de paie; când arde face mare vâlvătaie, dar, de îndată ce s-a stins, nu lasă nici jăratec, nici căldură, ci numai scrum pe care îl spulberă vântul." (p. 50)

Capitolul "Adunare de cuvinte despre dragoste și iertare" adună constatări resemnate, învățăminte:

"Tot ce există, există din dragoste și pentru dragoste. În măsura în care iubim, ne umplem de rost și ne aflăm locul în această lume făcută de Dumnezeu. Prin iubire cunoaștem și vedem pe celălalt în adevărata lui lumină. Numai iubirea este văzătoare. Dacă cineva vrea să știe ce înseamnă să fii văzător cu duhul, trebuie să știe că asta înseamnă să iubești". (p. 59)

"A ierta înseamnă a renunța la tine însuși, la dreptul tău, la dreptatea ta pentru a îndreptăți pe cel ce ți-a greșit, înseamnă să mori tu pentru a lăsa pe altul să trăiască. Cu alte cuvinte, a ierta înseamnă să reîntorci la viață, să dăruiești viață." (p. 60)

"Iubește pentru a fi iubit și iartă pentru a fi iertat." (p. 63)

În capitolul șapte, "Zece sfaturi", autorul încearcă să aducă cititorul la înțelegerea metodelor cum să ajungă la scopul pus în față, cum să nu cadă în disperare:

„Omul aleargă după frumusețe, dar când o află își rănește inima cu ea. Prin dorințele sale omul își înmulțește suferința. Omul râvnește să câștige dragostea altui om ca și el, dar când o află vede că și aceasta este

deșertăciune.”(p. 50)

„Oamenii care caută să fie învingători cu orice preț, în cele din urmă, pierd totul. Prefer să fiu considerat învins uneori pentru a-mi păstra șansa să înving la urmă. Odată un episcop mi-a lăudat pe cineva : „Vă dați seama, omul acesta a avut doar note de zece, nici un nouă! E extraordinar, nu-i așa? I-am răspuns: „Eu nu am încredere în oamenii care au avut numai note de zece”. „De ce?”, m-a întrebat episcopul surprins. „Pentru că ei nu știu să piardă, iar omul care nu știe să piardă te vinde pentru o victorie vremelnică.”(p. 75)

Lecturând cartea, ne dăm seama că e o carte ziditoare, o carte așteptată, cu texte scrise în diferite perioade, o carte despre propriile trăiri și convingeri, cernute de o gândire așezată în spațiul valorilor creștine.

Versurile scrise de Savatie Baștovoii subliniază trăirile sufletești, gândul uman evocat pretutindeni în lupta cu sinele, prin această carte devine un model, ceea ce este paradox afirmațiilor Domniei sale: *Eu nu sunt și nu vreau să fiu un model. Sunt doar un om care-și urmează chemarea inimii. Nu am nici un parcurs biografic. Doar suișuri și coborâșuri. O biografie trebuie să aibă niște etape din care să înțelegi ceva, iar eu nu am așa ceva. Eu uit ceea ce fac și privesc doar înainte. Consider că viața trecută nu merită atenție. Trecutul folosește doar în măsura în care înțelegi ceva din el, ori eu am foarte mult trecut care nu merită nici o atenție și încă mai mult care îmi este o povară. Așa că mă uit înainte, puțin în sus, ca un avion pe pista de decolare. Partea caraghioasă e că fac asta de ceva vreme și tot nu reușesc să decolez.”*

(A.T.; C.C.)

BURAC, ANDREI. *Ghilotina de aur* / Andrei Burac. – Iași : Ed. TIPO MOLDOVA , 2013. – 144 p.

„Talentul poate fi asemănat cu o scoică. Dar fără un fir de nisip în interiorul ei nu se poate naște perla. Nu orice scoică poate produce o perlă. Doar scoicile blestemate pot purta în soma lor un bob de nisip. Nu și cele obișnuite. Marea mulțime (nu și excepțiile) o duc bine-mersi până la adânci batrânețe și se bucură de ceea ce le înconjoară exact că foarte mulți oameni din jurul nostru. Până la urmă, ca și oamenii, și scoicile mor, dar în urma unora rămâne MINUNEA CARE SE NUMEȘTE perla. Dacă n-ar fi firul de nisip (suferințele, nu neapărat și cele trupești) nu s-ar naște nici perla. Adică, creația, la om”.

Andrei Burac

Scoica talentatului maestru Andrei Burac continuă să producă perle literare inedite. După ce în anul 2011 Editura „Biodova” din București a editat cartea „101 Poeme” care face parte din Colecția „Ideal”, în anul 2013, an jubiliar pentru poetul Andrei Burac, Editura „Tipo Moldova”, Iași vine cu un dar semnificativ - culegerea de versuri „*Ghilotina de aur*” și cea de proză scurtă contemporană „Între somn și veghe”.

Larga deschidere și caracterul general-uman al operei poetului, dramaturgului, prozatorului, publicistului și traducătorului Andrei Burac sunt trăsăturile care îl mențin de câteva decenii în actualitatea literară.

S-a născut la Cărnățeni, Tighina, pe 17 august 1938. A absolvit Institutul de Medicină din Chișinău (1964) și Școala Superioară de Literatură din cadrul Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova (1977). A lucrat ca medic-chirurg la Căușeni și Chișinău (1964-1975). Debut în presă - în 1965. Debut editorial cu placheta de versuri „Ispita înfloririi” (1970). Urmează culegerea de versuri „Culegători în amurg” (1976) și volumul de publicistică „Dialoguri” (1977). Andrei Burac este autor al pieselor dramatice și scenariilor de filme: „Primăvara în doi”, „Moartea de după prânz”, „Bufnița”, „Iulia”, „Fântâna Anghelinei”, „Bujumbura”, „Suflete la plimbare”, „Iuda” ș.a. Pieseile lui Andrei Burac au fost montate pe scenele teatrelor din Moldova și din alte țări, la Radioul și Televiziunea Națională. Versurile sale sunt traduse în numeroase limbi din fosta U.R.S.S. și din străinătate. Andrei Burac este membru al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova și din România, membru al Uniunii Teatrale din Moldova, fondator și membru al P.E.N. - clubului din Moldova (filiala Chișinău). În 1993 devine membru al World Academy of Art și Culture (Academia Mondială de Arte și Cultură), apoi și al World Congress of Poets (Asociația Mondială a Poeților) din California, S.U.A. Deține Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru poezie (1998); Premiul UNESCO pentru dramaturgie (2000); Medalia „Mihai Eminescu” (1998); Premiul de excelență al Uniunii Teatrale din Moldova (2000) și Medalia „Ion Luca Caragiale” (2008) - pentru contribuția la dezvoltarea

dramaturgiei literare.

Cartea *Ghilotina de aur* este o culegere de versuri care ni-l prezintă pe Andrei Burac ca pe un poet original, un intelectual, un spirit novator în poezia noastră contemporană. E un talent format prin muncă și căutare. El nu dă sfaturi, nu se tânguie, nu acuză, ci doar scrie - descrie nepărtinitor îndemnându-l pe cititor să mediteze, să compare, să analizeze, iar spre sfârșit poate chiar să tragă și niște concluzii. „Andrei Burac nu face aranjamente nici între cuvinte, nici între oameni. Scrie niște poeme și atât.” (Leo Bordeianu).

„Scriem, deseori neștiind dacă vom fi citați. Dar, totuși, cu o speranță... Mereu suntem în căutarea ineditului, momentelor care îl fac pe autor mai întâi „să trăiască” limitele vieții personajelor sale, adesea ca pe propria viață. Mulți compară intensitatea trăirii acestei rare profesii cu o dragoste sfâșietoare sau cu supunerea propriei voințe voii lui Dumnezeu.” (Andrei Burac)

Poezia lui e una diferită, cu emoții de tristețe și bucurie, satisfacție și dezgust, așteptare și frică trăite în liniște. Poetul are nevoie de un cititor înțelegător căruia, probabil, îi și adresează aceste rânduri: „Îți sunt recunoscător/ pentru unghiul/ de unde se vede mai mult/ decât cele patru puncte cardinale.”

Dorința de a pătrunde marile taine ale existenței umane, pacea și liniștea, lumina și umbrele, armonia culorilor și a sentimentelor, viața și moartea - iată care sunt motivele principale ale creației lui Andrei Burac. „Unele poezii, la început, te iau prin surprindere cu aerul lor glacial, dar când te gândești cât de „înflăcărați” sunt poezii de la noi astăzi, intri cu plăcere în beciul răcoros al lui Andrei Burac”. (Petru Cărare)

Îi place singurătatea. A căutat-o

și o caută mereu ca să poată crea și medita în liniște. Consideră că doar fiind “foarte singur” poate ajunge “acolo unde în mare taină încolțeste/ pierzania lumii”. Îl caracterizează modestia, nu și-a dorit gloria și onorurile. Pentru a evita laudele și nesinceritatea, se acoperă cu tăcere.

Nu se pronunță împotriva trecerii ireversibile a timpului și în poezia „*Ghilotina de aur*” cu îndrăzneală este în așteptarea finalului:

”*Pe terasa cu viță-de-vie
Ca într-o navă
Ce înaintează spre tainele
Unui larg.
În lemnul catargului
Cu precise lovituri
pulsează timpul.
„O ghilotină de aur
toacă secundele una după alta.
Cu ele și cascada din noi-
cei ce am fost.
Frunza și vântul
Stau față în față
În așteptarea deznodământului.”*
(p.29)

Viața și moartea – o temă veșnică, o întrebare de nedelegat, o taină care îi frământă pe mulți. Viața e un șirag de zile cu acest nume și

aceste zile se cer trăite fiecare cu adevărat, simțindu-te tu însuși. A te lepăda de sine înseamnă a muri chiar dacă mai ești în viață. Primul pas în viață omul îl face spre moarte. „...știam că orice om, de când e lumea lume, oriunde s-ar afla și orice îndeletnicire ar vrea, trăiește un spectacol al vieții și al morții pe pământ.” – spune poetul. Aceeași idee o dezvăluie în poezia „*Aici și astăzi*.”:

”*Tăcere în două cu un gust
de răscolitoare lumină.
Și nimic mai important
decât văzul nostru
pe dungile Apusului.
Aici și astăzi
să nu mai măcinăm tristeți
dar nici aromitoare bucurii.
Să ne dăm întâlniri
în Marele Acolo
în anticamera-poiană
a unui sfârșit de veghe
și început de somn.* (p.48)

Nu e deloc ușor să citești poeziile lui Andrei Burac, deoarece nu sunt pe înțelesul tuturor și sunt lipsite de transparență. Cititorul e îndemnat să se rețină, să mediteze conștient, cu o minte clară... Viața e

un miracol, un mister care poate fi dezlegat numai de cel care se smulge din goana cotidiană și privește calm realitatea, găsind clipe pentru meditație. Împreună cu autorul ne refugiem în minunea viselor, părsim realitatea crudă precum o face Andrei Burac în poemul „*Mi-am spus*”:

”*C-am pierdut ceva în vis.
Că gândurile-mi sunt înjumătățite.
Că întregul ce avea să se întâmple
Nu e nici aici, nici altundeva.
Că realitatea adesea este opacă.
Că uneori pare a fi chiar nedorită.
Că nimic nu se poate întrerupe
În urcușul spre o lună plină.
Că întregul este un joc
Pentru acei ce au harul tristeții
Ca un rezultat al unei combinații
dintre oroare și frumusețe.
Iar eu, mi-ai spus tu
Scăpând în arenă
Stau mereu cu ochii țintă
Spre calea reîntoarcerii în, în vise.*
(p.121)

Ne refugiem pentru câteva clipe în vis, ca apoi să revenim la realitate și cu o mare cutezanță să conștientizăm, că cine trăiește multe zile acela cunoaște multe rele.

BURAC, ANDREI. *Între somn și veghe* / Andrei Burac – Iași : Ed. TIPO MOLDOVA 2013. – 359 p.

Și în proză, și în poezie, și în dramaturgie "...stenic, Burac rostește cu simplitate adevăruri existențiale de maximă gravitate", (Gheorghe Tomozei.)

Culegerea "Între somn și veghe" editată la aceași editură conține 16 nuvele ale autorului Andrei Burac.

Prima nuvelă a culegerii poartă același titlu "Între somn și veghe". Subiectul povestirii pare a fi simplu, dar și captivant, cititorul aflându-se mereu în suspans în așteptarea dezlegării misterului. Întâmplările trăite de protagonist pot derula doar într-o stare specială între somn și veghe.

"Nu mi-am dat bine seama nici atunci și nu pricep nici acum, când scriu aceste rânduri, cât am stat lungit pe canapeaua din salonaș, plutind pe niște ape călduțe și dulci, între somn și veghe, până în momentul în care am început să simt ceva asemănător cu mirosul unui fum de tutun fin, aromat, și să aud un zgomot confuz, o rumoare abia perceptibilă. Un soi de bolboroseală guturală, care m-a readus la realitate." (p. 8)

Misterul viselor și al cotidianului conferă nuvelei un aer tainic și incitant, iluzia unei alte realități.

Ca nimeni altul, Andrei Burac a reușit să prezinte în proza sa atmosfera de coșmar trăită de tinerii primelor decenii de după război (deoarece cea mai mare parte a personajelor lui sunt tineri). Pe unii greutățile i-au frânt, i-au îngenunchiat, alții dimpotrivă au devenit și mai tari, mai puternici. Autorul e și el de părerea că omul trebuie să-și trăiască viața înalt și cu demnitate.

Nuvela "Era o noapte cu lună plină" povestește într-o cheie realistă despre cum călătoreau basarabienii prin Moldova anilor postbelici, fiind supuși pericolului de a fi traumați.

"Prin anii cincizeci, între satele din preajma Căușenilor și Tighinei, se circula cu trenul de pasageri sau, cum îi mai spun pe la noi, cu personalul. Însă țărănul de pe atunci câștiga cu mare greutate un ban și anevoie se despărțea de el, cu atât mai mult pentru a-l risipi pe un bilet scump la un transport atât de luxos. Îmi amintesc bine că în satele noastre, la acea vreme câștigul unui colhoznic era cam la o copeică la ziua-muncă. Cât o mai fi însemnând în banii de astăzi nici nu-mi închipui. Și totuși necazurile omului sunt felurite, așa că, plouă sau ninge, viața merge înainte. Cei mai timizi – bătrînii, femeile, uneori și copiii lor – contra unei plăți reduse se îmbrânceau ba într-un camion de ocazie, ba într-o cursă rablagită, pe care trebuiau să le aștepte ore în șir la vreo cotitură de drum. Iar cei mai tineri și mai curajoși se încumetau să călătorească pe gratis cu marfarele, riscând să plătească, nu rareori, un preț foarte mare: accidentări grave, neșansa de a fi arestați de către miliția feroviară și acuzați de cine știe ce intenții diversioniste. Iar în final să se aleagă cu o sentință fără drept de apel, conform spiritului epocii." (p.19-20)

Mulți reprezentanți ai acelei generații de atunci își amintesc cu nostalgie cum călătoreau pe timpuri „pe gratis cu marfarele”, riscându-și sănătatea sau chiar și viața.

Personajele din povestirile „Scri-soare de adio”, „M-ai strigat?”, „Ploaia neagră”, „Dealul cu aripi” se străduie să păstreze niște valori spirituale importante pe care realitatea crudă vrea să le schimbe, să le potrivească noilor standarde și modele.

Eroul principal din nuvela "Luci, soare, luci..." e de părerea că: "... cea mai grea problemă pentru om e să iubească alt om, să încerce să-l ajute, dar să nu râvnească nimic în

schimb de la el", să trăiască așa ca să nu-l pară rău că nu a fost îndeajuns corect și atent cu cei dragi. Înainte de a pleca în lumea celor drepti mama lui i se mărturisește: „Mă doare viața...", astfel trezindu-i remușcări și regrete târzii.

"Se duc ai noștri – vin ai noștri" este schița ce vorbește despre vremelnicia omului pe pământ și a tot ce face el pe parcursul vieții. Temporară este și puterea, căci și ea e o creatură umană și atunci n-ar trebui să uităm, că: "Numai cine nu vrea nu vede că sfârșitul este atât de strâns legat cu începutul, încât neantul nu este numai cel ce ia, dar și cel ce dă și că însăși Moartea este cel mai mare rezervor al vieții." (Artur Schopenhauer)

Poetului îi place singurătatea, pe care o întâlnim ca motiv atât în poezie, cât și în proză. În nuvela "Necunoscuta din largul lumii" protagonistul principal meditează așa: "...sunt singur și fără obligații. Și slavă Domnului că nimeni nu mi se plânge de cine știe ce suferință, care mai apoi devine parțial și suferința mea". Dar tot în aceeași nuvelă autorul se contrazice spunând: "Într-adevăr, omul când își împărtășește durerile cuiva, ele devin mai suportabile". Fiind mereu supus muncii, o muncă silnică, o muncă permanentă de căutare și meditație asupra problemelor umane, de creație și sacrificii Andrei Burac se autocaracterizează prin personajul principal al nuvelei: "Niciodată n-am cunoscut ce-i plictiseala. Dincolo de multe preocupări pe care le poate avea un om, îmi place să meditez, îmi place să-mi imaginez lucruri năstrușnice, absolut nemiintâlnite în viața noastră de toate zilele."

Dar singurătatea nu poate fi absolută, urmând ca personajul să se descopere pe sine în sufletul unei fete necunoscute. "Ne-am afundat în neobișnuita plăcere a confesiunii.

Am vorbit despre tot, ca atunci când știi că ceea ce spui va avea cele mai profunde vibrații în sufletul altuia, care cu trup și suflet, este continuarea ființei tale în univers.”

Amintirile îl poartă pe protagonistul nuvelei în anii tinereții, când părinții se străduiau să le dea copiilor o educație bună:

„Acum cunosc de prin cărți mai multe feluri de educație a copiilor – științifice și mai puțin științifice, mai vechi și mai noi, orientale și occidentale. Dar părinții noștri nu citiseră cărți. Ei cunoșteau doar marea înțelepciune a strămoșilor, transmisă din tată în fiu: ceea ce ție nu-ți place, altuia nu face! Poate anume datorită acestui mare ade-

văr pe care s-au străduit să-l altoiască în sufletele noastre părinții au și îmbătrânit în tihnă și cu obrazul nepătat, punându-și, la rând, unul după altul, copiii la cale”.

E remarcabil faptul că Andrei Burac a atins această problemă actuală a societății contemporane – educația generației în creștere. Căci liniștea părinților se sprijină pe neliniștea copiilor, de aceea sfaturile celor maturi se transformă în armele celor tineri, pe când greșelile tinerilor – în lacrimile părinților. Și mai spune autorul într-un interviu acordat ziarului „Timpul”: „Un tânăr trebuie să-i caute în drumurile sale pe oamenii care posedă energia comunicativă. Ei trebuie

să-și trăiască viața înalt și cu demnitate. Să evite persoanele posedate de demonii distrugerii a celor create de generații și generații anterioare. Să-și stăpânească hoardele sălbatice ale dorințelor mai puțin sănătoase. Doar așa pot deveni ei oameni de gust și de idei. În niciun caz să nu refuze în sufletul lor dorința de a avea și rădăcini, de a le păstra.”

Volumul „Între somn și veghe” accentuează că Andrei Burac este un om al cetății, un creator veridic, un intelectual și un maestru în arta de a aranja cuvintele și a exprima prin ele adevăruri. Căci nimeni nu ajunge la gloria binemeritată, dacă nu luptă în permanență pentru biruința Binelui și Adevărului.

LEO BUTNARU – PE CREASTA VALURILOR

Leo Butnaru – un autor care își trăiește ideile cu pasiunea și devotamentul unui adevărat creator.

Vasile GARNET

Pentru Leo Butnaru, poet, prozator, traducător și eseist prolific, autor de interviuri cu personalități ale culturii românești și de peste hotare, anul 2013 a fost un an bogat în realizări literare. După cum a menționat însăși autorul, anul 2013 a fost „douăsprezece luni cu vectori în...triplă orientare. Pentru

că este vorba de cărțile mele la prima ediție, apoi de volumele-retro, adică antologii care au inserat texte din edițiile publicate pe parcursul a câtorva decenii și, în fine, cărțile traduse. Primul vector indică spre „Lista basarabeană. Copil la ruși” și „Dincolo de suprafață” (aceasta, o carte de eseuri și corespondență), antologiile (la prima ediție) „Interviuri din secolele XX-XXI”, „Traduceri din secolele XX-XXI”, editate, respectiv, la București, Chișinău și Iași. Apoi vin două cărți cu caracter... intermediar, care se referă în egală măsură la trecutul și la prezentul creației. Este vorba de volumele de poeme „Noyau” și „Строго необходимое = Ин зарури ииугърият” („Strictul necesar”), apărute, primul, la editura „Poètes à vos plumes”, Paris și la

Kazan – Tatarstan, al doilea, acesta în ediție bilingvă ruso-tătară.

”Am publicat și două antologii cu textele anilor trecuți: „Proze din secolul XX-XXI” și „Eseuri din secolele XX-XXI”. Dar și cărțile de poeme ale doi autori ruși: cea a celebrei Marina Țvetaeva, „Cortina sfâșiată” (București), și „Soarele cartofilor” (Iași), semnată de un autor contemporan, Aleksandr Veprev.”

Din cuvintele relatate de Leo Butnaru, conchidem că anul 2013 a focalizat în destinul dumnealui ca scriitor ideile, metaforele, timpurile, meridianele și orizonturile transfrontaliere.

Dar să ne oprim doar la unele lucrări din activitatea literară prodigioasă a scriitorului Leo Butnaru:

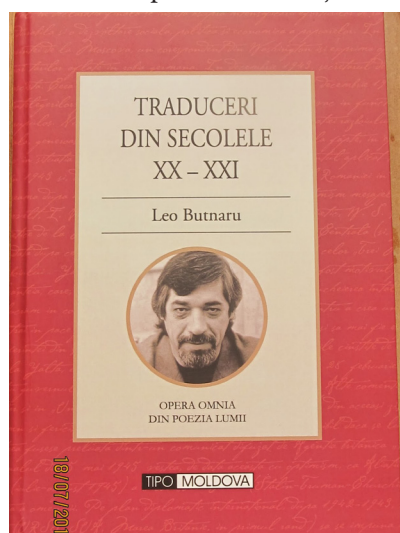
BUTNARU, LEO. **Eseuri din secolele XX-XXI** / Leo Butnaru. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 456 p. – (Col. „Opera Omnia. Publicistică și eseu contemporan”).

„Leo Butnaru se încadrează în tipologia scriitorului cu imaginație rememorativă, clipa pierdută, clipa regăsită scurgându-se la modul epic, autorul operand o selecție la nivel axiologic”.

Petru Scutelnicu

Leo Butnaru se numără printre autorii ce au izbândit atât în țara de peste Prut cât și în patria mamă, fiind printre cei acceptați, cultivați și răsplătiți pentru activitatea lor dinamică, insistentă și înglobată atitudinii optzeciste. Este un european în toată puterea cuvântului, luând cu asalt meridiane tot mai neașteptate, un artist căutând continuu să lupte cu sine, cu alții, cu relele de tot felul, așa cum mărturișea într-un recent interviu publicat în revista „Lucașul”.

Poet remarcabil, prozator și, nu în ultimul rând, convorbitor antrenant, mișcându-se dezinvolt în lumea literară, de astă dată (este un) eseist cultivat, preocupat de coordonate și esențe spirituale, s-a impus prin impresionantul volum *Eseuri din secolele XX-XXI*, apărut la Editura Tipo Moldova, Iași.

Acest volum de eseuri oferă imaginea unei creații bogate și variate, scrise cu nerv și luciditate, fără complexe provinciale, sincronă cu limba din patria-mamă, perfect racordată la estetica veacului con-

temporan... Un postmodern temperat mizând cu prioritate pe idee, pe simbol și semnificație, pe actul intelectual de calitate.

Volumul de eseuri nominalizat însumează ”cosmogonia literară”, cum numea Rolan Barthes, realizate pe parcursul a trei decenii, recompunând lumea într-o eleganță stilistică. Eseurile avându-și originea în absurdul cotidian, în care autorul este personaj și povestitor, dezvăluie un poet de un lirism aparte, ironia acidă navigând între limbajul uzual și cel livresc. Eseurile se nasc dintr-un monolog interior secundat de o sinceritate a rostirii, exteriorul se încorporează în lumea autorului.

Începând, de cele mai multe ori, să sugereze ceea ce se află dincolo de faptul în sine, autorul ne îndeamnă să descifrăm nu atât drama neînțelegerii unor sensuri ale existenței, cât mimetismul celor ce transformă sensurile în convenții.

Volumul ”Eseuri din secolele XX-XXI” este structurat în două capitole: Șlefuitorul de lentile (capitolul I) și *A opta zi* (capitolul II).

În speranța stimulării interesului pentru volumul sus-numit, vă oferim unele secvențe:

„Pornind de la conceptul de creație ce nu e decât o nemăintâlnită întâmplare a sinelui actorial, aceste bibliotexte se referă, într-un mod specific, la concepțiile fundamentale din epistemologia, ontologia și teoria cunoașterii, filozofia valorilor, istoria culturii (preponderent, a literaturii); la problemele de metodă și antropologie artistică, dar, unde a fost cazul, și la...mitologia tuturor acestora. Ceea ce ar re-

prezenta un fantastic laborator „al conștiinței (într-un dimpreună-a-fi universal, L.B.) care produce adevăruri despre noi înșine” (Evelyne Accad), iar pentru un autor luat aparte, cum e și cazul subsemnatului, se include chiar în profesiunea de credință care conștientizează, elucidează și consolidează întemeierea și cursul vieții sale. Iar fidelitatea față de fundamentala profesie de credință este mărturisită, implicit, și de geno-natură – îndrăznesc să contaminez simbiotic doi termeni distincți – ce ar defini formal-tipologic prezentul volum de eseuri: în mare parte, el cade sub incidența poeziei în accepția acestei noțiuni extinse asupra tuturor genurilor de artă, exact-general (!) în sensul pe care-l pune Valéry în termenul de poezie, ca proces „are se încheie printr-o operă – acțiunea care face”. Sau în spiritul în care, în prefața la Opera deschisă, Eco definește poezia drept ”un program operativ pe care artistul și-l propune de fiecare dată, proiectul de operă care trebuie să se realizeze așa cum îl înțelege artistul, în mod explicit sau implicit (...) E limpede deci că, în accepția noastră, noțiunea de ”poetică” ca proiect de formare sau structurare a operei acoperă și primul sens amintit: cercetarea asupra proiectului inițial se perfecționează printr-o analiză a structurilor finale ale obiectului artistic, văzute ca document al unei intenții operative, ca urme ale unei intenții.”

(Pasiența purtătorului de oglinzi, p. 9)

„Totdeauna, metafizica noțiunea alchimie mi s-a părut una din cele mai poetice din câte există în limbile și...năzuințele lumii, astfel că

tocmai grație suflului ei...orfic sau chiar aurei metaforice care dăinuie misterios peste textele despre Marea Faptă am și purces la oareșicare studii (ale altora) și imaginații, fantezii (personale) pe care le-am tot combinat, (re)activat, sublimat în esul ce urmează. Aceasta (și) în baza statorniciei convingerii că literatură, ca artă, înseamnă (îmi...înseamnă!) revelație și imprevizibilitate ideatică, de subiect(e), ea însăși fiind o formă (o infinitudine de forme!) (și) de cunoaștere, și de izvodire a unor noi imbolduri ego-epistemologice în multilateralitatea existenței și filozofiei date omului. Literatura m-a orientat și însoțit în sfere entropice foarte „diferite” de ea, cu problematica-i și arta care îi sunt specifice. Chiar și filozofia, muzica, artele plastice, religia, sculptura, știința, istoria, ocultismul, intelectul artificial; chiar și împătımirea de computer, internet etc. (deci, și interesul „doar teoretic” pentru alchimie) le-am abordat și grație beletristicii, cu „metodele”, tactica și strategia, cu plasticitatea stilului și metaforei ei. La rândul lor, spațiile informațional-existențiale spre care m-a îndemnat literatura (ca modus vivendi spiritual, socio-comportamental, așa zice) mi-au sugerat diverse stări și găselnițe eseistice, teme, subiecte, metafore. Multe lecturi din domeniul „străine” s-au dovedit a fi foarte de-ale mele, acționând ca un mise-en-intrigue față de o posibilă temă pe care așa fi tentat s-o abordez, spre a o regiza într-un text propriu ce poate fi chiar o singură metaforă, din cel mult...două cuvinte (iar în linia surprizelor pe care le poate oferi verbocreația – chiar și dintr-un singur cuvânt)”.

(Alchimia: iluzie și poezie, p.340)

„Când sunt întrebat care lecturi le consider esențiale pentru orientarea și formarea mea, ca student și debutant în ale literaturii, dintru început mă gândesc (și) la Opera deschisă (1969), a lui Umberto Eco din care, peste ani, am cercetat cu oarecare curiozitate, mai întâi, unele pasaje pe care le-am subliniat la întâia(m)i

lectură. Eram, bineînțeles, mai mult ambiție decât pregătire pe potriva acelu / acestui text. Însă cred că și atunci am înțeles anumite lucruri, Opera îndrumându-mă spre alte căutări de autodidact (și chiar instruirea într-un anumit mod autodidactul ce eram) care ar fi încercat să facă imposibilul – adică, să facă abstracție de cursurile monotone, ideologizate de la Universitate din Chișinău.

(...) Mai presupun că această carte a fost una din primele care m-au făcut a-mi da seama cât de cât conștient și încurajator de necesitatea continuării lecturilor „sugestive”; a-mi da seama de jocul de stimulente ale imaginației, poate chiar ale propriei creații pe care ți le provoacă lectura operei altora. Erau ca și cum cele dintâi inițieri ale mele de cititor „profesionist” ce ținea cu seriozitate să-l ajute și pe scriitorul ce tindeam să devin; autorul aflat la stadiul „senzorial” al modernismului ca altfel de estetică, ideeție și articulare artistică, în general, decât ceea ce „știam”, ce mi se „preda” (ca... prădare de perspective), decât ceea ce domina întru sterilitate în scrisul celor mai mulți autori prutonistreni, la cursurile universitare dați drept modele. Sunt ca și sigur că asupra versurilor pe care le scriam sau doream să le scriu nu putea să nu influențeze implicit atare idei pe care le subliniam: „momente teoretice legate, fără îndoială, de aceasta (avangarda, n.m.) prin aceleași raporturi de omologie care dictează afinitatea experimentalismului actual cu reprezentările moderne despre univers și materie”.

(Un ecou din Eco, p. 405)

„Cel mai zădarnic vis al omului este că inconștientul său (și al omului și al...visului) să se deschidă ca un infinit câmp de posibilități al(e)...conștientului său, mai restrâns abordat, – doar al unui oarecare grad (procentaj, cotă parte) de conștientizare. Oricare stare – surprinsă instantaneu (sau doar închipuindu-ne că o surprindem) a subliminalului pare una casuală, lipsită

de orice ordine ce poate fi descrisă. A c o l o nu există inițieri explicite sau „planificate”, a c o l o e purul domeniu al intuiției mereu amfiobiologică. Acest infinit de probabilitate ațâțător de curiozitate față de sine însuși și niciodată sie dezvăluindu-se este s-ar zice câmpul supozițiilor operative/ operante și interpretative ad libitum, dar (prea puține sinonime are acest „dar” ce va apărea cam des în continuare...), poate, nu la alegere, cât după hazard. (Să se creadă că tocmai în conformitate cu un cod sacru, imuabil, i s-a spus: DUMNEZEU? Sau și acest Nume peste toate numele, agnomenul agnomenelor nu a fost, la timpul apariției sale, decât unul insufolat, inspirat de o întâmplare oarecare, încât, în alte variante – dintr-o infinitudine! – ale hazardului universal putând fi și el Altul...Altul...Altul?) Astfel că, în rezultat (de etapă...), ne putem alege – nu avem nici un chip de a nu o recunoaște, ca pe o înfrângere – cu rezultate...ineficace, să zicem, incerte. E drept însă, totdeauna captivante”.

(Elegiacul Bolero al subconștientului, p.369)

„...Iar noi, întru susținerea poezilor care nu abdică, întru susținerea perpetuării poeziei, de ce nu am cădea de acord că supozițiile despre sfârșitul lumii nu ar fi decât o eroare, un deliciu glisant între buzele noastre? Iar poezia – asemenea respirației de porumbiță...

Astfel că din toate astea ar reieși că sfârșitul lumii e cu totul altceva în raport cu sfârșitul poeziei. Pentru că, pur și simplu, sfârșitul poeziei nu există. Pur și simplu, ceea ce numim noi Magnum Misterium cosmic e însăși poezia în stare pură, în stare magmatică din care și-au luat, își iau și își vor lua metafora lor și poezii – Pământului, Cerului, Luminii; poezii de pe alte planete, din alte lumi. În bucuria și în disperarea lor de a trăi și de a crea. Și de crede în Poezia ca în Marele Mister al conștiinței umane, Marele Mister al Vieții”.

(Poetul – cel mai bun „specialist” în sfârșitul lumii, p.453)

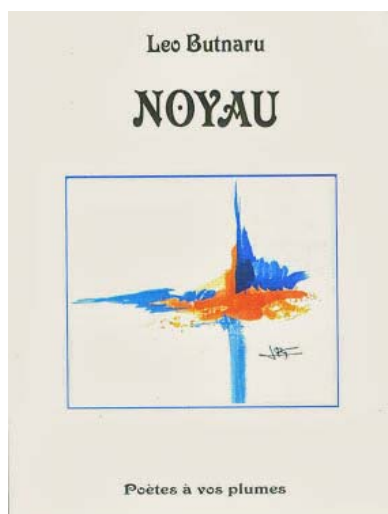
(A.T.)

BUTNARU, LEO. *Noyau* / Leo Butnaru ; illustration de couverture : Linda Bastide. – Paris : Poètes à vos plumes, 2013. – 82 p.

Cartea de poeme „Noyau” („Miez”) a apărut pe malurile Seinei, la editura „Poètes à vos plumes”, grație poetilor și traducătorilor Linda Bastide, Elisabeta Bogătan și George Astaloș.

Volumul de poezii începe cu prefața semnată de către Linda Bastide care invită cititorul să se adâncească în mistica și misterul poeziei marelui poet filozof – Leo Butnaru.

Cunoscutul poet își alcătuieste, făcând o selecție severă, antologia „Noyau”, bazându-se pe poemele editate de-a lungul anilor. „...Poezia lui Leo Butnaru împlinește imaginea unui poet care și-a înțeles destinul, mai curând drumul pe care și l-a ales ca pe o împăcare cu sine”, a menționat Gellu Dorian într-un articol din „Convorbiri literare”.

Poet eminent modern și scriitor dominat de tentația totalității, Domnia Sa e supus ispitei de a cultiva toate genurile literare, dar accentul principal Leo Butnaru îl pune totuși asupra poeziei. Leo Butnaru scrie altfel, decât generația sa. În versurile poetului descoperim trimiteri livrești, parabole, o anume rostire a verbului românesc – cea a trăirii, a sesizării, interiorizării. Obligatoriu formată din lite-

re, silabe, sintagme, chiar propoziții, poezia lui este logica jocului de cuvinte.

Prin poezia sa poetul cercetează și cugetă filozofic. Un exemplu elocvent este poemul „Cuvinte și anotimpuri”, unde împreună cu autorul sesizăm trecerea timpului când anotimpurile se succed unul pe altul și odată cu ele „vorbele” ce le însoțesc.

Textele autorului înglobează unele clipe din viața reală. Tensiunea exprimării este mai acută decât cea a trăirii.

„Les mots changent en même temps que les saisons.

La parole de la vigne s'appelle d'abord raisin, grappe, ensuite moût ou vin, et le mot feuille change de valeur en automne en or commun.

Les syllabes de la chute de neige sont employées

seulement en hiver et très rarement au printemps quand la croissance du fruit jette les pétales du nid de la fleur.

La parole de l'été – le mot herbe – en hiver s'appelle herbier.

Les paroles de l'été – rossignol, alouette –

ne remplissent pas notre ouïe pendant la saison crépie de neige

et s'il arrive quant même être évoquées

ells ont autour d'elles prédétermine le mot cage –

des esclaves accompagnant leur maître aux distractions chantantes.

Les mots paraissent en même temps que les saisons.

Quand ils ne sont pas employés – ils se reposent comme l'homme”.

1973

(*Mots et saisons*, p. 9-10)

Mereu provocator, mereu îmbietor, mereu instigator de nobile sentimente Leo Butnaru reușește să țină cititorul în priză, la cea mai înaltă tensiune a sentimentelor pure, proaspete și ademenitoare. Poezia lui se deosebește prin ritmurile proprii, prin expresia sa, prin cultura elevată cu care își modelează gândurile, prin metaforă, „*poetul își trăiește timpul „în cunoștință de cauză”*” (Gheorghe VODĂ)

”D'habitude

la composition est la suivante – quelque colline

non-stratégique et le plu loin possible de la Russie

quelques poutres un peu de métal (clous)

lattes

charnières

une bûche fleurie avec échandole tournante

Don Quijote et

plus tout – le vent

le vent

le vent

comme

élément primordial de la sculpture

de la futilité

et

de la littérature universelle...”

4.VIII.1995

(*Et le vent...*, p. 16)

Poezia Domniei Sale este stăpânită de momente de paradox și parabolic, fiind marcată de meditații asupra condiției omului și a existenței umane. Poetul e preocupat de divinitate, cugetând despre „naștere a păcătosului” om pe pământ și despre speranța ce ne-o mai dă Dumnezeu spre iertarea păcatelor. :

”Quel carnaval

non-charnel

mais

déchirant - la transformation d'un ange dans un

homme

la dé-naissance de l'ange de la divinité dans une naissance du pécheur ensuite le plus désespéré sens qui est passé quelquefois par un coeur humain et qui toujours passe par le coeur de l'ange tombé – l'espérance dans une purification de péchés et peut-être dans la réabsorption dans Dieu..”

1997

(*Et peut-être ...*, p. 26)

Leo Butnaru studiază timpul, istoria, originea Universului, cunoașterii, Post-Apocalipsei, creației, literaturii române, a morții și a spiritului... - acestea fiind unele din temele creației sale. Poetul folosește un limbaj deosebit, liber și ironic, versul poeziilor sale deborând energie dornică de a schimba viața, de a o studia prin asociere/disociere. “Lumea e un teatru” spune poetul în poezia *Theatrum mundi*:

I

les filandres de l'automne –
les vaines illusions
des poupées amoureuses
embrassées
don't les ficelles se sont
emmêlées...

II

C'est ça –
le monde est un theatre -
toi petit
pétiole
et chacun a son texte
son proper rôle –
et ce texte pour un petit rôle
bizarre
est le tien

c'est pour toi que nous l'écrivons
toi petit pétiole
ayant beaucoup souffert.

III

dans l'agitation générale du
monde
le rôle le plus difficile est
celui de ne juier
aucun rôle.

23.VIII / 18.VIII.2005 (p. 57-58)

Versurile lui Leo Butnaru creează iluzia de „descifrare a tainelor”

unor stări organice noi, care există paralel cu obișnuitul, dar într-o zonă aparte, de supliment metaforic. Un fel de „a opta o zi din săptămână” sau „vârstă paralelă”, cum o definește poetul:

„Dans ma vie non parallèle avec les vies parallèles de Plutarque dans ma vie intersectée jusqu'au lacèrement avec d'autres vies non parallèles puor l'instant j'ai pu tirer la conclusion que toi triste nonchalance tu ne rends personne à personne...”

7.IX.1996

(*Vies non parallèles*, p. 20)

„Seigneur Dieu Le Tout Créateur si par hazard tu aimes d'une façon quelconque quelque poème de n'importe quell home terrestre (ou souterrain...) on Te supplie – prends ses vers aussi comme un infime indigne humble mais trop sincère droit d'auteur dans le compte de l'éternellement inestimable

Création du Monde”.

(*Droit d'auteur*, p. 27)

Misterele nestrivite în subsolurile titlului fiecărui text sunt aceleași – Timpul, Iluzia,

Iubirea, Viața, Moartea, Tinerețea, Înțelepciunea. Dar așezate în plămada poeziei lui Leo Butnaru devin și mai incompreensibile și mai tentante...

„Fără a fi un nostalgic declarat, fără a afișa un lirism de tip romantic, poetul reușește să atingă cele mai sensibile corzi ale simțirii noastre, iar maniera e când discretă, când voit imparțială, când implicată. Cert este faptul că atinge de fiecare dată note diferite pe portativul aceleiași scelerate epoci...” (Carletta Elena BREBU)

„Combien de fois il a essayé de commencer quelque poème de quelque part de la périphérie

toujour, involontairement, il l'a commencé depuis le noyau de l'infini, dont on dit qu'il est partout le centre et les confins nulle part.

Il a essayé de changer la philosophie théorique ou lyrique en théorie pratique, de substituer ce qu'il fallait connaître par ce qu'il fallait faire, mais le résultat a été le même: en tout et partout il n'y avait pas de limites. Il n'y avais

ni même la limite du désert où le vent générateur de sable met les pissenlits devant

ses pelotons d'exécution. Ainsi sur la base de la loi non écrite que toujours

le poème commence dans le noyau de l'infini

(ou de l'épicentre...de la limite et parfois même de l'extrême)

l'auteur ne mettra sa signature ni au début ni à la fin du poème, mais

il le signe directement ici, dans le noyau de ses mots

-leo butnaru-

pour continuer le texte compris comme

un noble tombeau de l'homme qui se demande ce

qu'il est encore dans la vie

l'homme couvert par la doublure des mots, dans

leur cocon indécemment indécis lorsqu'il s'agit

de se protéger contre qui sait quel danger

et généralement difficile comme

la poésie-même dans laquelle il essaye toujours de cacher sa

peur du monde”.

2.IX.2000

(*Noyau*, p.32-33)

În creația sa se inspiră din tot ceea ce-l înconjoară – de la situații banale până la întâmplări din istoria medievală, din lectură și din călătorii atât reale cât și imaginare.

De acea poezia lui Leo Butnaru nu poate fi determinată ca modernistă, postmodernistă sau tradițională – ea este deosebită și universa-

lă, proprie doar Domniei Sale.
„En pleine nuit lorsqu'on s'installe
sous nos refuges ombragés
on voit se dissoudre l'éphémère
signe d'un jour qui s'évanouit.
La routine assassin le sentiment
tragique
que le Saint Jésus ferme les portes
laissant ouvert le sentier vers la
Porte Suprême.
Lorsqu'on a faim

*on pense aux alvéolus de l'esprit
du mythe
dont
on se nourrit avec les frelons de la
tristesse.
Tranquilles
on se signe devant
les chefs-d'œuvre
icônes accueillantes.
Des taches de bleu font la rocade
impressionniste sur la ville / aux*

*apparences de ruche
endormie pour quelques heures.
Et moi je pense ou je rêve
de la bonté des paroles qui abor-
dent
l'infini même
l'absolu – ou quelque chose qui
toujours
vaut plus que soi-même”.*
(**Encore plus**, p. 70-71)
(A.T.; T.C.)

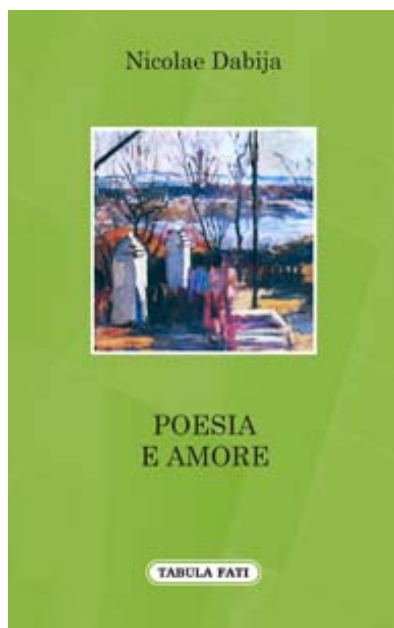
DABIJA, NICOLAE. *Poesia e amore* / Nicolae Dabija. – Chieti (Italia) : Editura “Tabula fati”, 2013. – 97 p.

„Nicolae Dabija este poetul cu cea mai mare popularitate în Basarabia și unul dintre cei mai citați publiciști din Europa. Opera acestui poet circulă în peste 20 de limbi. Revista „Literatura și Arta” a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, al cărei arhitect este din anul 1986, i-a adus poetului Dabija o binemerită reputație...Născut într-o cetate asediată, cum este Basarabia, acest poet cu nume de voievod pare să fi fost predestinat de a intui și exprima în poezie și publicistică într-un fel nemaipomenit în cultura românească de după Eminescu - starea de spirit și aspirațiile românilor pe care îl reprezintă în scrisul său, într-un stil sofiani, încărcat de revelații, specific culturii ortodoxe...”

(George Bajenaru, SUA, în „Cuvântul românesc”, Hamilton, Canada, noiembrie, 1998.)

În anul 2013, când Domnia Sa, Apostolul culturii și vieții noas-

rile Domniei Sale, Nicolae Dabija, traduse în italiană nu și-au pierdut deloc farmecul, din contra, acestea parcă au căpătat o viață nouă, un suflu care te inspiră doar la creație, doar la renaștere și iubire sinceră.

atraversa e denota l'umanità tutta e ne digitano la severità e la verità della storia che essa ha tessuto.

Il Poeta, nel suo profanare i meandri dello spirito, s'insinua nei ripostigli più obsoleti con la sua mente, con la sua sorprendente sensibilità, con la sua percezione sensoriale, con l'essere integrale. Egli coglie il senso della realtà, che evoca nel verso, esaltandone la sua consistenza materiale e formale, fino a penetrarne la concretezza peculiare del suo esistere, il valore di cui gli stessi versi sono portatori, ed a definirne la seduzione esistenziale che emanano.

Cartea conține și câteva date biografice despre autor:

„Nicolae Dabija è nato nel 1948 a Codreni, distretto Cainari, e vive a Chisinau. Ha conseguito le lauree in giornalismo e in filologia. Nel 1968 debutta con un ciclo di poesie nel giornale „Tinerimea Moldovei”. Ha lavorato come redattore TV, alla rivista „Nistru”, è stato direttore responsabile alla rivista „Columna”. Dal 1986 è direttore responsabile del settimanale „Literatura si Arta”. Fa parte della generazione dei poeti degli Anni Settanta della Repubblica Moldova, denominata „Generazione del Terzo Occhio”, come il titolo del primo suo libro „Il terzo occhio.””

Nicolae Dabija este un virtuoz al unui grai de tonalitate moldavă, este o voce, o prezență, o personalitate reprezentativă nu numai a literaturii basarabene, ci pentru întreaga cultură română și se poate impune și pe plan european. Domnia Sa, Nicolae Dabija, merită o cunoaștere internațională mai vastă ceea ce se realizează odată cu editarea cărților în limbi străine, aprecierea valorii creației poetului fiind pe calea de a fi universală.

Un luptător pentru dreptate și adevăr, Nicolae Dabija, însumează în epocă una din dimensiunile spi-

Culegerea începe cu o apreciere înaltă a creației marelui poet basarabean Nicolae Dabija prezentată de către Francesco Baldassi.

„Poesia alta, quella che è andata ad ordinarsi nelle pagine di Poesia e Amore del poeta Nicolae Dabija, e tradotte in italiano da Varvara-Valentina Corcodel.

Poesia sospesa in una sorta di nobiltà luminosa, che cavalca l'immaginario dei cittadini di Moldova, e ne scalpella nomenclature dello spirito, anche attraverso reviviscenze celebranti il canto poetico che affonda nel mito e nel dramma storico definito dalla sorte di questo Popolo.

Va da se, quindi, che i temi espressi, nell'interpretazione e lettura dei Moldavi, si dilatano sino ad assumerne il canto e la sofferenza che

tre publice, a renașterii naționale basarabene – Nicolae Dabija, a împlinit frumoasa vârstă de 65 de ani, cititorii pasionați de poezie au fost plăcuți surprinși de apariția culegerii de versuri în limba italiană a scriitorului, poetului Nicolae Dabija “Poesia e amore”. Lumea a devenit spiritual mai bogată prin contribuția Editurii „Tabula Fati” din Chieti și a doamnei Varvara-Valentina Corcodel, care a realizat traducerea în limba italiană. Versu-

rituale cele mai dramatice ale neamului luptător pentru dreptate și adevăr. Prin bogata sa imaginație și credibilitate morală autorul pune talentul său în slujba națiunii române. Poezia poetului Nicolae Dabija e o poezie a legendelor și a Memoriei prin care autorul vorbește de trăiri superioare. Pentru că scrie cu sentimentul, că face istorie a fost numit de către Theodor Codreanu „Orfeu al Basarabiei”. Poetul se identifică cu un fel de „zeu” care „trece printre oameni” „cu aripile sub haine ascunse”.

Lirica poetului Nicolae Dabija e plâzduită în așa fel, încât imaginile devin unice prin intensitatea lor emoțională și memorabile, prin originalitate și frumusețe, prin exemplara curățenie spirituală și estetică.

Mihai Dolgan afirmă că: „Trei tensiuni animă în permanență și deopotrivă spiritul creator al lui N. Dabija: tensiunea căutării adevărului, tensiunea trăirii acestui adevăr și tensiunea exprimării cât mai plene și cât mai pregnante”.

Pornind de la titlul cărții „Poesia e amore”, foarte ușor înțelegem că poezia pentru Nicolae Dabija e „...o realitate, mai reală decât realitatea însăși. Cu ajutorul ei deprindem a visa, a spera, a scruta timpul până în străfunduri”. Că este ca un foc mistuitor întrupat în cuvânt prin care poetul „cântă ca un trubadur, cu o frumoasă voce de tenor poemele, niște arii îndrăgostite plasate pe scara socială de la împărat la sclav și de timp într-un spațiu istoric extins din antichitate în contemporanietate, de la trecutul imediat la prezentul dat, confundat cu zborul orelor de tipul „ora cinci se făcea șase”. (Elena Tamazlăcaru). Poetul simte acut scurgerea ireversibilă a timpului, „rup din calendar foaia zilei de azi / ca să gădesc sub ea ziua de ieri.”

Versurile poeziei „Abracadabra” se aseamănă cu o jumătate de clepsidră, semnificând grafic tema curgerii, a trecerii spre nicăieri:

Le parole mi sorseggiano come un imbuto.

Lascio

il corpo scivolare con loro verso il nulla.
Strappo dal calendario il foglio del giorno
per trovare, sotto, il giorno di ieri.

Solo la mancanza di ragione conserva
ancora un senso,

l'unica viva é solo la morte, macabra,
in quel buio tanto denso

da camminarci sopra, come sulle acque,

abracadabra

abracadabr

abracadab

abracada

abracad

abraca

abrac

abra

abr

ab

a (p. 22)

Poezia lui Nicolae Dabija este menită să glorifice misiunea omului de artă, care poartă cu demnitate crucea grea a artistului, muncind cu dăruire și creând adevărate capodopere de artă, căci artistul autentic e acela care lucrează în sudoarea frunții chiar și atunci când nu are posibilitatea reală de a lucra. În creația sa lirică poetul se conduce de maxima, că „îmbrăcat în cuvinte, gândul se dezbracă de aripi”, iar puterea cuvântului artistic devine magică și se transformă în „cântec”, „plânset”, „blestem”; poezia fiind o cheie imnică, ba chiar o rugă: de pasăre „care numai cât cântă nu moare”, „de iarbă abia răsărită, / de piatră ce-așteaptă să fie zidită”:

Rugă de pasăre, sus peste țară,

care se odihnește numai când zboară.

Rugă de pasăre, care

numai cât cântă nu moare.

Rugă de iarbă abia răsărită:

cerul de peste ea să deie în floare.

Rugă de piatră - să fie zidită

în zid de templu, nu de-nchisoare.

Rugă-cântec, rugă-plânset, rugă-blestem

(naivă, credulă, nebună)

de aer care speră cu un poem

c-ar putea face lumea mai bună.

(Ruga)

Preghiera d'uccello, su sopra il paese,

Che riposa quando vola.

Preghiera d'erba

Appena risorta:

Il cielo in fiore sopra di lei.

Preghiera di pietra - che sarà murata

Nel muro del tempio, non di prigione.

Preghiera - canto, preghiera-pianto,

Preghiera - maledizione

(ingenua, credula, folle)

d'aedo che spera che con la poesia

possa rendere il mondo migliore.

Preghiera (p. 18)

Prin propria lui existență autorul are imaginație și credibilitate morală, punând astfel talentul său în slujba națiunii române, în speranța că prin credință lumea poate deveni mai bună, de o curățenie spirituală mult mai înaltă. Cum este această lume în poezia lui Nicolae Dabija? E ca mireasma nepieritoare și incomparabilă a unui trandafir, este moștenirea, e bunul ce nu se împarte, e lumină și frumusețe, dar și durere ascunsă în spinii de pe tulpina florii:

*Figli miei, la stella fila il suo filo –
con la poesia non s'a accumulano ricchezze:
vi lascio in eredità la rosa,
la sua luce di pace e dolore.*

*E le spine, che arano l'aria:
di esse sanguinerete in eterno,
il profumo che in ogni primavera –
ridesta i serpenti sepolti da vivi...
Strappare il profumo è assai difficile,
non puoi portalo via con un carro,
o dividerlo in parti con una lama:
vi lascio in eredità la rosa.*

E se amerete

*veramente –
nessuno potrà portarla via
anche se il gelo ne strappasse il cespo,
sempre resterebbe un filo di radice!*

*Il suo profumo scrive poesie nel vento.
... Mentre sui rami lo yefiro s'aggroviglia –
i cespi bassi ardono come alcuni stemmi!
Vi lascio in eredità la rosa!*

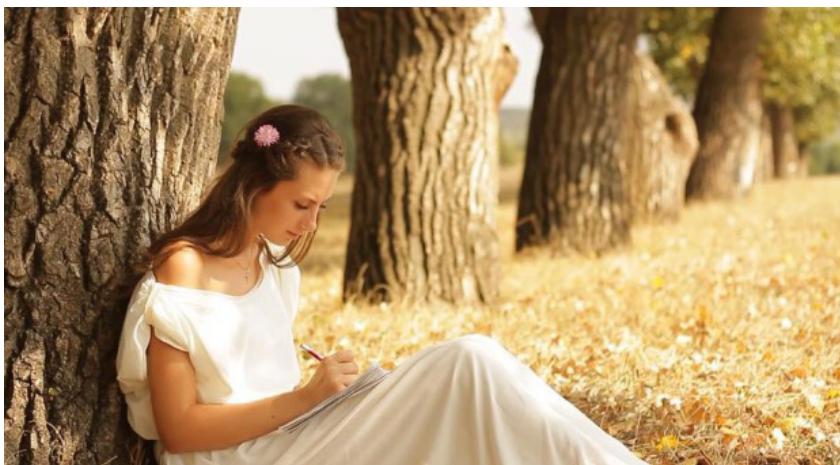
Testamento (P. 86)

Poezia lui Nicolae Dabija tradusă deja în 20 de limbi rămâne un miracol al slovei basarabene care vibrează adânc în sufletele noastre și, tradusă în alte limbi poartă în sine o valoare universală incontestabilă.

(T.C.)

DOINA STRULEA – un nou poet al neamului

*Creația este libertatea absolută
și balsamul sufletesc.
Doina Strulea*

Doina Strulea este o tânără poetă din Republica Moldova, absorbită de lumea artelor. Grație talentului și curajului său, tânăra a avut ocazia să participe la diverse concursuri naționale, dar și internaționale. Anume acestea i-au marcat viața și au îndemnat-o să urmeze în continuare chemarea sufletului.

„Am început să compun poezii cu 3 ani în urmă. A fost o surpriză chiar și pentru mine, dar simțeam că trebuie neapărat să-mi revărs toate emoțiile și trăirile, altfel ele vor rămâne necunoscute. În această perioadă am evoluat, temele pe care le abordez însă nu s-au schimbat. Dragostea, mama, dorul, patria, tristețea... sunt doar câteva subiecte ce se regăsesc în ambundența în versurile mele”, relatează Doina.

Doina vorbește prin versuri, iar în poezia ei poți să-i descoperi sufletul, emoția, gândurile, iar prin strofe și cuvinte puține, reușește să spună lumii întregi ceea ce simte cu adevărat.

La o vârstă foarte fragedă (16 ani) a reușit deja să obțină apreciere pe arena internațională a poeziei. Grație poeziei, tânăra a ajuns în Italia, unde a obținut Premiul Internațional „Cel mai bun autor tânăr”, participând la Concursul

Internațional de creație literară „Giovani e poesia” (Tinerii și Poezia). Concursul este organizat anual de Centrul de Poezie și Tineret din Triuggio, cu patronajul Primăriei orașului, regiunii Lombardia, provinciei Monza și Brianza, Banca Credito Cooperativo din Triuggio, a ziarului „Il Cittadino” din Monza, a revistei „Messaggero dei ragazzi” și colaborarea Centrului Cultural Italo-Român din Milano, editurii Prometheus din Milano.

Această ediție a 22-a a Concursului Internațional de Poezie „Giovani e poesia” a fost de bun augur pentru criuleanca Doina Strulea. Oferind poeziei atenție și chibzuială, ea a răsplătește pe Doina cu trofee și diplome. Ea a obținut locul 3 și Premiul „În memoria di Ettore Villa” („Cel mai bun tânăr poet”). Lupta a fost pe cînste și s-a dat între 690 de copii din 30 de state din care doar 40 de autori au fost premiați. Din Moldova au participat 15 copii. Doina a aflat întâmplător despre concurs din rețeaua socială Internet și a decis să-și traducă versurile în italiană și să le expedieze pentru a participa la concurs. Așa

a început o frumoasă colaborare cu Alessandro Villa, poet și critic literar italian. Este cea mai minunată reușită și primul concurs de poezie la care a participat.

După aceasta au urmat două diplome de gradul III din România, în orașele Orăștie și Brăila. În decembrie 2013 a fost premiată în cadrul altui concurs din Palermo (Italia) cu o medalie finalistă. Iar cel mai recent trofeu din palmares este „Omul anului 2013” din raionul Criuleni, localitatea sa de

baștină, pentru merite acumulate în domeniul creației din România, Republica Moldova și Italia.

Doina Strulea a început să scrie versuri din momentul de când mama sa a lipsit un timp de acasă. Distanța și timpul au făcut-o să scrie poezii la vârsta de paisprezece ani. Cu lacrimi în ochi, mama a îndemnat-o pe Doina să continue să compună poezii. Fiind o fire timidă ce emană gingașie și căldură și în sufletul căreia se ascunde un labirint de sentimente și trăiri, își imprimă dorul pe hârtie, iar versurile ei îți ating și cele mai fine coarde ale sufletului, făcându-le să vibreze în unison. Fiind o fire

visătoare și romantică este pasionată și de muzică, în deosebi de cea clasică. Însăși numele „Doina” semnifică iubire, dor și poezie. Poezia ei este o confesiune a unui suflet inundat de aroma dragostei, a timpului, a dorului, speranței și a creației. E născută în floarea fulgilor de nea a lunii decembrie, fiind hărăzită cu darul creativității și este plină de viață. Abordează diverse teme, cum ar fi limba, mama, natura, oamenii. Susține că poeziile ei au un stil bacovian, dar nu redau întotdeauna stările de spirit lăuntrice personale ale autoarei. E pasionată de lectură acordând preferință poezilor George Bacovia și Eugen Cioplea, iar din prozatori – lui Paulo Coelho și Daniellei Steel. Câteodată versurile sunt îmbibate cu stări recente, altele sunt trezite de amintiri. Doina spune că poezia ocupă un loc aparte din viața ei: „Eu scriu mai mult când simt, deoarece versurile nu se compun la comandă.” Așa s-a născut și prima poezie „Mi-e dor” dedicată ființei celei mai dragi – MAMA, căci atunci când distanța străpunge sufletul, există doar un strigăt de disperare, care ai vrea ca mama să-l audă...

*”În jur e monoton,
Pe tine doar te văd
Prin somn.
Pereți goi și fără rost
Cine s-a gândit vre-odată
Că așa ceva a fost.
Mi-e dor de tine, mamă,
De ochii tăi tainici și pustii,*

*De sufletul tău...
Când oare vii?
Simt lipsa ta zi de zi,
Când oare vii?
Îți văd haina pe pat...
Să mă abțin nu pot, o îmbrac...
Simt foame, să mănânc
Nu pot.
Te văd pe tine
Peste tot...
Mi-e dor de tine, mamă... ”*
(”Mi-i dor...”)

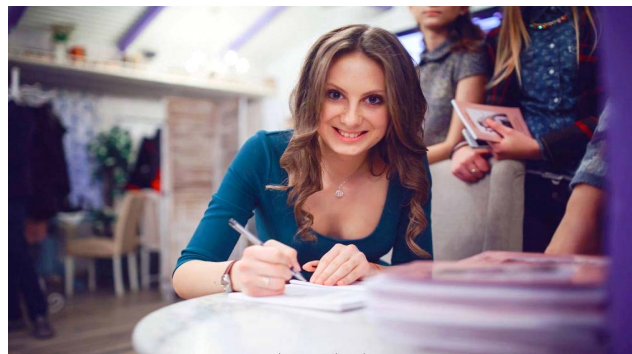
O poezie distantă, parcursă de un sentiment de durere, de dor devenit o obișnuință, de așteptare îndelungată și tăcută este și o altă creație a Doinei numită „În gară iar doare”. E un strigăt, o chemare, o rugă către Dumnezeu născută într-un suflet tânăr, firav și enigmatic a unei ființe perseverente – Doina Strulea – care îi îndeamnă pe toți tinerii să nu renunțe niciodată la visele și speranțele lor, și pe toți oamenii de bună credință să-și lase mândria și orgoliul și să revină acasă.

*”Timpul ne strânge pe toți,
Scurge din noi ani și minute,
Iar oamenii pleacă ca trenul,
Lasând o gară de urme durute.
Dorul a devenit obișnuință
Ce roade-n suflet cu ecou,
Plânge amarnic acea ființă
Ce-așteaptă măcar un gest nou.
Toamna iar bate în geam,
Din mine cad Frunze
De dragoste,
De timp
și răbdare.
Doamne, făcuta-I*

*vreodată un neam
în care răsare doar soare?
un copil,
o mamă,
un iubit,
așteaptă toți să vă întoarceți,
privesc pe geam îndurerați,
cu sufletul zdrobit.
Și plâng amintiri,
și strâng doar fărâme,
sădesc ... speranțe
în ziua de mâine.
Distanța e ploaie,
inundă gândul cu durere,
Oamenii ce nu mai vin acasă,
Lăsat-au în urmă numai tăcere.
Veniți acasă, oameni dragi,
Călcați orgoliul și mândria,
Fiți flori, dar nu copaci,
înflorind din voi armonia”.*
(”În gară iar doare”)

La moment, Doina își face studiile la Liceul Teoretic ”Boris Dânga” din orașul Criuleni și activează cu mare succes în cadrul ONG-ului „Liga Tineretului” în cadrul „Clubului Jurnaliștilor”. „Este o echipă de tineri activi, ambițioși și perseverenți în care mă regăsesc, Liga Tineretului îmi oferă un mediu cu multe oportunități și perspective pentru a-mi dezvolta abilitățile”, susține Doina.

Pe viitor, Doina planifică să-și continue studiile în jurnalism și să facă o carieră în acest domeniu, nu v-a renunța însă la poezie, ba chiar intenționează să-și publice o carte care va cuprinde toate poeziile sale. Cine știe, poate că se mai plămuziește un nou poet al neamului...

(T.C. A.T.)

ДРУЦЭ, ИОН. **Одиночество духа** / Ион Друцэ. – Москва : Галерия, 2013. – 648 с.

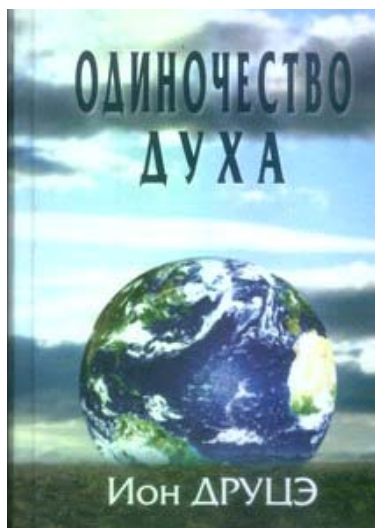
E iarăși toamnă în Moldova... O toamnă minunată, aurie, bogată anotimp frumos, care cu 85 de ani în urmă ne-a adus pe lume un vestit și neîntrecut povestitor al neamului – Ion Druță. Marele romancier, nuvelist, dramaturg, eseist, publicist, povestitor înăscut – Domnia Sa, Ion Druță chiar și la această vârstă remarcabilă continuă să bucure cititorii din multe țări prin marele său talent nativ, fiind un făuritor al unor capodopere veritabile, un artist neasemuit în arta cuvântului. Ajuns la vârsta de 85 de ani, el își trăiește destinul, pe care l-au avut mai multe mari personalități, cu care se mândrește acest pământ. Omagiat și la Moscova, unde scriitorul s-a stabilit de mai mult timp cu traiul, Ion Druță a primit în dar de la editura moscovită *Galeria* cartea *Одиночество духа* (*Singurătatea sufletului*). Prozatorul a menționat că a fost o surpriză plăcută pentru el.

Ion Druță este un scriitor care nu-și poate uita originile și existența lui, care nu este una ușoară, căci el continuă să umple fiecare literă cu adevăr și rămâne a fi un luptător înzestrat cu o calitate frumoasă și sfântă: demnitatea. Continuă să scrie în românește în capitala

Rusiei și-și execută singur versiunile ruse ale pieselor și prozelor sale. Chiar și dacă unii consideră că Druță în limba rusă scrie și mai bine ca în limba română, totuși Domnia Sa rămâne a fi cel adevărat doar în limba maternă, fiind în linii mari o expresie a rezistenței spirituale și morale în față a tot ce compromite naționalul, sfântul și umanul. Ion Druță și-a făcut drept crez spiritual al vieții frumosul aforism: „Nimic pe lume nu-i mai prețios decât a-ți rămâne credincios ție însuși”, având propria opinie și propriul „adevăr”. Marele scriitor a fost și a rămas un artist veritabil îndrăgostit și preocupat de destinul acestei țări, de soarta locuitorilor ei. De-a lungul anilor, el a fost și iubit, și apreciat, dar și criticat, neînțeleș, huiduit... Cu toate acestea Ion Druță este acela care a avut curajul de a propune în 1965, la congresul Uniunii Scriitorilor din RSSM, revenirea la alfabetul latin: ... o limbă cu rădăcinile latine ar fi firesc să treacă la alfabetul latin”.

« В октябре 1965 года состоялась очередной съезд писателей Молдавии. Выступая в прениях, я сказал, что для языка латинского корня было бы естественно перейти на латинский алфавит, что вызвало бурное одобрение зала...»

Ярость первого секретаря ЦК не знала предела. Съезд был объявлен националистическим.»

(Когда, как и почему уехал Друцэ из Молдавии, p. 202)

Așa a fost nevoit Druță să plece din Moldova, rămânând a fi un scriitor cu mai multe doruri. Îl recitim atunci, când ni se face dor de satul copilăriei și când ne este dor de părinți, când ne amintim de școală, de studenție, de scumpii pedagogi și chiar și de Valul Renașterii Naționale din anii 90. Opera sa e ca un tablou din care răzbate melodia timpurilor trecute, dar și prezente. Capodoperele scriitorului povestesc despre viața lui Ion Druță – una puternică, dedicată Adevărului din cuvânt. Ar putea fi comparat cu prozatorul rus Lev Tolstoi, la școala căruia Ion Druță umblă și azi. Școala aceea spune: „Artistule, ai de slujit adevărul, nici de cum subțirimile estetice”.

Și, mai susține scriitorul, că: „Legat mă simt față de cele câteva văi și câteva dealuri pe care mi-au trecut copilăria și tinerețea. Legat de străbuni, de spicele de grâu ce cresc pe mormintele lor, și sper să ajung până la capătul drumului, rămânând credincios acelor văi și acelor dealuri”.

„Покинув свою малую родину почти что в двенадцатилетнем возрасте, успев на той земле и потрудиться, и настрадаться, и встать на ноги, я оставил там свои любимые, заветные тропинки, которые время от времени навеваю. У каждого из нас есть заветные уголки в родных краях. Речки и речушки, заречья, овраги, перелески, поляны, калитки, одинокие деревья, ничем для чужого глаза не примечательные уголки и переулочки. Там, в тех тайниках, должно быть, хранит душа свои неприкосновенные запасы,

там наша совесть и наша честь, и потому, должно быть, трепещем каждый раз, когда оттуда долетает весточка...

(Земля, вода и знаки препинания, p. 44)

Ion Druță revine des la baștină, a fost și la cei 85 de ani împliniți cât de greu nu i-ar fi să se deplaseze de la o așa depărtare. El a fost și rămâne a fi îndrăgitul scriitor al moldovenilor, cunoscut în fiecă casă din Republica Moldova.

Ion Druță (n. 3 septembrie 1928, satul Horodiște, județul Soroca, în prezent în raionul Dondușeni, Republica Moldova) este un scriitor moldovean.

Fiul lui Pentelei Druță, zugrav bisericesc, și al Soficăi, de origine ucraineană. În 1939, familia Druță se mută în satul Ghica Vodă, de lângă Bălți, unde viitorul scriitor va face clasele primare.

În 1945, urmează cursurile unei școli de tractoriști. A absolvit școala de silvicultură și Cursurile superioare de pe lângă Institutul de Literatură „Maxim Capșa” al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. Din 1960 locuiește la Moscova, Rusia.

Primele povestiri ale prozatorului sunt publicate la începutul anilor, 50. Operele sale, adunate în 4 volume, „Frunze de dor”, „Balade din câmpie”, „Ultima lună de toamnă”, „Povara bunătății noastre”, „Clopotnița”, „Horodiște”, „Întoarcerea țărâni în pământ”, „Biserica albă”, „Toiagul păstoriei” ș. a. fac parte din fondul de aur al literaturii

naționale contemporane.

Operele sale au fost traduse în limbile rusă, franceză, germană, engleză, ucraineană, bulgară, cazăhă, gruzină, letonă, maghiară, lituaniană, georgiană, slovacă, armeană, uzbekă, azerbaidjană, letonă etc.

Din 1987 Ion Druță este președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Moldova, post în care a fost ales unanim la Adunarea Generală a scriitorilor. Este decorat cu mai multe ordine și medalii, deține titlul de Scriitor al Poporului. În 1967, pentru piesa „Casa Mare”, nuvela „Ultima lună de toamnă” și romanul „Balade din câmpie”, Ion Druță a primit Premiul de Stat al R.S.S. Moldovenești. A fost ales membru de onoare al Academiei Române, membru titular al Academiei de Științe a Republicii. A fost inclus în lista celor 10 scriitori din lume pentru anul 1990 („Moldova Literară” din 26 iulie 1995).

În 1989 se angajează activ în procesul de înnoire din Republica Moldova, militând pentru oficializarea limbii române și revenirea la grafia latină.

Ion Druță a lucrat la ziarele „Țăranul sovietic”, „Moldova socialistă” și la revista „Femeia Moldovei”. Primul volum de schițe și nuvele, „La noi în sat”, apare în anul 1953, urmat de alte lucrări de proză scurtă și de romanele „Frunze de dor”, „Povara bunătății noastre”. În anul 1969 se stabilește cu traiul la Moscova, publicând și în limba rusă mai multe volume de proză, eseistică și dramaturgie.

Druță se vedește un autor profund implicat în viața neamului, scriind despre subminarea limbii române în Basarabia, despre istorie, ecologie, agricultură.

„Prin caracteristicile ei esențiale, opera lui Ion Druță... este în total o expresie a rezistenței spirituale și morale în fața a tot ce subminează naționalul, umanul, sacralul”. În anii regimului totalitar comunist, Ion Druță a avut curajul să se ridice deasupra principiului abordării

realității de pe pozițiile de clasă”.

(Mihai Cimpoi)

La 26 august 2008 i-a fost acordat Premiul de Stat pe anul 2008 și titlul de Laureat al Premiului de Stat pe anul 2008, pentru contribuția de excepție la dezvoltarea culturii și literaturii naționale și universale.

Ion Druță afirmă că el aparține categoriei creatorilor rurali în literatură, a aceluia care cred că „veșnicia s-a născut la sat” (Lucian Blaga). Din cărțile lui Druță, cititorii din diverse țări au posibilitate să afle cum sunt moldovenii, care le sunt obiceiurile, bucuriile și frământările din ultima jumătate de veac. În ele scriitorul și-a răsădit adâncă lui iubire față de oameni, de viață, de podoabele și tainele ei, sfinte și miraculoase pretutindeni, dar mai cu seamă în țara și în făptura neamului moldovenesc. Lucrările prozatorului traduse în mai multe limbi sunt binecunoscute pe diferite meridiane ale globului. Originalitatea profundă, determinată într-o mare măsură de coloritul specific național fac ca proza, dramaturgia și eseistica lui Ion Druță să se afirme tot mai mult pe arena internațională, cultura și obiceiurile basarabene devenind cunoscute în întreaga lume, fiind printre principalii mesageri spirituali ai poporului nostru pe întregul glob pământesc.

Iată cum conturează Natașa Manolova cartea de vizită a lui Ion Druță în Bulgaria:

„Orice întâlnire cu proza lui Druță lasă o puternică senzație de prospețime, profunzime, colorit irepetabil și înțelepciune... scriitorul nu ne propune niscaiva adnotări la realitate, nici comentarii beletrizante ale vieții, ci viața însăși. Viața renăscută artistic, viața văzută din nou, cu totul altfel, viața în toată plinătatea și splendoarea ei, o viață atât de cuminte sub pana măiestrită a lui Druță.

Ion Druță a fost și este un mare talent, cu un puternic caracter, având curajul de a spune lucrurilor pe nume, slujind astfel adevărului

oricât de amar și neplăcut ar fi.”

Cuvântul druțian nu concepe fără Adevăr și Demnitate, Curaj și Cinste. Cuvântul o mai fi însemnând și glasul conștiinței noastre. Domnia Sa, Ion Druță, spune:

„Pe lângă pământ, păduri și ape, pe lângă istorie, limbă și datini mai avem o avere, care până la urmă se dovedește a fi cea mai de preț – viața spirituală”. De aici și soluția: readucerea sufletului la viață și menținerea lui în permanentă stare de veghe. Nu mai avem dreptul moral de a fi indiferenți, pentru că indiferența și nepăsarea sunt impedimente spre progres și bunăstare, pentru un viitor luminos și prosper. În consecință opera lui Ion Druță este pentru noi un îndemn de a umbla doar în lumină și de a nu tolera minciuna și fărădelegea, de a pune în prim-plan valorile morale nemuritoare, fiind demni de a fi numiți urmași a lui Decebal, Ștefan cel Mare, Mihai Eminescu în dragostea pentru istorie, grai și meleg natal.

Prin arta sa cu adevărat impresionantă marele prozator lansează cu mare dărnicie întregii omeniri lozincă de a crede în bine și în dreptate, de a propaga prin scris cinstea și adevăratele virtuți ale omului, de a înfrunta cu stoicism încercările vieții, nedreptatea, obida și a persevera în omenie, drept exemplu servind-ne simbolicul cioban din „Toiagul păstoriei”:

«Его спасала любовь. Он любил ежеминутно, ежечасно, он любил всё и вся. Его глаза, его движения, его бесконечное молчание были наполнены какой-то неизъяснимой отеческой любовью. Он любил своих овец, он любил эти холмы, эту низину, в нём было необыкновенно живуче чувство любви к малой родине. Говорили - всё дело в корнях. Говорили - корни у него необыкновенно глубокие».

(*Одиночество духа*, p. 21)

Renașterea mersului normal al vieții noastre ar fi posibilă prin transformarea iubirii față de oa-

meni în singura zeitate, în stare să trăiască printre noi, prin a ne opri din goana iute a timpului, pentru a medita și a găsi răspunsul la întrebări ce macină omenirea de mii de ani:

«Чего ради строили, копили, наживали? Другими словами, для чего живёт человек? Что есть жизнь? Долгие века церковь учила, что жизнь есть любовь. Агрессивное начало в человеке способно всё разрушить, и только любовь способна созидать. Она есть среда, та единственная нива, на которой может взойти, и укрепнуть, и обрести себя дух человеческий в нелёгком пути постижения вечного и божественного...»

(*Самаритянка*, p. 36)

Căci știe înțeleptul și bunul Ion Druță un adevăr pe care îl cunoaște și Maica din nuvela *Samariteanca*:

„Trei bunuri sfinte are omul: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea. Ea nu se laudă, nu pizmăiește, nu se poartă cu necuviință. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Fără dragoste nimic nu-mi folosește... (Apostolul Pavel).

Un exemplu de o deplină dăruire de sine pentru a ajuta oamenii, care este mai presus de orice alte îndeletniciri în scurta trecere a omului pe pământ, este Maica din „Samariteanca”. Înzestrată cu un nesecat izvor de bunătațe și blândețe, care din fericire mai dăinuie și credem că va dăinui întotdeauna, ea ne motivează să credem că lumea ar fi cu mult mai ideală și mai fericită dacă oamenii ar fi milostivi și caritabili. Maica își poartă fără murmur destinul, păstrând în suflet dragostea pentru oameni, dând dovadă de răbdare și resemnare, smerenie și supunere vitregiilor vremii. Ea se înalță în toată noblețea ei pe fundalul unor dureroase crâmpene din istoria Moldovei postbelice. Bunătatea ca o povară se ridică asupra răului, iar autorul ne îndeamnă să

ne închinăm în fața ei până la pământ.

«Тихо открывается огромная дверь. Входит женщина с камиллавкой на макушке и с двумя бидонами свежей родниковой воды. То, что она в эту удивительную ночь не ушла за холмы, к тем, кто праздновал и веселился, как будто указывало на то, что Бог всё-таки существует. А если это так, то нужно хотя бы пригубить прохладный бидон. А может, влага тех родников и в самом деле целебная? Может, в самом деле святая? Во всяком случае, несколько глотков воды и спокойная, неторопливая, полная доброжелательности речь, какой теперь в деревнях уже и не услышишь, неизъяснимое чувство такта, подсказывающее, возле какой кровати ещё нужно постоять, а от которой уже можно отойти, - всё это по каплям, по крупичкам собирало опять в один сосуд осколки человеческих судеб».

(*Самаритянка*, p. 39)

Ion Druță, prin toată creația sa tinde să salveze ființa umană de la înecul spiritual, de la tot ce o înjosește și o mutilează, scriitorul elogiind omul harnic și integru. Om al culturii, înzestrat cu un talent deosebit de a descoperi frumosul în tot ce ne înconjoară, scriitorul aduce un inedit omagiu actorilor de teatru și cinema, care au jucat roluri în piesele sale. Prozatorul dorește să accentueze, că e mare cu adevărat artistul care face lucruri inedite, irepetabile, dar și mai mare e maestrul care reușește să îmbrace în miracol rezultatul muncii sale. Deosebit de talentați, muncitori, pasionați de lucrul pe care îl fac și de creație sunt actorii Evghenii Alecseevici Lebedev (interpretul rolului tatălui din filmul „Ultima lună de toamnă”) și Liubovi Ivanovna Dobrojancaia, care a fost actriță a Teatrului Central al Armatei Sovietice (ЦТСА) și a interpretat, mai bine-zis, s-a întrupat în rolul Vasiluței din renumita pie-

сă „Casa mare”:

«Пять или шесть недель шла «Каса маре» на сцене ЦТСА. Любовь Ивановна выходила по вечерам со своей героиней и на глазах изумлённого зала проживала с предельной честностью и прямотой свою драматическую жизнь. Играла она спокойно, samozабвенно, точно ничего другого на свете и не существовало.

Как она играла, Господи, как она играла! У Бориса Александровича Львова-Анохина был прекрасный вкус, к тому же, как я потом узнал он тайком от театра съездил в Молдавию. Ему удалось собрать прекрасный ансамбль и создать чудесный уголок для их обитания. На сцене стоял дом без крыши и без стен, только настезь распахнутые окна и большая расцветшая ветка вишни над крыльцом.

Люди и события проходили не столько через этот дом, сколько через душу и сердце самой хозяйки. Актриса так сработалась с народными мелодиями, служившими фоном для спектакля, что иногда мелодика речи становилась продолжением тех мелодий, и как бы в ответ сами мелодии несли дальше вереницу её мыслей и чувств».

(Несущая факел Любовь Ивановна Доброжанская, р. 61-62)

Prozatorul susține în celebrul său eseu *Pământul, apa și virgulele*, că: „Pământul, istoria și limba sunt, în esență cei trei stâlpi pe care se ține neamul.” Deacea se întrebă: „Dacă ni s-a topit trecutul în negura vremurilor, și am otrăvit pământul cu pesticide, și am ajuns a nu mai stăpâni limba maternă, limba mamei la drept vorbind, ce ne rămâne?”. Când omul le pierde pe toate trei, el dispare ca om, pierde orice suport în viață. Să vorbim deci despre pământ:

«Начнём, само собой, с земли. Всё-таки за свою долгую историю у человека не было более верного союзника, и защитника, и друга, чем земля. Чувство сыновей преданности к матушке-земле стало передаваться генетически, из поколения в поколение. И уж какими только словами наши предки её не величали! Она для них и вечная, и святая, и родная, и кормилица. Сколько трудов и надежд в каждой борозде, в каждом колосочке, сколько народу полегло, чтобы защитить эти края, сколько комочков было взято, чтобы согреть душу там. В чужих краях!..

На земле, на её смысле и красоте воспитывается наше потомство, формируются его вкусы и идеалы. Земля, несомненно, оставила свой отпечаток и на характере народа, который её обжил».

(Земля, вода и знаки препинания, р. 43)

«Поговорив о земле и о воде, самое время поговорить о чувстве меры, о том странном, таинственном соотношении всего и вся, на котором, думается мне, держится мир. Потеряв чувство меры, мы, как правило, теряем всё. Долгие века экологический баланс засушливой Молдавии, собранный нашими предками по крупинке, держался на одной ниточке, и достаточно было одного непродуманного решения...

Но, Бог ты мой, до чего немилостива судьба к этой

моей малой родине! Она ни за что не хочет дать ей золотую середину. Либо в верхней, либо в нижней строчке. Первое место в Европе по плотности населения – сто двадцать пять человек на один квадратный километр. И, как назло, последнее место по запасам воды».

(Земля, вода и знаки препинания, р. 46)

În operele sale Ion Druță scoate la lumină adâncurile istoriei, de parcă ar compara vremurile trecute cu prezentul de azi, punând accentul pe valorile neglijate de generațiile contemporane, cum ar fi cartea – un mijloc de informare și de păstrare a valorilor culturale, științifice, artistice, zămislite în fiecare colț a lumii. Cartea a fost, este și va fi un liant ce creează, dezvoltă și menține multitudinea și varietatea relațiilor interumane, pe care se sprijină existența socială. Din păcate cartea nu mai este citită ca pe vremuri, fiind tot mai des înlocuită de mijloacele tehnice de informare. Totuși cartea a fost și rămâne a fi un izvor de înțelepciune din care e bine să ne informăm și în prezent:

«Не знаю, как и чем объяснить, но в первые послевоенные годы нашим идолом была КНИГА, нашим любимым занятием было ЧТЕНИЕ. В клубах, библиотеках, в книжных магазинах – расписанное на все лады знаменитое выражение Горького:” ЛЮБИТЕ КНИГУ – ИСТОЧНИК ЗНАНИЯ”.

Печатали много, цены были соразмерны нашему скромному достатку. Гордостью каждого дома была полка с книгами, стеллажи в библиотеках трещали от непомерного груза, даже наша полковая библиотека в Тирасполе, где я служил, могла бы сделать честь любому высшему учебному заведению.

На улицах, на парковых скамеечках, на кухнях и вечеринках, в поле и на завалинках только и разговоров, что о книгах. Кто что достал, кто что прочитал, что за

книга, как называется, что там в той книге, легко ли читается и что там особо интересного».

(Реплика Толстого, p. 89)

Înceiem acest articol parafrazând o vorbă înțeleaptă: „Dacă o țară nu are un Druță – să și-l cumperi!”. Noi am avut înalta onoare și fericire să culegem înțelepciune, numărând împreună cu Pavel Rusu pășările tinereții noastre, să stăm la masa tăcerii și a meditației cu mătușa Ruța, să trăim aievea farmecul frunzelor de dor, să lăsăm a ni se prelinge o lacrimă de dor și durere alături de Vasiluța din „Casa mare”, să învățăm să creăm cu dăruire, urmărind cum moș Mihail își meșterește sania și să ducem cu demnitate povara bunătății noastre... Noi suntem mândri că îl avem pe Marele Druță, opera căruia se sprijină pe trei piloni principali:

- obiceiuri și tradiții populare, istorice și culturale;
- idealuri pure ale creștinismului;
- o gândire și o experiență civilizată și modernă;

Suntem un neam cu o bogată și glorioasă istorie ce nu se pierde și nu se uită în vârtoarea anilor, iar păstrată și cinstită de veacuri ne face și mai dârji, și mai puternici. Istoria e în tot ce facem noi zi de zi, pas cu pas, ea nu se pierde, nu arde, nu se uită. Istoria suntem noi și o făurim noi - oamenii - vrea să ne spună Horia Mironovici:

„- А что будет с историей нашего села? Она что, сгорела вместе со Звонницей?»

Он засмеялся, потому что и сам боялся задавать себе этот вопрос. А дело было в высшей степени простое.

- О чём ты говоришь, Мария! История – это не только выкопанные в земле черепки, иконы и старинные звонницы на горах. История – это и межпланетная станция, которая позавчера опустилась на Марсе, и не убранный в поле кукуруза, и то, что происходит сегодня в школе. И даже то, что ты сегодня вторично пришла сюда, и таблетка валидола, которую я

перед твоим приходом принял, и костры, которые вот развеяли во дворе младшие классы, - всё это история, Мария! Если хочешь знать, даже вот эта тёмная кофточка с белыми кармашками, в которую ты сегодня нарядилась, и она может стать достоянием истории.

Девушка сконфуженно улыбнулась.

- Ну уж вы скажете, Хория Миронович! Как же, попадёт эта тряпка в историю. Только её там и ждали...»

(Запах спелой айвы, p. 390-391)

Avem marele noroc că aceste neînsemnate crâmpoe din istoria meleagului nostru sunt adunate și înveșnicite într-o mare istorie a Moldovei de către Marii povestitori ai neamului.

„De-a lungul istoriei lor zbuciumate, moldovenii au avut patru mari povestitori – Ion Neculce, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu și Ion Druță” – spune cercetătorul literar din România Theodor Codreanu.

(T.C.)

Rău, Alexe. *scherzo pentru regele franței (Texte selectate în amonte)* / Alexe Rău.- Iași : Ed. Tipo Moldova, 2013. – 133p. – (Col. OPERA OMNIA)

În anul 2013 cititorii pasionați de poezia lui Alexe Rău au fost plăcut surprinși de apariția antologiei de poezii *scherzo pentru regele franței* (texte selectate în amonte), editată la Iași. Această carte a urmat celor două volume de poezii apărute în 2012 sub denumirile *101 poeme* și *Podul Mirabeau*. Iurie Colesnic s-a pronunțat despre poetul Alexe Rău în felul următor:

„...devotamentul lui pentru vers și felul lui sincer de a scrie, de la poezia tradițională din care ca un refren mereu îmi sună în urechi: „Afară-i toamnă, frumoasă Doamnă!” și până la cele mai moderne întortocheli poetice, pe care le înșiră cu inspirație în ultima plachetă *Podul Mirabeau*”.

Despre volumul *101 poeme*, cât și date din biografia Marelui bibliolog, poet, eseist, filosof al culturii am relatat în Almanahul din anul 2012. Acum nu putem trece cu vederea apariția acestei minunate antologii. Domnia Sa, Alexe Rău, fiind un mare cititor, a știut să selecteze și să aranjeze cu măiestrie poeziile provenite din marea iubire pentru literatură, din respectul pentru carte. Firul lecturii menține cititorul să parcurgă cu deosebit interes volumul de la început până la sfârșit. Textele din antologie sunt diferite. Poeme simboliste, tradiționaliste, poeme epice în vers alb sau în proză, rondeluri, poezii cu ritmuri populare, prezentându-l pe autor ca pe un scriitor postmodernist. O trăsătură caracteristică postmoderniștilor și întâlnită în mai multe texte din antologie este intertextualitatea complexă, ea fiind legată de motive, curente, forme, teme și cuvinte. De asemenea Alexe Rău e înzestrat cu înțelepciune și tristețe, dotat cu un umor foarte fin, deși tăios.

Primul poem din acest volum poate fi considerat o *Ars poetica* a lui Alexe Rău și marchează întreaga antologie.

1 + 3 + 3 + 3 x 5

În anul nașterii mele stalin murea la Moscova Borges scria în cartierul de sud al Buenos Airesului „Matei XXV 30” și al doilea poem al darurilor iar la Larga bunelul meu te sădea pe tine ca să surmonteze falia dintre sat și pădure dintre oameni și copaci „gorunule din margine de codru”

De la moartea tiranului ne-am ales cu eliberarea tatei din gulagul siberian făcându-se astfel posibilă modesta minune a conceperii mele Borges care a devenit pentru mine oglinda Alephul în care se arată Universul și în care prea păun(d) aș fi de s-ar întâmpla întâmplător să apar fugitiv și eu iar tu gorunule ești arătarea sufletului meu

Am ajuns amândoi la pitagoreicul magicul sacrul ciclu

1+3+3+3x5

Am cunoscut lucruri cuvinte și limite „stele pâine și biblioteci” și toate cele omului deschise pe care nimeni nu le-ar putea inventaria mai cosmic decât Whitman am citit mai multe de câte am trăit și totuși încă nu am ajuns la lectură „noi scriem fiindcă nu știm să citim”

Pentru a evada din fatalitatea limbajului mi-am căutat refugiu în poezie l-am ascultat pe Platon și mi-am scris poemele mai mult în suflet decât pe hârtie ieri după ce am terminat de scris ultimul poem m-am uitat în oglinda Borges și am citit:

„Ai istovit anii și ei te-au istovit

Și încă nu ai scris poemul”

Cantos-ul meu cel mare s-ar putea întâmpla să fie chiar tu „gorunule din margine de codru”

Când mă încălzeam la umbra ta n-am auzit crescând în tine nici un fel de sicriu – Larga nu-și poate permite imitarea Lancrămului – ci aud mereu cum se împlinesc înlăuntrul-ți poemele ce le scriu în suflet

De teama plagiaturii s-ar putea să rămân fără sicriu

Aferim

egoismul nostru funciar trebuia odată și odată să înceteze curățenia lemnului trebuia să-ți schimbe de mult destinul

Și-apoi imaginează-ți că la judecata de apoi Homer Shakespeare Joyce și toți ceilalți se vor prezenta cu câte o carte și numai eu mă voi înfățișa cu un copac singurul rămas teafăr nedevorat de civilizația scrisului neprefăcut în hârtie neprofanat de cuvintele omului

Iar pe lumea cealaltă Soarele e sălbatic e nimitor...

La răscrucea 1+3+3+3x5 ne amintim „gorunule din margine de codru” că la începutul primei noastre decade stalin murea la Moscova Borges scria la Buenos Aires poemele sale preferate iar la Larga bunelul și tatăl meu deschideau calea fințării unui băiet și unui pu(o)iet

Astăzi tu dai formă firmamentului iar eu mă las măgulit citind poemul „Unui poet minor din antologie” scris de argentinian tot în anul nașterii mele (P. 5-7)

O altă poezie foarte frumoasă, care ne amintește de Frânghia înflorită a lui Radu Vancu, este rondelul Acest copac tăcut:

Acest copac tăcut îmi este frate

Căci el din trupul tatei-a răsărit,

Iar de există viață după moarte

El poate fi chiar tata înfrunzit

*Către mormânt venit-am de departe
Și când o floare-n păr mi s-a-ncâlcit
Am zis că-acest copac îmi este frate
Căci el din trupul tatei-a răsărit*

*Iar trupul tatei cel atins de moarte
Tot într-un pom fu pus la odihnit
Trăim sub florile pomului-frate
Iar pomu-tată casă ni-e-n pământ*

Acest copac tăcut îmi este frate (P. 156)

Scherzo pentru regele Franței este un atelier literar, unde se joacă cu absolut orice și în care regăsești toată istoria literaturii noastre și a neamului nostru românesc:

Neamul

*Cu crucean-n cer cu spada în pământ
Stă neamul meu și își așteaptă soarta
O, Ștefane, tu Mare-ai fost și Sfânt
De ce n-ai încuiat mai bine poarta?*

*De ce n-ai poruncit sub jurământ
Să se sfârșească între neamuri cearta?
Cu cruce-n cer cu spada în pământ
Stă neamul meu și își așteaptă soarta*

*Acuma s-a semnat un legământ
Dar de la poartă s-a pierdut lăcata
Basarabeni sunt parcă nu sunt
Și stau smeriți și-așteaptă judecata*

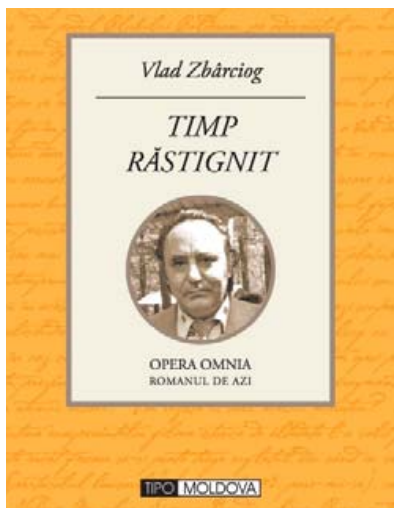
Cu crucea-n cer cu spada în pământ (P. 175)

ZBÂRCIOG, VLAD. **Timp răstignit.** – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 851 p. – (Colecția „OPERA OMNIA” : romanul de azi).

Timpul în cursa lui imensă descoperă tot ce era ascuns și acoperă tot ceea ce era descoperit.

Sofocle

Timp răstignit este tetralogia românească, scrisă de Vlad Zbârciog în trei tragedii și o dramă satirică, un tip al romanului de azi, care este construit pe patru motive literare: istoria, patria, casa părintească și războiul, evocate în cele patru părți ale romanului *Orizontul pierdut, Conul de umbră, Suntem ca o poveste și Timp răstignit*. Este lesne de înțeles caracterul tematic al operei prin titlurile metaforice, cine a fost prieten cu timpul cândva, pe care niciodată nu-l putem opri, oricât de mare ar fi străduința noastră. În acest roman, Vlad Zbârciog dezvăluie adevărul timpului care este răstignit pentru unii, asemeni lui Iisus, pentru greșelile omeniei, războiul care continuă mereu, problemele sociale, viața fiind prioritară în aceste timpuri grele.

”Este adevărat că timpul nu se măsoară în tipare. Timpul nu are măsură decât în Timpul din tine. Odată intrat în tine, nu mai știi de împărțirea lui pe zile, pe ore, pe minute. Timpul devine însăși eternitatea, pe care Dumnezeu ți-o dăruiește pentru a te contopi cu ea... Omnia fluunt, omnia mutantur,

ziceau latinii, încercând să facă o diferență între timpul spiritului, artei, științei, divizat în unități convenționale, și timpul vieții, ca flux de evenimente dinamice, aflat în veșnică prefacere. Firește, timpul spiritual este în măsură să dea o caracteristică evoluției unui individ. Ce a reușit și cât a reușit să realizeze în timpul rezervat pentru el de către Divinitate? Dar ce-am reușit eu?... Dumnezeu mi-a dat un timp, un segment din Marele Timp universal, pentru a-l folosi cu spor. Pentru a-i învăța și pe alții a învinge disperarea. Cum l-am folosit? Nu l-am risipit oare și eu fără nici un rezultat?... Cinci copii am crescut... Le-am insuflat în permanență ideea că suntem un neam străvechi și inteligent, i-am învățat să-și iubească țara, limba, istoria, aproapele... Dar ce-am dobândit?...” (p. 670)

Veșmântul îndurerat al timpului este ca valul rece al mării, care atrage pericol, suspine și amar în suflet, fiind martori oculari ai evenimentelor istorice precum foamea, boli periculoase, războiul și alte lupte pentru drepturi seculare: *„Când un om nu are conștiință istorică, nu are nici conștiință politică... își continuă firul vorbei bătrânul. Discutau câteșipatru în salonul larg al apartamentului. Avem un trecut, o istorie pe care trebuie s-o cunoască toți: și cei născuți aici, și cei sosiți să locuiască împreună cu noi. Deși suntem o țară mică, avem o istorie veche și plină de evenimente. Neamul nostru a fost mereu pus în situația de a lupta pentru unitate, pentru integritate națională. Strămoșii au pus semnăturile lor pe câteva documente importante, pe care suntem datori să le cinștim. Aceste teritorii sunt punctul nevralgic al*

lumii. Oricum s-ar schimba rolurile, punctul rămâne. Să nu uităm acest fapt. Dar să nu uităm și de altceva: în spațiul dintre Prut și Nistru nu poate fi clădit un stat. Rupt din trupul patriei-mame, acest pământ a avut doar regimuri. De aceea noi nu avem atitudine statală și nici gândire statală. Iar dacă acestea ne lipsesc, nu reușim nimic. Și nici nu vom reuși vreodată... Iată unde-i slăbiciunea cea mare. Noi n-am înșușit încă lecția pe care ne-a dat-o istoria. Ne-am grăbit să obținem independență. Dar cum poate fi independentă o pătrime de țară?... Iată de ce vă așteaptă sarcini grele. Și nu numai în ce privește gândirea și conștiința istorică, dar mai ales cea statală... Aici va trebui să munciți, să faceți educație...” (p. 745).

Autorul relevă evenimentele istorice din Basarabia, purtând mereu în suflet istoria și trăirile eroilor trecuți prin calvarul timpului: *”Ofițerii începură imbarcarea, de aceea Tomescu era un pic încordat, neliniștit, își reveni însă foarte curând. „Ai noștri sunt aici cu toții..., îi șopti maiorul. Mă gândeam că s-a întâmplat ceva cu tine...” Pinea îl privi pe furis, bucurându-se într-un fel că Tomescu s-a gândit la el. Nu-i spuse însă nimic. Poate că nu-i va povesti niciodată ce i s-a întâmplat pe drum. Le mulțumi în suflet camarazilor săi, mai ales sergentului Nicolăescu, bărbatului acesta trecut de mult de treizeci, care-l ajutase să reziste, îl obloji cu vorba ca pe un copil. Nu-i va uita niciodată. Chiar dacă destinul va face să nu se mai întâlnească. I-au fost adevărați prieteni, au împărțit împreună și binele, și răul. Și îi veni atunci, ca din senin, gândul să le spună ceva la despărțire. Ceva care să le rămâ-*

nă drept testament de la fostul lor comandant. Ii trecură deodată fiori reci prin tot corpul. Nu se gândise niciodată că va trebui să găsească niște cuvinte anume pentru a-i îmbărbăta, pentru a-i susține. Își liniști un pic emoțiile, îi cuprinse pe fiecare ca pe niște frați, apoi depărtându-se nițel, vorbi: „Vă rog să vă susțineți unul pe altul, să vă păziți... Păstrați-vă credința în Dumnezeu și în Țară. Țara va mai avea nevoie de noi. Ne așteaptă acasă frații, surorile, părinții, familiile... Ei au crezut în noi.” (p. 134).

Tragediile romanului redau viața multor basarabeni, care deseori nu sunt înțeleși de tinerii de azi, înconjurați de lumea virtuală a Internetului, afirmând cu regret „că viața noastră a fost mai bună sub dominația rușilor, că atunci aveai posibilitatea să pleci liber în cele mai îndepărtate colțuri ale Rusiei după câștig, că nu exista nici o barieră și totul, dar absolut totul era posibil.” (p. 60). Autorul însă este de altă părere: „Le ascult regretele după un regim care a știut să-i transforme în mancurți, să le inoculeze în suflet morbul uitării și mă gândesc tot mai des că poate nici nu sunt ei de vină că și-au cultivat sufletul în afara sentimentului de neam, de limbă, de istorie, că nu aud în interiorul lor glasul strămoșilor, că nu au sentimente pentru pământul și istoria neamului lor.” (p. 60).

Romanul păstrează o structură inelară cu fraze lungi, naratorul povestind amănunțit evenimentele și amintirile trecutului: „Mulți dintre ei acceptau noile vremuri, părându-li-se o descătușare a sufletului, erau dornici de primeniri, de o noutate a vieții. După ani de foame, de coșmar ei se gândeau la o nouă reevaluare a timpului prăbușit deasupra lor, crezând și sperând că de acum încolo totul va fi altfel, viața va lua un nou curs, va căpăta alte dimensiuni. Pinea a fost primul care l-a avertizat, a încercat să-l însenineze, să-l limpezească, primul care i-a demonstrat că această realitate nouă, impusă uneori cu forța, alteori cu

finețe, strecurată deosebit de subtil în cugetul lor, le va afecta nu numai sufletul, dar și limba și istoria, și demnitatea de neam. Îi va îndepărta de esența lor străbună, le va distruge rădăcinile, iar aceasta va duce, iremediabil, spre o dizolvare a entității, spre o asimilare treptată. Și toate vor fi realizate sub tenebrele unei pretinse frății... Pinea i-a deschis, în timpul discuțiilor interminabile, perspectivele unei gândiri lucide, analitice asupra a tot ce se întâmplă în jur. Tot el se dumeri că în viață nu contează numai prezentul, că omul nu poate trăi fără trecut, chiar dacă am crezut că numai prezentul e în stare să schimbe lucrurile... Acele lungi și deosebit de plăcute, de cognitive pentru el discuții au avut un efect benefic asupra lui. Pinea l-a făcut să privească trecutul cu o altă înțelegere, căutând acolo sensul major al existenței noastre ca neam. Îl îndemna-se să revină mereu la trecut, fiindcă numai cunoscându-și trecutul poți avea un viitor...” (p. 69).

Omul este ca și pomul răsădit cu dragoste, are rădăcinile la casa părintescă unde este locul sfânt și neuitat niciodată de nimeni. Fiind matur, dus de valurile vieții pe tărâmurii necunoscute nu poți uita zâmbetul mamei și palma brăzdată a tatălui, pământul înnegrit de soarele fierbinte al vremii. În multe fragmente ale romanului apare descrisă în imagini artistice: locul de unde vine omul, legătura aceasta sfântă: „Casa părintească... Leagănul copilăriei mele... Ce compoziție chimică îl leagă oare pe om de locul nașterii, de nu se mai poate despărți niciodată de el?... O fi într-adevăr ceva din sufletul păsărilor care nu și uită locul unde a văzut lumina zilei. Căci, oriunde le-ar duce soarta păsărească, pe care continente ar călători, odată și odată numaidecât se întorc. Și chiar dacă nu găsesc cuiburile, ele recunosc locurile, aerul ce le-a încălzit copilăria și atunci un țipăt de durere, poate de bucurie, spintecă văzduhul, se înfige în pământ și ele fac două-trei cercuri deasupra, apoi coboară... O fi, într-

adevăr, ceva de pasăre în sufletul omului. Pământul, unde s-a născut, unde i-a simțit tăria și greutatea, instinctiv îi pătrunde în suflet, în sânge pentru ca să nu-l mai părăsească niciodată, îi devine scump și drag, asemuit uneori doar cu dragostea de părinți, de multe ori, însă, superior oricăror sentimente. Căci, plecat oriunde, chiar în depărtata galaxie, omul îi simte atracția, îi simte chemarea, acest colțișor de pământ, unde s-a născut, asemuindu-i-se în suflet cu patria...” (p. 450).

Pentru a fi mai clar și înțeles de cititori, naratorul propune în roman și lectura unor documente veridice ale evenimentelor: „Cel de-al doilea război mondial a fost declanșat la 1 septembrie 1939, odată cu dubla invazie a trupelor sovietice și naziste în teritoriul Poloniei. Țara a fost împărțită tâlhărește între cei doi dictatori în baza unui acord semnat de Molotov și Ribbentrop, cu puțin înainte. În baza tratatului de garanție a integrității teritoriale poloneze, acordată de Franța și Anglia, peste câteva zile acestea declară război Germaniei, nu însă și Rusiei, cu care se vor asocia apoi, alcătuind o alianță absurdă prin care principalele țări europene au susținut și au întărit comunismul în Europa, ducând la slăbirea și subminarea Occidentului, care va aștepta probabil multă vreme ivirea unui moment prielnic pentru a scăpa de flagelul comunismului...” (p. 520)

„Către luna august 1945, forțele armate ale Japoniei au concentrat la hotarele Rusiei pe teritoriul Manciuriei, Coreei, la sudul Sahalinului și pe insulele Curile un efectiv de 49 de divizii (din ele 7 de cavalerie) și 27 de brigăzi (dintre care 2 de cavalerie și 2 de tancuri). Aviația dispunea de 2 mii de avioane militare. Numărul total al Armatei Cuantune constituia 1 milion 200 mii de soldați.

Rușii aveau un efectiv de 1 milion 500 mii de soldați, peste 26 mii de tunuri și aruncătoare de mine, mai mult de 3800 de avioane. Frontul cuprindea 5 mii de kilometri pe o

adâncime de 600-800 kilometri.

În noaptea spre 8 august trupele rusești s-au apropiat de frontieră și au ocupat poziții de atac. Aviația a întreprins bombardamente masive asupra aerodromurilor și căilor ferate. detașamentele de pe linia întâia au pornit la atac...

...La 19 august, dimineața, a început predarea în masă a trupelor japoneze. Timp de 23 de zile a fost zdrobită definitiv selecta Armată Cuantună. Japonia a pierdut 677 mii de soldați și ofițeri, dintre care 84 mii morți și 593 mii luați prizonieri...". (p. 548)

Din afirmația autorului „Astăzi nu mai putem relua anumite perioade istorice. Cum nu ne mai putem scâlda în aceeași apă a unui râu... Dar există anumite momente din această istorie pe care suntem datori să le reevaluăm. Pentru ca să nu se mistuie mai departe sufletul și conștiința...

Ar trebui poate să revenim la evoluția speciilor, să căutăm în structura corpului uman esența firii, să detectăm acest virus adaptabil la toate condițiile... Acest virus, alimentat de minciună și care se manifestă într-un mod fatal, atacă, în primul

rând, ființele slabe, lipsindu-le de imunitate și provocând mutații catastrofale în structura lor biogenetică. Iată de ce trebuie să cunoaștem premisele evoluției acestui virus.” (p. 749)

Romanul pretinde a ne oferi o lecție de istorie, educație civică, prin relatările adevărate și sugestiile clare, fixate în pagini și cronici. Nu putem trăi fără a ne cunoaște adevărata istorie, prin care au trecut buneii și părinții noștri. Omul este dat pe pământ să înțeleagă trecutul, să trăiască prezentul și să aspire la un viitor luminos, să dăinuie prin faptele și lucrurile lăsate în urma timpului.

Criticul literar basarabean, Ion Ciocanu, afirmă faptul că „romanul este nou, pe care îl putem recomanda tuturor cititorilor, asimilarea ideilor promovate de autor fiindule neîndoielnic, benefică. Scriitorul prezintă inspirat situații concrete, textul devenindu-i sprinten, impresionant, ca în discuția cu șeful de la televiziune, de exemplu. Unde adevărul se înțelege ori - și mai bine se subînțelege dintr-o scenă vie, dintr-un dialog pitoresc sau dintr-un monolog concentrat și caracterizant, adevărul respectiv pune stăpânire

pe noi, ni se înfățișează în adâncimea lui de origine, capătă eficiența artistică necesară, unica în măsură să valideze o operă autentică.” (p. 813)

Vlad Zbârciog, crede și ar dori ca această carte „să fie citită de mai multă lume. Aș vrea ca gândurile și sentimentele așternute în paginile ei să ajungă la inima și sufletul cititorilor. Pentru a înțelege sau a-și aminti cine suntem, de unde venim și încotro trebuie să mergem”. În continuare vine gândul autorului despre: „Acest adevăr incontestabil aș vrea, în primul rând, să-l desprindă cititorul din noua mea carte. Nimeni și niciodată nu ne va putea îngenunchea sufletul... ne pot umili, ne pot lua pământul, ne pot lipsi de istorie, de limbă, de tradiții... Dar nimeni niciodată nu ve va putea lua sufletul. Sufletul nostru de român...”. (p. 61)

Romanul *Timp răstignit*, rămâne în sufletele cititorilor ca un motiv particular de a purcede la lectura cărții sub îndemnul autorului, fiind acei premergători ai timpului, istoriei, vetrei părintești și gloriei strămoșilor, iubitori de țară și neam.

(T.C.; C.C)

ZBÂRCIOG, VLAD. *Loc sub soare* / Vlad Zbârciog. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 352 p. – (Colecția OPERA OMNIA : proză scurtă contemporană)

„... *Adevărata bogăție consistă totdeauna în locuțiuni, în acele tiparuri neschimbate, care se formează în curs de mii de ani și dau fiecărei limbi o fizionomie proprie... Această parte netraductibilă a unei limbi formează adevărata ei zestre de la moși-strămoși pe când partea traductibilă este comună gândirii omenеști în genere.*”
Mihai Eminescu

Este adevărat faptul spus și despre scriitorii basarabeni care sunt omniprezenți pe filele literaturii contemporane, Vlad Zbârciog, poet, dramaturg, eseist, relevă în opere simbolurile universale. Descrierea spațiilor din natură, personaje care demarează în nuvele cu dialoguri fascinante, mândri că sunt cunoscători de tradiții și obiceiuri.

Născut în satul pitoresc Horodiște, județul Bălți, România la 20 decembrie 1943. Debutul literar - 1963, scria versuri. A fost colaborator la ziarele din Briceni și Drochia în perioada 1966-1968. Este licențiat al facultății de filologie, secția ziaristică, a Universității de Stat din Moldova în 1973. A fost redactor la redacția literar-dramatică a televiziunii Naționale 1968-1973. Debut editorial a scris povestiri și nuvele, după care apare volumul „*Flăcări albastre, portocalii...*” Redactor de secție la revistele „Cultura” și „Literatura și Arta” 1973-1991. Colaborator, apoi vicedirector al Muzeului Literaturii Române „M. Kogălniceanu” 1998-2006. În anul 2000 devine membru al Uniunii Scriitorilor din România. Din 2006 până în prezent este secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova cu o activitate prodigioasă în domeniul literaturii. Vlad Zbârciog este decorat în anul 2010 cu titlul onorific „Maestru al literaturii”.

A editat diverse volume de poezii, eseuri, proză, caiete de lectură: *Țărnuțul din suflet* (1981), *Orașul de la capătul pământului* (1984), *Vămi pentru valorile sufletului* (1989), *Conul de umbră, prima și*

a doua ediție (1990, 2004), *Suntem ca o poveste* (1999), *Încercarea de foc* (2000), *Treci ca o lumină* (2001), *Lumina rămâne* (2001), *Orizontul pierdut* (2003), *Mihai Cimpoi sau dreapta cumpănă românească* (2003), *Ștefan cel Mare și Sfânt - voievodul românilor* (2004), *Impostorii* (2004), *Starea de Cer* (2005), *Sadoveanu sau dorul de cel fără vârstă* (2006), *Timp răstignit* (2007), *Între timp și nemoarte: poeme* (2007), *Eminescu, eternă statuie a spiritului* (2008, 2012), *Ceasul al doisprezecelea* (2008), *Meridiane ale verbului matern* (2009), *Loc sub soare* (2010, 2013), *Io, Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei* (2011), *Continutul de mit, poeme* (2012), *Sinteze de luciditate și rafinament (30 de poeți moderni)* (2013), *Țara Sfântă - logos de nemurire* (2013), *Timp răstignit* (2013).

Multe din operele prozatorului au fost traduse în diverse limbi: rusă volumul „*Место под солнцем*”, în colecția „Современная молдавская проза” (1991), spaniolă volumul *Poesis 9, Venere and madonna*, antologia *Festivalului Internațional „Noaptea de poezie de la Curtea de Argeș”* (2005), ucraineană volumul *Melodii codr, „Mistațstvo”* (1979), cehă în revista *PLAV*, mеsičník pro světovou literaturu, 2012 / 2 ročník VIII, franceză în volumul *Nouvelles de Moldavie* (2013); lituaniană, bulgară, germană, engleză, turcă etc.

Este laureat al mai multor premii literare, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2007), Premiul Salonului Inter-

național de Carte de la Chișinău (2007, 2010, 2012) și Iași (2008).

A publicat mai multe poeme, eseuri, cronici, portrete literare în revistele din România „Convorbiri literare”, „Viața românească”, „Dacia literară”, „PRO Saeculum”, „Vatra”, „Hyperion”, „Poesis”, „Oglinda literară”, „Porto Franco”. (<http://dev.uniuneascrititorilor.md/member/vlad-zbarciog/>).

În opinia criticului literar Mihai Cimpoi: „*Dramaturgul Vlad Zbârciog, este un tradiționalist cu program, un copil al firii care se opune contrafacerii, artificului, sofisticării, cultivă în operele sale o evidentă tentă polemică, o poetică neosemănătoristă a temeiurilor, rădăcinilor, a vechiului arhetipal*”.

Peisajele naturii descrise în stil pitoresc inundate de stiluri și imagini artistice, limbaj metaforic, astfel fiind evidențiate, descrise satul, dealurile, pajiștile, luncile basarabene: „*Zorile își dezleagă mănunchiul de raze aurii. Le dau drumul, și ele se împrăștie în patru zări. Ies afară. Soarele împrășcă apa cu mărgăritare. Ele îmi fac din ochi. Stavila geme. Se vrea ridicată. Prea tare a strâns-o apa către pereții de piatră ...*” (P. 5, 7).

Limbajul artistic evocat de scriitorul basarabean apare în paragrafele nuvelor prin personajele care persistă vorbind în dialoguri la timpul prezent sau trecut prin persoana întâia sau a treia: „... *Scârțâitul unei fântâni. Tresar. Îmi arunc privirea într-acolo. O femeie tânără scoate apa și se uită la mine.*” (P. 11).

Personajele care se regăsesc pe paginile nuvelor sunt reprezen-

tați de figuri precum: moș Anton, Serafim Gorun, Nichifor, Toader Catană evocând țăranul care a trăit odinioară în satele basarabene, care au păstrat tradiția și obiceiurile de altă dată, care sunt nemuritoare. În nuvele persistă acel dor de viață lungă și nemuritoare, nimeni nu știe când îi va sosi clipa, însă prin personalitatea sa Serafim Gorun ne descrie cum simțea că se aproprie clipa morții, prin comportament, priviri, vise: „Serafim Gorun trăgea să moară. Stătea zile întregi culcat în odăița sa de la etajul patru și-și aștepta ceasul cel de pe urmă. Feciorii îl așezară cu fața spre geam, ca să poată privi bolta cerului și copacii din fața casei, după coroană urmărirea tăcut și îndurerat, succesiunea anotimpurilor.” (P. 81).

Prin acest fragment, scriitorul tinde spre a ne demonstra legătura veșnică dintre om și natură, întotdeauna, omul fiind ca pomul trecând din generație în generație: „La poartă, lângă fântână, creștea un salcâm sădit încă de tatăl său. Avea, poate vârsta lui, poate era mai bătrân. Acum iată au îmbătrânit ambii. Câteva zile după revenirea în sat Serafim Gorun îl tot privea de departe analizându-l parcă. Salcâmul părea să-l urmărească și el, bucuros de întoarcerea lui: „Vom mai trăi Serafime!” - auzi el odată un glas ce răsună chiar în preajmă. În jur nu era nimeni și Serafim Gorun își zise că i s-a părut. La un moment, însă, își dădu seama că vorbele veniseră din interior, din adâncurile ființei, prin arterele căreia îi pulsa o puternică dorință de viață.”

... Nu știa Serafim Gorun că trăiește toate acestea în vis, că nu-și va vedea niciodată baștina. Peste câteva zile, după o criză de inimă, se stinse, luând cu el dorul de locurile scumpe și dragi sufletului.” (P. 90).

Ion C. Ciobanu apreciază foarte mult eroii, protagoniști în loc sub soare, afirmând lesne faptul că: „Vlad Zbârciog își trece eroii printr-un proces de conștiință, îi conduce pe buza prăpastiei morale, arătân-

du-le abisul căderii, avertizându-i parcă să se ferească de aceste abisuri, ca să nu alunece în prăpastia neomeniei. Autorul dovedește har și pricepere în interiorizările psihologice, în culminația deznodământului firesc, realist.”

Fiecare chip și suflet omenesc are un loc sub soare, singurătatea gorunului, un copac ce mereu este în bătaia vântului, pustiit de amintirea grea, în urma sa rămânând vorbele frumoase și faptele mărețe a celui care îl reprezintă. Cei care au cunoscut adevăratele valori omenesti în viață, enigmele naturii, timpul străvechi, tradițiile și obiceiurile seculare, limbajul arhetipal, fiind purtători de destine.

Vlad Zbârciog posedă, fără îndoială una din facultățile principale ce i se cer unui scriitor - imaginație artistică. Nuvelele care lasă impresia că ar fi niște descrieri ale unor fapte de viață văzute și trăite personal de către autor, confirmând afirmația de mai sus, Anatol Gavrilov. *Căci, pentru a povesti fapte luate din realitate, e nevoie să ai capacitatea de a le observa, sensibilitatea, viziune artistică ce alimentează imaginația. Lucrările prozatorului se cer a fi apreciate și percepute cu suflet, prin care manifestă o vădită înclinație către o proză lirico-psihologică.*

Volumul cuprinde nuvelele: *Stavila, Două boabe de cer, Noi trei și mama, La capătul pământului, Stropi de lumină, Mărturisirile unei scene de teatru, Revenire, Ziua ce ar fi încununat o viață, Lumina rămâne, Telegrama, Destinul apelor, Rădăcinile, Clipa de grație, simple adevăruri, Loc sub soare, Țărnuț din suflet, unghiul vieții, Orașul de la capătul pământului, Trei zile și trei nopți, Învolveratele ape ale mării Sarmatice, flăcări albastre, portocalii.* În fiecare dintre nuvele sunt cuprinse motivele literare clasice române de pretutindeni, colecția opera omnia fiind acel univers sarcastic prin care sunt relatări despre: mama, dor, dragoste, războiul, bogăția, pământ și univers, viața oamenilor de la sat, pitorescul naturii,

familia simbolul eternității, drumul vieții presărat cu griji și neplăceri, sufletul omului, libertate etc.

Vitalie Răileanu caracterizează nuvelele „Deosebite prin claritate, prin puterea de a pătrunde în miezul lucrărilor, precum și prin capacitatea de a distinge esența și a înlătura orice confuzie, sunt considerațiile autorului despre criteriul valorii în afirmarea personalității. E limpede că făcând examenul unei problematici de reală confidență - de la pasiunea nobilă a adevărului la enigma fericirii - Vlad Zbârciog este interesat ca povestirile sale să ne ofere soluții pentru a conștientiza situația omului aflat în fața unor labirinte de puternice combustii, gândurile care se sprijină nu pe concepții goale, ci pe experiența literară aparte, alcătuiesc culminantele acestor povestiri, ce surprind și probează în pagini o autentică meditație.”

Scriitorul este un adevărat protagonist al trăirilor sufletești pentru aceste simboluri care sunt din viață, enumerate în paragrafele nuvelor fără a se stingheri de la adevărul social al vieții prin care trec mulți oameni de rând: „ ... Acasă ajunse când se făcuse întuneric de-a binelea. Nu era, însă, nimeni. Se așeză pe prag și începu să plângă. Când se întoarse mama, o găsisse aproape adormită. O duse în casă și o liniști că totul va fi bine. Măine Liviu se va duce și va depune suma necesară. Acum, însă, el a rămas împreună cu tatăl la nenea Andrei să-l ajute în gospodărie.

Mult mai târziu, la lectura povestirii „Bani pentru Maria”, de Valentin Rasputin, avu o tresărire că există atâtea similitudini în universul acesta fără început și fără sfârșit, încât asemenea tragediei se abătuse nu numai asupra lor. Bucuriile, durerile sunt la fel de pretutindeni și apasă asupra omului cu aceeași forță, la aceleași dimensiuni umane... Și avea să citească această povestire cu un sentiment de participare, ea reactualizându-i detaliile, momentele acelea grele, sfâșietoare pentru

sufletul și sensibilitatea unui copil. Avea să trăiască acest sentiment săptămâni, luni în șir, deoarece nu ar fi putut să-l împărtășească nimănui: pe cine ar interesa astăzi o atare istorie?

Lumea e detașată complet de durerea străină, n-o simte, n-o înțelege, n-o acceptă. Doar că acest scriitor a transpus-o artistic, dându-i astfel pondere pe linie estetică și emoțională ...” (P. 203).

Pagini în șir se pot scrie despre durerea și chinurile sufletești, literatura contemporană evocă spiritul emoționant relatat prin evenimen-

te de importanță istorică, războiul prin care trec diverse generații, social, politic, cultural, pentru putere, bani și bogății ce deseori nu au limite pentru unii și foarte limitate pentru alții. Suferind mereu de pe urma neleguirilor, societatea în care trăim este respingătoare la durerile prin care trec unii, nevăzute sunt căile Domnului și universul nemărginit apocaliptic al vieții pe pământ, dacă nu înțelegi durerile aproapelui cum poți deveni stăpân și nevăzător.

„Firescul narațiunii, stilul fluent și perspicace, colorat intim și munificient, sobrietatea problemati-

că și ideatică și meditativ-ironică, precum și explorarea adâncă a ideii sau poveștii sentimentului istoric, general-uman sunt caracteristici emblematice și ale romanului. Suntem ca o poveste, scrisă parcă dintr-o respirație. Dincolo de coloanele lui din față, cioplite în fildeșul verbelor sonice, prozatorul desfășoară în subsidiar o întreagă panoramă a suferințelor prin care a trecut un popor segmentat de voia lui, un neam dezmoștenit de istorie și de nume, de trecut și de credință” din afirmațiile sugestive ale criticului literar Tudor Palladi.

(A.T.; T.C.)

SLUTU - GRAMA, CLAUDIA. Un nume la templul adevărului : scriitorul Sergiu Victor Cujbă (1875-1937) : Studiu monografic / Claudia Slutu Grama. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 200 p. – (Col. "Opera Omnia". Publicistică și eseul contemporan).

*Cinstind pe un poet,
Începem să facem operă serioasă.*
Mihail Sadoveanu

Cartea cu titlul *Un nume la templul adevărului: scriitorul Sergiu Victor Cujbă (1875-1937)*, semnată de Claudia Slutu-Grama, a fost editată în 2013 la Editura „Tipo Moldova”, Iași.

Înainte de a lua în discuție volumul în cauză, amintim câteva date despre protagonistă.

Istoric literar, bibliolog și bibliograf, poetă, doctor în filologie, Claudia Slutu-Grama s-a născut la 16 septembrie 1947 în satul Țepilova, județul Soroca, într-o familie de răzeși. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Litere, specialitatea *Biblioteconomie și Bibliografie*. Din 1971 a fost angajată la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei.

A participat cu comunicări la prestigioase simpozioane și conferințe științifice desfășurate la Chișinău, București, Sankt Petersburg, Moscova, Iași, Lvov, Novosibirsk, Tecuci etc.

A publicat versuri în periodicele: *Femeia Moldovei, Moldova, Literatura și arta, Limba Română, Glasul Națiunii, Moldova Suverană, Știința ș. a.*, precum și în antologii și culegeri.

Este autoarea cărților: *Prin Galaxia Byblos: Investigații istorico-literare* (2002), *Страницы истории государства и права Молдовы* (2005, în colaborare cu Dumitru C. Grama), *Un nume la templul adevărului. Scriitorul Sergiu Victor Cujbă: studiu monografic* (2006),(2013), *Cometele din sânge* (2007).

Coautor al Catalogului general *Cartea Moldovei* (1643—1945), vol. 1 și 2 (1990, 1992). Om Emerit al Republicii Moldova (1996). Membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova (2007).

Revenind la opera în cauză, menționăm că acest studiu este prima monografie în care se face o analiză riguroasă și o abordare complexă a vieții și activității scriitorului, traducătorului și publicistului basarabean Sergiu Victor Cujbă. Pornind de la actualitatea subiectului și de la nivelul insuficient de cercetare, autoarea a realizat acest studiu monografic, completând, în măsura posibilităților, lacunele care persistă în diverse surse de cercetare, evaluând scrierile lui în procesul literar național din Basarabia interbelică.

Autoarea a depistat, a analizat și a sistematizat un șir de documente de epocă, multe dintre ele fiind puse în circuitul științific pentru prima dată, întregind astfel conceptual anturajul istoric, social-politic

și literar al Basarabiei de la sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX, în care a trăit și s-a afirmat ca scriitor Sergiu Victor Cujbă.

„Deși numele lui S. Cujbă nu se înscrie printre scriitorii de primă mărime ai literaturii române din perioada examinată, scrierile sale au fost cunoscute în epocă, gustate de cititori, puse în scenă, cântate, declamate. Creația sa, elaborată pe parcursul a patru decenii și ceva, este pătrunsă de dragoste pentru pământul natal, este o ilustrare a iubirii ce i-a purtat-o, mai cu seamă, țaranului de la coarnele plugului și „omului mic”, cu nevoile și bucuriile lui”. (p.11)

Locul și importanța lui Sergiu Victor Cujbă în mișcarea literară a timpului este examinată în concordanță cu starea generală de lucruri pe frontul evoluției literar-artifice din Basarabia, deși scriitorul și-a început calea de creație în Vechiul Regat, la București.

Opera literară a lui Sergiu Victor Cujbă nu ne oferă probe de profunzime și de mare rezonanță. A fost o literatură necesară, scrisă cu scopul de-a fi de folos Patriei. El n-a reușit să se impună nici ca poet, nici ca prozator, nici ca dramaturg (fapt ce i-a reușit atât de bine tatălui său, Victor Crăsescu). Motivele neafirmării sale plene sunt multiple. Problemele existenței, conjugate cu lupta pentru eliberare națională, cu zecile de scrieri despre cooperatie, cu încercarea de a crea o rețea cooperatistă în Basarabia, i-au cerut multe forțe și energie, nu i-au lăsat timp suficient ca să-și aprofundeze conceptele literare, să rețopească

materialul, dându-i o formă artistică desăvârșită.

Literatura a fost pentru el ca un produs prin care respira sufletul său, prins în ghearele rutinei... S-a aflat în serviciul nobil al cooperăției până în 1930, adică a fost unul dintre acei care au încercat să-i mobilizeze pe țărani basarabeni la lupta cu sărăcia, să-i organizeze într-o nouă formulă socială. Punând alături de această operă, ajunsă astăzi anonimă, opera lui literară, păstrată parțial prin arhive și aproape necercetată, îți dai seama de forța de muncă a acestui basarabean. Enumerăm aici doar câteva titluri, fiindcă bibliografierea întregii sale opere rămâne a fi o lucrare de viitor: *Încoronarea*, 10 mai 1881 (București, 1901); *Florin* (poveste în versuri, Brașov, 1902); *Viața și luptele lui Ștefan cel Mare* (1904); *Patrie și libertate* (1916), *Cântări basarabene* (Chișinău, 1919); *Unindu-ne, învingem!* (Chișinău, 1928, piesă pentru copii); *Cinstiții pionieri ai cooperăției* (piesă, 1930); *Imnuri de înfrățire* (București, 1930); *Între inimă și pungă* (1931); *Chemarea lui Ștefan cel Mare* (Chișinău, f.a.) ș.a.

O serie întregă de scrieri literare au văzut lumina tiparului în revista *Viața Basarabiei*. Câteva dintre ele merita să fie pomenite separat, atrăgând, astfel, atenția editorilor contemporani asupra unor lucrări valoroase cum ar fi: *Imnul Basarabiei Unite* (VB., nr.4—5, 1933); *Altăda-tă...* (VB., 1933, nr.7) ș.a.

Monografia este compusă din introducere, cinci capitole (Itinerar biografic, Universul poetic, Realizări în genul epic, Exersări în dramaturgie, Publicistică: sondaj analitic), încheiere, bibliografie selectivă, inclusiv și lista lucrărilor lui S. V. Cujbă publicate în timpul vieții, fotografii, anexe și un index de nume, în care autoarea face în-

cercarea de a-l reabilita, de a scoate din anonimat pe S. V. Cujbă.

Vasta, prodigioasă și originală activitate a lui Sergiu Victor Cujbă nu poate fi redată exhaustiv în acest articol. Putem numi și admira omnizența acestui om în peisajul spiritual. Vom cita câteva segvențe din studiul nominalizat care dovedesc o înțelegere clară a eforturilor intelectuale și civice depuse de dânsul:

„Și un moment semnificativ: după ce-și vede realizat idealul Unirii, Cujbă se cufundă cu trup și suflet în munca de realizare a unui nou ideal: de a-i vedea pe țărani basarabeni înstăriți și fericiți. Pentru atingerea noului obiectiv vedea pe țărani basarabeni înstăriți și fericiți. Pentru atingerea noului obiectiv social, el îmbină stăruitor *Activitatea practică în domeniul cooperăției satești cu scrierea compunerilor literare și dramatice cu conținut cooperatist.*” (p. 13)

„Meritul lui S. Cujbă într-o bună organizare a cooperăției basarabene este considerabil și indiscutabil, dânsul punându-și în aplicare toate virtuțile și forțele fizice și intelectuale de care dispunea. De abia în 1925, după cum aflăm dintr-un articol intitulat *„Pacea încheiată între copperștia basarabeană și cea din Regat*” (publicat în revista *„Furnica”* din 15 noiembrie 1925), „a fost încheiată pacea și s-a pus capăt antagonismului, în urma vizitei Ministrului Muncii, Cooperăției și Asigurărilor Sociale N. D. Chirculescu în Basarabia”. (p. 52)

Sergiu Victor Cujbă, deși a scris și proză, și dramaturgie, și publicistică, s-a impus, totuși, în mișcarea literară a timpului ca poet. După 1906, poetul a însușit *„motivele sociale și cultivând, pentru o perioadă destul de mare, o poezie ce purta un laitmotiv – era crezul Unirii, al întregirii „celor patru trunchiuri”,*

iar mai apoi a aprofundat tema cooperăției și a muncii în cooperative și poezia ecleziastică. (p. 77)

„Pentru noi, Sergiu Cujbă a fost și rămâne un exemplu de demnitate, de corectitudine, de dârzenie și de supremă dăruire unei cauze nobile, de slujire conștientă literaturii române. Scriitorul a fost un luptător, el a știut în permanență să cucerească niște poziții și să le mențină, să le extindă. Tradiționalismul său confirmă existența fenomenului românesc, pe care încearcă să-l fixeze în esențialitatea sa, exprimându-l militant în forme și simboluri sugesive”. (p. 78)

„O parte din poezie, paralel cu tema patriotică, valorifică tema cooperăției, a unirii dintre frații de același sânge prin tovărășiile de orice profil, a unirii popoarelor chiar, unde ura și războiul trebuie să dispară. Sergiu Cujbă a fost un pacifist veritabil, concepțiile sale găsind reflectare în câteva versuri de o sensibilitate deosebită, ce poartă un crez optimist în viitorul omenirii. Prin creația sa poetică Sergiu Cujbă a lărgit sfera poeziei sociale și a intrat în istoria literaturii române grație faptului că a reușit să ofere versurilor sale o notă personală de dinamism, proslăvind – în poezia scrisă după 1918 – libertatea națională și munca aducătoare de bucurii”. (p. 159)

„Sergiu Victor Cujbă, exponent al epocii sale, s-a consacrat plener intereselor obștești. Cu părere de rău, scriitorul n-a reușit să se manifeste în toată plinătatea forțelor sale creatoare și a aspirațiilor sale nobile, să confere scrierilor proprii o adevărată măsură a potențialului său creator, trăind „în miezul unui veac aprins”, într-o perioadă istorică măreață, dar marcată de zdruncinări sociale și politice puțin favorabile muncii de creație”. (p. 163)

(A.T.)

Moraru, Pavel. **SMERȘ** în Basarabia. 1944-1954 / Pavel Moraru. – București : Editura Militară, 2013. – 334 p.

Istoria este o carte a unui popor, cu momente glorioase și mai puțin glorioase, dar și un tablou de crime odioase și nenorociri, care se cer elucidate și studiate pentru a fi evitate în prezent și în viitor. Istoria omenirii este scrisă cu valuri de sânge care s-au scurs odată cu trecerea anilor, lăsând amintiri triste și învățăminte pentru generațiile tinere, dar și memoria sfântă a milioanele de jertfe nevinovate ale regimului comunist.

Moldova, una din fostele state ex-sovietice și ex-socialiste nu a fost ocolită de dramele generate și comise de odiosul regim al fostei U.R.S.S. Însă acele pagini dureroase din istoria Republicii Moldova au fost mult timp lăsate în umbră, una din cauze fiind accesul interzis la arhiva sovietică. Chiar dacă ne dor mult, aceste istorii de groază se cer a fi dezvăluite pentru a păstra memoria sfântă a milioanele de jertfe ale comunismului.

Istoricul basarabean Pavel Moraru a considerat că este de datoria sa și a altor istorici să obțină accesul la documentele de arhivă ale fostului regim sovietic, fapt ce a fost posibil în ultima perioadă, începând cu anul 2009.

În rezultatul cercetării și utilizării

documentelor Arhivei Ministerului de Interne al Republicii Moldova, Pavel Moraru propune o lucrare inedită în istoriografie, referitoare la activitatea aparatului represiv sovietic în Basarabia, lucrarea *Smerș în Basarabia. 1944-1954*, apărută la Editura Militară, București.

Înainte de a prezenta acest eveniment vom oferi câteva date din viața și activitatea istoricului.

Doctorul în istorie, Pavel Moraru, s-a născut la 5 noiembrie 1975 în s. Olănești, jud. Tighina (raionul Ștefan Vodă), Republica Moldova. Și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova (1997), Facultatea de Istorie, specialitatea: „Istoric. Profesor de Istorie”. A urmat studiile de doctorat la Facultatea de Istorie (specializarea: „Istoria contemporană a României”) a Universității din București.

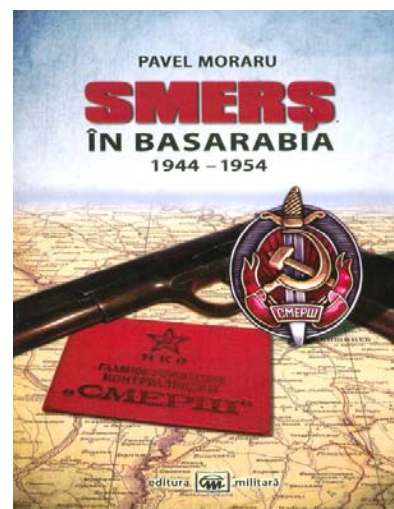
Și-a început activitatea profesională ca cercetător științific superior

Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei.

Este autorul a mai multor monografii și articole din domeniul istoriei.

Revenind la volumul în cauză, menționăm că volumul are 334 pagini și este structurat în cinci capitole.

Bazată pe studierea arhivelor Ministerului de Interne din Republica Moldova, deschise cercetătorilor abia în ultimii ani, această carte prezintă activitatea SMERȘ (Direcția Generală de contrainformații militare din cadrul Comisariatului Poporului al Apărării al URSS) în ultimii ani ai războiului, precum și activitatea de combatere a rezistenței antisovietice din RSS Moldovenească.

”...În vadrul Comisariatului Poporului pentru Apărare al Uniunii Sovietice a existat o structură de contrainformații militară numită Direcția Generală de Contrainformații SMERȘ”. (p. 17)

SMERȘ – reprezintă un serviciu de securitate și contrainformații militare sovietic. Această organizație secretă a fost înființată din ordinul direct și personal al lui Iosif Stalin. Denumirea de SMERȘ (rusă: СМЕРШ, acronim de СМЕРТЬ Шпионам, SMERT “Șpionam, “Moarte șpionilor”) a fost dată de

serviciul contrainformații care era cu precădere format din agenții infiltrați în Armata Roșie. A fost format la sfârșitul anului 1942 sau chiar mai devreme, dar înființată oficial pe 19 aprilie 1943. Numele a fost inventat de Joseph Stalin. Pretext pentru crearea sa a fost de a submina încercările forțelor germane de a se infiltra în Armata Roșie.

”După bătălia de la Stalingrad (19 noiembrie 1942 - 2 februarie 1943) și preluarea inițiativei pe front de către unitățile Armatei Roșii, în cadrul organelor de securitate sovietice a devenit necesară sporirea efortului contrainformativ și respectiv, având în vedere că în teritoriile recucerite erau destule ”elemente antisovietice”. În viziunea oficialilor de la Kremlin, atât în regiunile sovietice reocupate, cât și în țările pe care Armata Roșie urma să le ”elibereze de sub regimul fascist”, organelle de securitate sovietice vor avea foarte mult de lucru: să identifice agenturi inamice, să prindă spioni, dezertori, trădători, colaboraționiști, să ”filtreze” prizonierii și repatriații sovietici etc., și în general, să se ocupe de persoanele care, într-un fel sau altul, s-au manifestat, păreau să se manifeste ori se manifestau ostil regimului sovietic”. (p. 17)

Aria de lucru a SMERȘ se întindea asupra unităților militare, forțelor aeriene și formațiunilor N.K.V.D, având o adevărată rețea de informații în interiorul armatei.

SMERȘ-ul avea obligativitatea de a identifica și anihila trădătorii, dezertorii, de a executa ofițerii și soldații care se retrăgeau de pe poziții fără ordin, de a cerceta pe cei ce au reușit să evadeze din prizonieratul german. Jurisdicția SMERȘ-ului se exercita nu numai asupra armatei, flotei și forțelor aeriene, dar și asupra unităților militare și formațiunilor N.K.V.D. Pentru îndeplinirea misiunilor, dispunea de o vastă rețea de informatori în cadrul forțelor armate. Acorda asistență partizanilor sovietici care acționau în

spatele trupelor inamice.

Odată cu înaintarea armatelor sovietice în teritoriile foste sub ocupația inamică, acestea erau urmate de unitățile SMERȘ-ului, care aveau „mult de lucru” în operațiunile de identificare, cercetare și lichidare a tuturor elementelor antisovietice.

Studiul de față reprezintă o contribuție modestă la cunoașterea aparatului de represiune sovietic și a crimelor acestuia. Mai bine spus, la elaborarea lucrării a fost pus accentul pe cercetarea activității structurilor de contrainformații SMERȘ în Europa, în anii celui de-al Doilea Război Mondial și în primii ani postbelici, precum și din RSS Moldovenească, imediat după război. Au fost abordate aspecte legate de acțiunea contrainformativă și de combatere a manifestărilor ostile regimului desfășurată de Ministerul Neprimejdurii de Stat (Ministerul Securității Statului) și Ministerului Treburilor Lăuntrice (Ministerul Afacerilor Interne) ale RSS Moldovenești din anii 1944-1953.

”Structurile SMERȘ ale unităților sovietice intrate în Basarabia au avut ca misiune de bază identificarea agenturii inamice lăsate pe loc, a funcționarilor serviciilor speciale adverse (care, din cauza evoluțiilor rapide a evenimentelor, nu a reușit să se refugieze la timp), a propagandiștilor, precum și restabilirea legăturilor cu propria agentură de aici și recrutarea de noi informatori. Acțiunea contrainformativă de identificare a sediilor și agențiilor serviciilor secrete a constituit una din prioritățile organelor contrainformative sovietice. Ea era planificată din timp și se accentua imediat după ce teritoriul respectiv intra sub controlul trupelor sovietice. (P. 161)

În teritoriile Transnistriei, Bucovinei și Basarabiei reocupate în 1944, unitățile SMERȘ, urmând trupele de operațiuni, au trecut la identificarea și arestarea agenților din serviciile speciale străine, capturarea arhivelor inamicului,

depistarea indivizilor suspecti din cadrul unităților sovietice (o bună parte a cărora erau mobilizați din noile teritorii recucerite), la supravegherea celor ce au revenit din prizonierat sau din încercuire, a celor ce au fost sub ocupația străină (germano-română). Erau arestați cei ce au deținut funcții în aparatul administrativ „de ocupație” (chiar și cei ce au ocupat funcții neînsemnate), cei ce au activat în formațiunile politice (altele decât cele comuniste), polițiștii, jandarmii, etc.

”După eliberarea Odesei (10 aprilie 1944), unitățile armatei sovietice (Armata a 5-a) au început înaintarea spre Basarabia, instalându-se în regiunea Tiraspolului. Pe linia râului Nistru, sovieticii au staționat mult timp – de la mijlocul lunii aprilie și până la începutul lunii august 1944 –, ducând lupte de poziții, după care au reluat ofensiva, desfășurând operația Iași-Chișinău. Secția de contrainformații SMERȘ a Armatei a 5-a se află în comuna Hlinaia, la câțiva kilometri est de Nistru, vizavi de sectorul Talmaza-Cioburciu, județul Tighina. În teritoriile Transnistriei, Bucovinei și Basarabiei reocupate în 1944, unitățile SMERȘ, urmând trupele de operații, au trecut la identificarea și arestarea agenților serviciilor de informații inamice, capturarea arhivelor, depistarea dezertorilor și trădătorilor, supravegherea ostașilor unităților militare sovietice (având în vedere că o bună parte din ei a fost mobilizată din teritoriile recucerite), la supravegherea celor care au revenit din prizonierat sau din încercuire. Erau arestați cei care au deținut funcții în aparatul administrativ „de ocupație” (chiar și cei ce au ocupat funcții neînsemnate), care au activat în formațiunile politice (altele decât cele comuniste), polițiștii, jandarmii etc.

Identificarea acestora se făcea pe baza listelor întocmite din timp (în urma informațiilor procurate de agentură), a semnalărilor agenturii recrutate pe loc, a denunțurilor (adevărate sau imaginare) cetățeni-

lor ostili fostei autorități. De multe ori, SMERȘ-ul lansa în adâncimea teritoriului inamic agenți care trebuiau să penetreze tabăra adversă și, la sosirea Armatei Roșii „eliberatoare”, să-i ofere toate informațiile necesare pentru operațiile de curățare.

În teritoriului Basarabiei au fost identificați funcționari și agenți ai Serviciului Special de Informații al guvernului român, ai Centrelor „H” și „B” ale armatei române, ai organelor germane de informații. Descoperirea acestora s-a ținut lanț începând cu 23 august 1944, când armata sovietică a declanșat Operațiunea Iași-Chișinău, în timp ce la București se deschise capitularea României în fața Uniunii Sovietice.

După 23 august 1944, echipele SMERȘ și-au extins activitățile de căutare în teritoriile românești, o bună parte din cei arestați fiind duși – mulți din ei în mod clandestin – pentru cercetări și condamnări direct în U.R.R.S. Erau căutate „ele-

mentele antisovietice” de orice natură – legionari, liberali, țărănești, polițiști, jandarmi, funcționari administrativi etc. (P. 60-62)”.

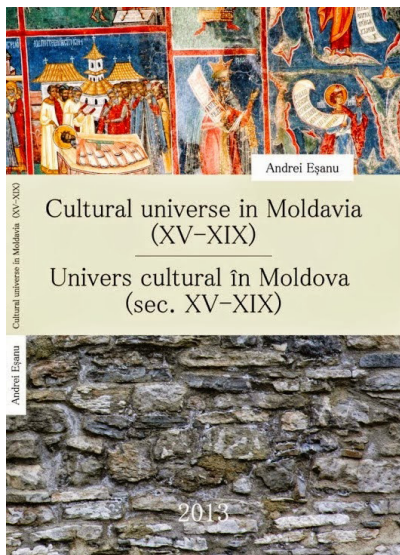
”Condamnarea persoanelor nevinovate se mai explică și prin scepticismul exagerat, prin suspiciunea ajunsă la absurd și prin excesul de zel al funcționarilor SMERȘ – sprijinul regimului sovietic. Mai era și acea teorie, cu efecte dramatice, precum că soldatul sovietic nu are dreptul să devină prizonier, iar cel ce a nimerit este un laș și nu mai poate fi de bună credință. Toți cei care vrând-nevrând au vreo legătură cu dușmanul erau considerați contaminați ideologic, ”leproși” și incurabili. Condamnările la 15-25 de ani de detenție erau date pe bandă rulantă, indiferent de gravitatea delictului (o putea primi și cel ce a colaborat cu ocupantul, dar și cel ce a revenit în patrie de la muncile forțate din Germania). Pedepsa la 25 de ani de privațiune de libertate devenise o banalitate.

Unii dintre cekiști ”au scuipat” pe propria lor misiune și s-au apucat de jafuri, astfel că, ”pe parcursul a trei zile, atitudinea lor (a cehilor, n.n.) s-a schimbat față de rușii sută la sută”. Mulți dintre ofițerii SMERȘ aveau și câte 10-15 valize cu lucruri de valoare jefuite. Unii făceau colecții de ceasuri, alții îmbrăcau costume civile scoase de pe arestați. Despre jafurile comise de funcționarii SMERȘ în Europa ”eliberată” mărturisește și Alexandru Soljenițin: ”La sfârșitul războiului, Abakimov era șeful SMERȘ-ului unional, lui i se subordonau contrainformațiile tuturor fronturilor și armatelor de operații. Aceasta era o perioadă, deosebit de scurtă, a îmbogățirii necontrolate; ca să-i aplice mai bine ultima lovitură Germaniei, Stalin a preluat de la Hitler trimiterea acasă a coletelor de front” Era, după cum spune Soljenițin, o cointeresare materială a soldatului sovietic în obținerea victoriei asupra Germaniei.” (p. 138-139)

(A.T.; T.C.)

EȘANU, ANDREI. **Univers cultural în Moldova: (sec. XV-XIX) = Cultural universe in Moldova : (XV-XIX) : studii / Andrei Eșanu. – Chișinău : Lexon-Prim, 2013. – 328 p.**

Tezaurul științific cultural național a fost completat cu o filă emblematică, realizată de către academicianul Andrei Eșanu prin volumul "Univers cultural în Moldova = Cultural universe in Moldova : (sec. XV-XIX)", care este constituită din mai multe studii elaborate de distinsul academician de-a lungul timpului în limbile română, rusă, franceză și engleză. Această carte a fost lansată pe piața editorială într-o realizare grafică foarte reușită de către editura „Lexon-Prim” în anul 2013.

E o coincidență sau nu, dar de ziua sa de naștere, la cea de-a 65-a aniversare, Andrei Eșanu își înnoiește lista volumelor editate până în prezent.

Cartea luată în discuție este una care se impune prin volum și prin conținut, abordând un spectru de probleme actuale.

Printr-o muncă de cercetare laborioasă, autorul acestei cărți vine înaintea istoricilor, cercetătorilor, iubitorilor de artă, neam și de identitate cu această monumentală operă scrisă, care reflectă sub diferite aspecte universul cultural multiaspectual în permanentă evoluție

în secolele XV - începutul sec.XIX în Moldova.

Articolele cumulate în acest volum au fost publicate cu mai mulți ani în urmă, în ediții mai puțin accesibile actualmente. Dar o mare parte din ele au văzut lumina tiparului pentru prima dată doar în această carte.

Nu putem trece cu vederea, că studiile prezentate în volum reflectă interesul manifestat de Andrei Eșanu față de anumite probleme de istorie națională, predominând cele ce țin de istoria culturii și spiritualității, de reprezentările omului despre univers și natură.

În conformitate cu tematica abordată, volumul a fost structurat în cinci compartimente care reflectă diverse aspecte ale procesului istoric și cultural al Țării Moldovei în context românesc și european din evul mediu până în plină epocă modernă.

Compartimentul *Carte în Moldova* este dedicat cărții ca factor de cultură și spiritualitate în evul mediu. Aici autorul descrie fenomenul penetrației și prezenței în spațiul istoric al Moldovei și altor țări românești a unor scrieri originale din secolele XI-XV și tipărituri din secolul XVI. Tot odată se pune accentul asupra cărții de instruire în școala din Țara Moldovei secolului XV-XVII, cât și evoluției cărții în spațiul istoric al Moldovei în epoca modernă.

Studierea problemei de răspândire a cărții vechi manuscrise și tipărite, a vechilor fonduri de carte din bibliotecile laice și mănăstirești oferă posibilitatea de a afla nivelul de informare a societății, gradul de extindere a științei de carte, cât și cerințele spirituale a populației.

"Primele tiparnițe în limba slavonă cu caractere chirilice au activat la Cracovia (Polonia) unde

în anul 1491 au fost imprimate un *Осмогласник* și un *Часослов*, iar în 1493 au fost scoase de sub tipar, precum se admite, două tiraje ale *Triodului*, meșter tiparnic fiind *Schweipolt Fiol*. Un exemplar al *Triodului* din 1491 se păstrează în Muzeul Șcheii Brașovului, acesta fiind unicul exemplar cunoscut care include și fila cu semnătura tipografului. A doua tiparniță – la Cetinje (Munte-negru), unde în 1494-1495 au fost tipărite de meșterul tipograf „*Macarie un Октоих первогласник*”, „*Октоих пятигласник*”, „*Псалтирь с воследованием* și un *Молитвеник*”, de unde primele cărți tipărite în slavonă au pătruns și în Țările Române. După acesta a urmat fondarea primei tipografii în Țara Românească, fiind vorba de cea de la Târgoviște unde *Macarie* a tipărit în 1508 un *Liturghier*, în 1510 un *Octoih* și în 1512 un *Tetraevanghel* – prima ediție cunoscută în limba slavonă a celor patru *Evanghelii*. Cea de a patra tipografie – fiind cea de la Praga unde *Francisc Scorina* a tipărit în 1518 *Biblia rusca*; iar a cincea – cea din *Veneția* 1519-1521, în care tipograful *Bojidar Vucovici* imprimă trei cărți, iar după o întrerupere de 15 ani își reia activitatea în 1537 publicând o altă serie de cărți în limba slavonă. Au urmat tiparnița lui *Filip Moldoveanul* (*Evanghelie*, Sibiu, 1546), *Dimitrie Liubavici* (*Apostol*, Târgoviște, 1547), *Coresi* (*Evanghelie*, Brașov, 1562, *Osmograsnic*, Brașov, 1575) ș.a. de unde primele tipărituri românești în limba slavonă capătă răspândire pe întreg spațiul populat de români.

În același timp unii domni moldoveni au întreprins încercări să întemeieze tipografii și în țara lor, iar alții au tipărit și au patronat cu cheltuiala lor cărți la tipografiile din *Transilvania* și Țara Românească. Astfel, în 1547 la Târgoviște, *Dimitrie Liubavici*, pe lângă "Apostolul

slavon”, tipărit la comanda domnului Țării Românești, a imprimat aceeași carte cu sprijinul domnului Moldovei Iliăș Rareș (1546-1551). În carte, la mijlocul frontispiciului, figurează stema Moldovei, iar inscripția gravată conține numele celui ce patrona cartea: ”Autocratul domn a toată Țara Moldovei Io Iliășco voievod și mama lui, binecinstitoarea doamna Elena, despotița și fiii ei Io Ștefan voievod, Io Constantin voievod, fii răposatului Petru voievod și lui fie-i veșnica pomenire”. Pe ”Octoihul mic slavonesc” tipărit la Brașov de Oprea logofătul și Coresi diaconul în 1557 apare numele altui domn al Moldovei Alexandru Lăpușeanu.

În paralel, pe parcursul sec. XV-XVI continuau să producă carte manuscrisă mai multe scriitorii din cele trei Țări Românești. Or, cartea tipărită, fie pentru biserică, fie pentru instruirea tinerilor generații rămânea încă deosebit de rară, căci atât cărțile copiate cu mâna, cât și cele tipărite continuau să coste destul de scump.” (p. 20-21)

Capitolul *Bibliotecii private și mănăstirești* pune accentul pe reconstituirea bibliotecii personale a omului de cultură – Nicolae Milescu Spătarul, pe care a folosit-o în activitatea sa didactică și cărturărească. Tot aici, Andrei Eșanu, descrie și o serie de biblioteci mănăstirești din Basarabia.

”Constituirea bibliotecii schitului Condrița a început în sec. XVI și a continuat până în sec. XIX. De la bun început schitul s-a asigurat cu strictul necesar de cărți pentru oficierea slujbelor religioase, ele fiind atât manuscrise, cât și tipărite. O parte din cărți provin din donații, altele au fost cumpărate de diriguitorii schitului, cum a făcut-o pe la 1806 starețul Serafim.

Cele mai vechi însemnări de donație așternute pe paginile unor cărți de la schitul Condrița datează din 1745, fiind vorba de un ”Apostol”, tipărit la Lvov de Ivan Feodorov în 1573-1574 și dăruit sfântului locaș de ieromonahul Nicolae, cu

ocazia sărbătorii ”Vovideniei Sfintei Născătoare de Dumnezeu”, precum și cea din iunie 1784 de pe ”Evanghelia greco-română”, București, 1693, donată de Teodor Nani.

Din 1874 datează și cea mai veche descriere a colecției de cărți de la schitul Condrița efectuată de M. Ganițki, colaborator la Revista Eparhială din Chișinău, care a cercetat 14 cărți. La acea dată, biblioteca schitului nu avea un catalog, cărțile manuscrise și cele mai vechi tipărituri se păstrau în cufăre speciale, în cafastrul bisericii.” (p. 85)

...”În urma investigațiilor am reușit să identific 74 de cărți din sec. XV-XX, care au aparținut schitului, inclusiv 13 codice manuscrise (10 slavonești, 2 românești și unul grecesc) și 61 de cărți tipărite, care provin din mai multe centre tipografice est-slave (Lvov, Moscova, Kiev și Sankt Petersburg), și românești (București, Buzău, Sibiu, Iași, Neamț, Râmnic, Blaj și Viena), inclusiv basarabene (Chișinău), în limbile slavonă și română.” (p. 87)

Compartimentul Învățământ și știință de carte cuprinde un șir de studii dedicate unor aspecte ce țin de istoria învățământului și răspândirii științei de carte în Moldova în sec.XV - începutul sec.XIX. O atenție deosebită s-a acordat instruirii fetelor din înalta societate și celor din rândurile maselor largi ale populației, primelor încercări de constituire a unor instituții de învățământ de tip occidental cu predare în limba latină.

”Cu începere de la sfârșitul sec. XVI și mai ales pe parcursul celui următor nobilimea moldoveană conștientizând necesitatea unor studii temeinice de carte își trimit odraslele lor la studii în colegiile iezuite (or. Bar) și școlilor Frăției Ortodoxe (or. Lvov) din Polonia, la Școala Patriarhiei din Constantinopol ș.a.” (p. 162)

...”Drept manuale în școlile mănăstirești și din partea locului serveau așa numitele ”Ceasloave”, ”Bucoavne”, ”Octoihuri” etc. La începutul sec. al XVII-lea în Țara

Moldovei a apărut ”Gramatica slavonească...” a lui Meletie Smotrițki, care a văzut pentru prima dată lumina tiparului în anul 1619 în orașul Evie. Cel mai mult s-au răspândit în Moldova exemplarele editate la Moscova în 1648 ale acestei gramatici. La începutul secolului XX la mănăstirea Hârbovăț a fost descoperită o copie manuscrisă a unei gramatici a limbii slave vechi ce datează de asemenea din sec. al XVII-lea. După apariția și afirmarea scrisului în limba română, de prin anii 30-40 ai secolului al XVII-lea, predarea și respectiv instruirea se efectuau paralel în limba slavă veche și română. Din această perioadă în Țara Moldovei crește brusc numărul de traduceri din limba slavă în limba română a literaturii bisericești și de altă natură. Pe întreg parcursul sec. XVII cărturarii moldoveni alcătuiesc un număr destul de mare de dicționare bilingve slavo-române și greco-române, care erau utilizate nu numai pentru traduceri, dar și ca adevărate manuale pentru studierea paralelă a limbii slavone și a celei românești.” (p. 163)

Nu putem trece cu vederea și studiul consacrat procesului de consolidare a Chișinăului ca centru urban în spațiul dintre Prut și Nistru.

”În paralel cu creșterea și transformarea Chișinăului într-un târg, centru comercial și meșteșugăresc, apoi chiar și oraș de o anumită importanță, inițial pentru ținutul Lăpușnei, iar în sec. al XVIII-lea și înc. sec. al XIX-lea – și pentru întreaga Țară a Moldovei, urbea de pe Bâc începe să se profileze și ca centru cultural-eceziastic și de învățământ.” (p. 169)

”De obicei, cunoscătorii de carte deprindeau cititul și scrisul prin micile școli bisericești sau mănăstirești, care se întâlneau pe atunci aproape pretutindeni, mai ales în orașele și târgurile Țării Moldovei”.

Însă prima școală, organizată și susținută de stat și de Mitropolia Moldovei o aflăm activând la Chișinău încă din anii '60 ai sec.

al XVIII-lea. Astfel, într-un hrisov cu privire la școli, al Domnitorului Moldovei Grigore Ghica, din 1766, orașul Chișinău este trecut pe lista a 23 de localități urbane, în care urmau să fie deschise școli domnești. Numărul tot mai mare de știtori de carte atestați la Chișinău în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea vine să ne demonstreze că această școală domnească a funcționat cu succes mai mulți ani.” (p. 170)

”Despre faptul că în ultimele decenii ale sec. XVIII-lea la Chișinău au activat chiar câteva școli, ne vorbește un acord din 12 decembrie 1797, încheiat între Mănăstirea Galata și locuitorii orașului, posesori ai unor cârciumi. Astfel, această înțelegere a fost întărită prin semnăturile unui mare număr de negustori”. (p. 171)

Este semnificativ și articolul unde se examinează problema perpetuării limbii slavone în spațiul istoric moldav în perioada detranziției la limba română în cultura scrisă până în pragul epocii moderne.

Compartimentul Dimitrie Cantemir și anturajul său are în vizor o serie de aspecte privind viața și activitatea lui Dimitrie Cantemir și a familiei sale.

Ultimul compartiment, Om, univers și mediu include studiile care abundă în informații despre

anumite fenomene naturale, așa ca secete și ierni grele, repercursiunile lor asupra oamenilor pe parcurs de mai multe secole.

”Încă din antichitate oamenii prin intermediul scrisului nu numai că au fixat un număr considerabil de informații privind diverse calamități naturale și fenomene ieșite din comun, dar și au încercat să le înțeleagă, să le explice, să se apere de ele. Dacă e să ne referim la evul mediu românesc, în special la Țara Moldovei, descoperim și la noi asemenea încercări. De exemplu, în cunoscuta ”Carte românească de învățătură...” (Iași, 1643) a Mitropolitului Varlaam, fiind conștient de impactul acestor fenomene asupra oamenilor autorul le tâlcuiește în spiritul vremii. Astfel, providențialismul consecvent îl face să afirme că marile calamități istorice Potopul, Sodomul și Gomorul, războaiele) s-au făcut ”numai pentru să audză și să vadză oamenii și să se întoarcă către Dumnedzeu și să părăsească de păcatele ce făcea”. (p. 291-292)

”Din izvoare istorice nu ne-au parvenit din vechime până în evul mediu decât informații extrem de rare și sporadice, privind evoluția și manifestarea iernii în zona noastră climaterică dintre Nistru și Carpați.

Una dintre cele mai vechi informații

privind evoluția iernii în extremitatea vestică a Europei ne parvine încă din primii ani ai erei noastre. Astfel, mai mulți istorici climatologi menționează că secolele 8-10 e.n., în această zonă geografică, s-au caracterizat prin ierni foarte aspre. Astfel, referindu-se, probabil, la acești ani poetul roman Ovidiu (43 î.e.n.-17e.n.) exilat pe țărmul Mării Negre, menționa în una din operele sale că de când se află el pe aceste meleaguri deja de trei ori ”Istrul” (Dunărea) s-a oprit (adică a fost încătușată de gheață) și tot de trei ori a înghețat valul Pontului Euxin (Marea Neagră)”.(p. 292-293)

”1552. În Moldova în ”anul de la zidirea lumi 7060... într-acestu an s-au tâmplat mare omor (epidemie de ciumă, ce a avut ca urmare moartea unui număr de oameni -n.n.) în oameni și iarnă grea.” (p. 301)

Publicația în cauză este o împlinire a gândului care va ajunge de rând cu celelalte cărți ale autorului un izvor de inspirație pentru cercetătorii posterității. Este recomandată tuturor iubitorilor de trecut, celor care trăiesc pentru frumusețea Adevărului, tuturor celor care știu, că prin cultură își cultivă sufletul și viața.

(A.T.)

SUMAR

Biblioteconomie.....	3
Politică	5
Învățământ	19
Industria viticolă.....	23
Muzică.....	26
Teatru	39
Cultură	41
Cinematografie	47
Sport.....	50
Literatură artistică	51
Critică literară	84
Istorie	86

IMAGINEA REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE

L'IMAGE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA À L'ÉTRANGER

THE ABROAD IMAGE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Almanah / Almanach / Almanac

nr. 13

Bun de tipar: 12.08.2016

Apărut: 2016

Coli de tipar: 11,5

Tiraj: 50 ex.

Tiparul sub comanda nr. 13
executat la Imprimeria BNRM,
str. 31 August 1989, 78 A, Chișinău